

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till anslag i budgetpropositionen för 2013 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap (prop. 2012/13:1). Anslagen inom utgiftsområdet uppgår till 46,2 miljarder kronor. Stora anslag är anslaget för Försvarsmaktens förbandsverksamhet, som uppgår till 22,6 miljarder kronor, och Försvarsmaktens materielanslag på 9 respektive 6,5 miljarder kronor.

Utskottet tillstyrker också i övrigt vad regeringen föreslår om beredskapskredit, bemyndiganden och investeringsplaner. Beställningsbemyndigandena för Försvarsmaktens materiel uppgår till 70 respektive 16,2 miljarder kronor.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anskaffningen av materielprojekt, bl.a. utvecklingen av JAS 39 Gripen E.

Utskottet avstyrker regeringens förslag om att Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) inordnas i Göta ingenjörregemente (Ing 2) i Eksjö.

Utskottet föreslår att objektsramar för materiel och en särskild objektsram för uppgraderingen av JAS 39 Gripen införs samt att anslaget för de frivilliga försvarsorganisationerna återinförs.

Gemensamma reservationer har lämnats av M, FP, C och KD om Swedec, objektsramar och de frivilliga försvarsorganisationerna.

Det finns tio reservationer och tre särskilda yttranden i betänkandet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	9
Budgetfrågor	9
Propositionen	9
Motionerna	21
Utskottets ställningstagande	29
Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum	32
Propositionen	32
Motionerna	33
Finansutskottets yttrande	33
Utskottets ställningstagande	34
Frivilliga försvarsorganisationer	35
Propositionen	35
Motionerna	35
Utskottets ställningstagande	36
Reservationer	37
1. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (S)	37
2. Investeringsplan och beställningsbemyndigande för Försvarsmaktens materiel samt utveckling av JAS 39 Gripen E, punkt 2 (MP)	39
3. Investeringsplan och beställningsbemyndigande för Försvarsmaktens materiel samt utveckling av JAS 39 Gripen E, punkt 2 (V)	40
4. Objektsramar, punkt 3 (M, FP, C, KD)	41
5. Luftvärnssystem, punkt 4 (S, MP, V)	42
6. Oförutsedda förändrade förutsättningar, punkt 5 (MP)	43
7. Försvarsexportmyndigheten, punkt 6 (MP)	43
8. Försvarsexportmyndigheten, punkt 6 (V)	44
9. Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum, punkt 7 (M, FP, C, KD)	45
10. Frivilliga försvarsorganisationer, punkt 8 (M, FP, C, KD)	46
Särskilda yttranden	48
1. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (MP)	48
2. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (SD)	49
3. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (V)	50
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	53
Propositionen	53
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	54
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och oppositionens anslagsförslag	57
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets anslagsförslag	59

<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas anslagsförslag	60
<i>Bilaga 5</i>	
Finansutskottets yttrande	62
<i>Bilaga 6</i>	
Försvarsutskottets offentliga utfrågning	66

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m.

Riksdagen

- a) bemyndigar regeringen att för 2013 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden,
- b) bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:4 Vidmakt-hållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 200 000 000 kronor 2014–2021,
- c) bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 12 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materiel-verks behov av rörelsekapital,
- d) godkänner investeringsplanen för Kustbevakningen för 2013–2016,
- e) bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 2:2 Förebyg-gande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ingå ekono-miska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor 2014–2016,
- f) bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 2:4 Krisbered-skap besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera all-varliga extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtagan-den medför behov av framtida anslag på högst 560 000 000 kronor 2014–2018,
- g) bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskon-toret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 300 000 000 kronor,
- h) bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskon-toret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Socialstyrelsens verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 350 000 000 kronor,
- i) godkänner investeringsplanen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för 2013–2016,
- j) bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 3:1 Strålsäker-hetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2014–2018,

k) för budgetåret 2013 anvisar ramanslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt vad utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 6, 7 och 9–16 samt avslår motionerna

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1,

2012/13:Fö240 av Mikael Jansson m.fl. (SD),

2012/13:Fö258 av Mikael Jansson (SD),

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1 och 9 samt

2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 1 (S)

2. **Investeringsplan och beställningsbemyndigande för Försvarsmaktens materiel samt utveckling av JAS 39 Gripen E** Riksdagen

a) godkänner investeringsplanen för Försvarsmakten för 2013–2016,

b) bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 000 kronor 2014–2027,

c) godkänner anskaffningen av materielobjekt under 2013 avseende utveckling av JAS 39 Gripen E.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4 i denna del och 5 samt avslår motionerna

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 14,

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 11.

Reservation 2 (MP)

Reservation 3 (V)

3. **Objektsramar**

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om objektsramar och en särskild objektsram för JAS 39 Gripen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 samt

bifaller delvis motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 6 och

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 14.

Reservation 4 (M, FP, C, KD)

4. **Luftvärnssystem**

Riksdagen godkänner anskaffningen av materielobjekt under 2013 avseende luftvärnssystem.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 4 i denna del och avslår motion

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 5 och 6.

Reservation 5 (S, MP, V)

5. Oförutsedda förändrade förutsättningar

Riksdagen godkänner anskaffningen av materielobjekt under 2013 avseende oförutsedda förändrade förutsättningar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 4 i denna del och avslår motion

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 6 (MP)

6. Försvarsexportmyndigheten

Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 7 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarsexportmyndighetens behov av rörelsekapital.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 8 och avslår motionerna

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4 och

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9.

Reservation 7 (MP)

Reservation 8 (V)

7. Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum

Riksdagen avslår vad regeringen föreslår om Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec).

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fö250 av Carina Hägg m.fl. (S),

bifaller delvis motionerna

2012/13:Fö215 av Göran Lindell (C) och

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 23 och

avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 2.

Reservation 9 (M, FP, C, KD)

8. Frivilliga försvarsorganisationer

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om frivilliga försvarsorganisationer.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 10 och

bifaller delvis motion

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 10 (M, FP, C, KD)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs efter endast en bordläggning.

Stockholm den 29 november 2012

På försvarsutskottets vägnar

Peter Hultqvist

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Peter Hultqvist (S), Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Åsa Lindestam (S), Annicka Engblom (M), Peter Jeppsson (S), Anders Hansson (M), Kent Härstedt (S), Allan Widman (FP), Clas-Göran Carlsson (S), Staffan Danielsson (C), Anna-Lena Sörenson (S), Johan Forssell (M), Mikael Oscarsson (KD), Mikael Jansson (SD)¹, Torbjörn Björlund (V)² och Valter Mutt (MP)³.

¹⁻³ Avstår från ställningstagande under punkt 1.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas proposition 2012/13:1 Budgetpropositionen för 2013 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap samt motioner som väckts under den allmänna motionstiden hösten 2012.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet (bet. 2012/13:FiU1) fattat beslut om utgiftsramar för de olika utgiftsområdena i statsbudgeten inklusive utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Försvarsutskottets betänkande bygger på riksdagens beslut om utgiftsram för utgiftsområde 6. Försvarsutskottet lämnar i detta betänkande förslag för de olika anslagen inom utgiftsområdet.

Utskottet har som ett led i sin beredning fått en särskild redovisning från Försvarsdepartementet, Försvarsmakten och Försvarsexportmyndigheten om utveckling av en ny version av JAS 39 Gripen. Utskottet har också genomfört en offentlig utfrågning i denna fråga.

Finansutskottet (ytr. 2012/13:FiU5Y) har yttrat sig över regeringens förslag om organisationsförändring av Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec).

Försvarsminister Karin Enström har lämnat information till utskottet om den långsiktiga ekonomiska utvecklingen i Försvarsmakten och om Swedec.

Utskottets överväganden

Budgetfrågor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens förslag om beredskapskredit, anslag, bemyndiganden och investeringsplaner.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om anskaffning av materiel, bl.a. utvecklingen av JAS 39 Gripen E.

Utskottet föreslår att objektsramar för materiel återinförs och att en särskild objektsram införs för JAS 39 Gripen. Motionsyrkanden om detta tillstyrks helt och delvis.

Utskottet föreslår att anslaget till de frivilliga försvarsorganisationerna återinförs och tillstyrker motioner om detta helt och delvis.

Utskottet föreslår att övriga motionsyrkanden avslås.

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (MP), 3 (V), 4 (M, FP, C, KD), 5 (S, MP, V), 6 (MP), 7 (MP) och 8 (V).

Jämför de särskilda yttrandena 1 (MP), 2 (SD) och 3 (V).

Propositionen

Finansiering

Genomförandet av den försvarspolitiska inriktning som riksdagen beslutat fortsätter (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). I enlighet med vad regeringen anförde i den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2008/09:140) kan den föreslagna utvecklingen mot ett mer tillgängligt försvar bara ske i den takt som ekonomin medger. Den högre ambition när det gäller insatsorganisationens tillgänglighet och användbarhet som den försvarspolitiska inriktningen innebär, kommer att leda till ökade kostnader inom främst förbandsverksamheten, framför allt i fråga om löner för anställd militär personal och övningsverksamhet. Därtill förutses under perioden bl.a. ökade kostnader för vidmakthållande av materiel m.m. till följd av att materielen i ökad utsträckning kommer att vara i bruk vid förbanden. Samtidigt minskar kostnaderna för anskaffning av materiel som en konsekvens av materielförsörjningsstrategin.

Regeringen föreslår i den aktuella budgetpropositionen en utveckling av JAS 39 E och ombyggnad av 40–60 JAS 39 C/D till JAS 39 E. För att skapa utrymme för detta föreslår regeringen en ökning av anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar med 300 miljoner kronor 2013 respektive 2014. För åren därefter föreslås en årlig anslagsökning om 200

miljoner kronor. Regeringens bedömning är att försvarsmställningen i övrigt kan ske inom oförändrade ekonomiska ramar för området Försvar, såväl för 2013 som under resten av mandatperioden. Dock förutsätter den nya inriktningen att resurser frigörs inom försvarsområdet genom förändringar och rationaliseringar i fråga om personal, materiel samt logistikförsörjning och övrig stödverksamhet.

De hittills beslutade och beräknade anslagsnivåerna innebär att nivån för förbandsverksamheten ökas med ca 2 200 miljoner kronor för 2014 jämfört med 2008 (i 2012 års prisläge) genom överföringar inom utgiftsområdet, varav ca 1 900 miljoner kronor i huvudsak har frigjorts för reformeringen av försvaret. Dessa omfördelningar, tillsammans med förslag i den aktuella propositionen om överföring av ytterligare 111 miljoner kronor främst från forskning och teknikutveckling till förbandsverksamheten, kommer att möjliggöra en fortsatt utveckling av insatsorganisationen fram till 2014 i enlighet med den planering som Försvarsmakten har redovisat och de inriktningsbeslut som regeringen har fattat.

I propositionen En effektivare försvarslogistik (prop. 2011/12:86) redovisade regeringen effektiviseringar och rationaliseringar av försvarets stödverksamhet som beräknas uppgå till 760 miljoner kronor per år fr.o.m. den 1 januari 2015. Förslagen syftar till att möjliggöra omställningen till användbara och tillgängliga förband.

Riksdagen bemyndigade den 19 juni regeringen att besluta om försvarslogistikverksamhetens framtida utformning i enlighet med den inriktning som regeringen redogjort för i propositionen (prop. 2011/12:86, bet. 2011/12:FöU9, rskr. 2011/12:291).

Regeringen har med anledning av detta uppdragit åt berörda myndigheter att genomföra åtgärder som syftar till att effektivisera och rationalisera stödverksamheten ytterligare när det gäller bl.a. inköp, service, förråd och verkstäder. Genom en tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning inom materiel- och logistikförsörjningen, där Försvarsmakten utgör beställare och Försvarets materielverk utgör leverantör av bakre logistik, möjliggörs såväl besparingar som effektiviseringar av verksamheten. Åtgärderna omfattar bl.a. att föra över Försvarsmaktens inköpsverksamhet, huvuddelen av verkstäder, upphandling och delar av stabsorganisationen till Försvarets materielverk. Besparingsåtgärderna omfattar även verksamheten inom forskning och utveckling.

Regeringen utesluter inte att ytterligare resurser kan behöva frigöras inom försvarsområdet för att möjliggöra finansieringen av reformen efter 2014. Detta kan t.ex. innebära att det är nödvändigt med fortsatta reformer inom personalförsörjningen, ytterligare reduceringar inom stödverksamheten eller andra effektiviseringsåtgärder.

Regeringen kommer att fortsätta att följa försvarsmställningen noggrant för att kunna vidta de åtgärder som krävs. Frågan om långsiktig balans mellan ekonomi och verksamhet kommer att vara central både inom Regeringskansliet och inom Försvarsberedningen. Försvarsmaktens bedömning

om kommande ekonomiska underskott föranleder behov av att, i en samlad process i Regeringskansliet, inleda ett arbete i syfte att skapa balans mellan verksamhet och ekonomi. Arbetet ska ge regeringen möjlighet att fatta strategiska beslut i syfte att genomföra huvudinriktningen i det senaste försvarsbeslutet. Vidare ska arbetet så långt som möjligt samordnas processmässigt med arbetet inför en ny försvarspolitisk inriktningsproposition, inklusive Försvarsberedningens arbete.

Regeringen och Regeringskansliet kommer bl.a. att inhämta underlag från berörda myndigheter, inklusive förslag på åtgärder för att verksamhet och ekonomi ska vara i balans även på lång sikt.

Beredskapskredit

Regeringen förslår att regeringen bemyndigas att för 2013 utnyttja en kredit på högst 40 000 000 000 kronor i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden.

Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 22 570 994 000 kronor.

För att möjliggöra den fortsatta omställningen till ett mer användbart och tillgängligt försvar har anslaget ökat med 449,9 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar minskas med 227,2 miljoner kronor, anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar minskas med 109,6 miljoner kronor samt anslaget 1:5 Forskning och teknikutveckling minskas med 117,8 miljoner kronor.

Anslaget har ökat med ytterligare 11 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för omställningen av försvaret. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet minskas med 6 miljoner kronor och anslaget 1:12 Försvarsexportmyndigheten minskas med 5 miljoner kronor.

Anslaget har ökat med 8 miljoner kronor för 2013 och 13 miljoner kronor fr.o.m. 2014 till följd av minskade utbildningsvolymerna och rationaliseringar inom officersutbildningen. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:7 Officersutbildning m.m. minskas med motsvarande belopp.

Anslaget har minskats med 11,6 miljoner kronor för 2013, ökat med 21,2 miljoner kronor för 2014, 26,2 miljoner kronor för 2015 och med 18,6 miljoner kronor fr.o.m. 2016 för finansiering av driften av ett medeltungt helikoptersystem.

Anslaget har ökat med 99,5 miljoner kronor med anledning av den nya personalförsörjningen med färre kontraktsanställda i internationella insatser. Detta innebär att motsvarande utgifter för bl.a. grundlöner kommer att utbetalas från det aktuella anslaget i stället för anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser som minskas med motsvarande belopp. Överföringen är av budgetteknisk karaktär och påverkar inte verksamheten. I takt med att antalet kontraktsanställda minskar kan det bli aktuellt med ytterligare justeringar av nivåerna på de två anslagen.

Anslaget har engångsvis minskats med 1,5 miljoner kronor för 2010–2012 för att delvis finansiera att den nedskjutna och bärgade DC 3:an ska kunna visas på Statens försvarshistoriska museers Flygvapenmuseum i Linköping. Beloppet beräknas i stället under utgiftsområde 17 anslaget 8:1 Centrala museer: Myndigheter. Från och med 2013 beräknas beloppet åter under det aktuella anslaget.

Anslaget har minskats med 15 miljoner kronor för 2013 och 40 miljoner kronor fr.o.m. 2014 i syfte att finansiera en ökning av anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt.

Anslaget har ökats med 20 miljoner kronor för 2013–2014 för finansiering av den tillfälligt utökade verksamheten inom statsflyget. Ökningen finansieras genom att det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. minskas med motsvarande belopp.

Anslaget har ökats med 8,4 miljoner kronor fr.o.m. 2013 som ett led i renodlingen av avgiftsmodellen gentemot Försvarets materielverk. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m. minskas med motsvarande belopp.

Regeringen har i denna proposition föreslagit att riksdagen ska bemyndiga regeringen att besluta om förvärv av aktier eller andelar i, och om kapitaltillskott till, företag för att skydda de personer eller den verksamhet som bedrivs vid Säkerhetspolisen och Försvarsmakten inom ramen för en särskilt beslutad skyddsidentitet enligt lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter (se utg.omr. 4 Rättsväsendet avsnitt 2.6 anslaget 1:2 Säkerhetspolisen). Det föreslås även att regeringen bemyndigas att besluta om försäljning eller avveckling av företag som har förvärvats i motsvarande syften. Förvärv och kapitaltillskott som sker inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet ska enligt förslaget finansieras med medel från anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.

Anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser

Regeringen föreslår ett anslag på 2 206 894 000 kronor.

Anslaget har minskats med 99,5 miljoner kronor med anledning av den nya personalförsörjningen med färre kontraktsanställda i internationella insatser. Detta innebär att motsvarande utgifter för bl.a. grundlöner i stället kommer att utbetalas från anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap som ökas med samma belopp.

Vidare har anslaget tillfälligt minskats med 1,5 miljoner kronor för 2010–2012 för att delvis finansiera att den nedskjutna och bärgade DC 3:an ska kunna visas på Statens försvarshistoriska museers Flygvapenmuseum i Linköping. Beloppet beräknas i stället under utgiftsområde 17 anslaget 8:1 Centrala museer: Myndigheter. Från och med 2013 återförs beloppet till anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser.

Anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Anslaget

Regeringen föreslår ett anslag på 8 979 728 000 kronor.

För den fortsatta omställningen av försvaret har anslaget minskats med 227,2 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Beloppet beräknas i stället under anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.

Anslaget har ökats med 61,6 miljoner kronor för 2013, 67,4 miljoner kronor för 2014 och 126,4 miljoner kronor fr.o.m. 2015 med anledning av de senareläggningar av materielbeställningar som görs för att finansiera anskaffningen av ett medeltungt helikoptersystem.

För att skapa utrymme för utvecklingen och anskaffningen av JAS 39 E har anslaget ökats med 300 miljoner kronor för 2013–2014 samt med 200 miljoner kronor fr.o.m. 2015.

Investeringsplan

Regeringen föreslår att förslaget till investeringsplan för Försvarmakten 2013–2016 godkänns (tabell 3.12).

Regeringen föreslår att regeringen under 2013 får besluta om utveckling av JAS 39 E och ombyggnad av 40–60 JAS 39 C/D till JAS 39 E. Beställningen av utveckling och ombyggnation kan senast 2014 avbeställas för det fall att Schweiz eller någon annan nation inte har beslutat om anskaffning och beställning av minst 20 JAS 39 E.

Regeringen föreslår även att regeringen får besluta om anskaffning av ett nytt luftvärnssystem, vilket kan innebära att det nuvarande robot 70-systemet avvecklas.

Regeringen föreslår även att den i övrigt ska få fatta nödvändiga beslut beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar.

Regeringens förslag till investeringar för 2013 omfattar de anskaffningsobjekt som bedömts vara av särskild betydelse på grund av storleken på de ekonomiska åtagandena för staten, komplexitet eller betydelse för Försvarmaktens utveckling.

Utvecklad materielredovisning

I budgetpropositionen för 2012 (prop. 2011/12:1) utvecklade regeringen resultatredovisningen av beslutade, beställda och planerade materielanskaffningar. Syftet var att ge riksdagen en större inblick i de materielobjekt som ingår i investeringsplanen och en samlad bild av investeringarna. Regeringen angav även att den avsåg att återkomma till riksdagen med en ytterligare förbättrad redovisning.

Riksdagen beslutade den 19 december 2011 (rskr. 2011/12:92) att bifalla reservation 4, Objektsramar, under punkt 3 i Försvarsutskottets betänkande med anledning av budgetpropositionen för 2012 (bet. 2011/12:FöU1).

Regeringen har i förevarande proposition utvecklat materielredovisningen ytterligare. Principen för den utvecklade materielredovisningen har utgått från regeringens långsiktiga utveckling av styrning och redovisning inom materielområdet samt de riktlinjer som riksdagen givit.

Den utvecklade redovisningen berör beslutade anskaffningsobjekt. Med detta avses de objekt som regeringen har underställt riksdagens godkännande. De redovisade anskaffningsobjekten har valts ut eftersom de utgör tillräckligt avgränsade enheter för att redovisningen ska ge förutsättningar för en sammanhållen och därmed rättvisande uppföljning.

Redovisningen av anskaffningsobjekten är av sekretesskäl övergripande till sin karaktär. Den ekonomiska planeringsramen kan av kommersiella skäl inte redovisas.

I den aktuella propositionen redovisar regeringen ett urval av de anskaffningsobjekt som riksdagen fattat beslut om under de senaste åren.

Givet riksdagens bedömning av den utvecklade materielredovisningen i den aktuella propositionen avser regeringen att återkomma till riksdagen i kommande budgetproposition med en redovisning av ett utökat antal anskaffningsobjekt.

JAS 39 Gripen

I likhet med vad regeringen anförde i budgetpropositionen för 2012 bedömer regeringen, baserat på underlag från Försvarmakten, att den operativa livslängden för JAS 39 C/D uppnås under perioden 2020–2030.

Under politikens inriktning (avsnitt 3.5.1 Övergripande inriktning) framgår regeringens övergripande värdering av förutsättningarna för att anskaffa JAS 39 E i samarbete med Schweiz.

JAS 39 E baseras på den demonstrator som riksdagen fattade beslut om 2007 genom handlingsplanen för JAS 39 Gripen (rskr. 2006/07:222). Förmågeflyftet innebär bl.a. att stridsflygsystemet får ökade prestanda i fråga om räckvidd, vapenlast och sensorer. Genom dessa åtgärder anpassas stridsflygsystemet till den tekniska utvecklingen i omvärlden. Sammantaget möjliggörs en operativ livslängd till minst 2040.

Regeringen gör den samlade bedömningen att en vidareutveckling av JAS 39 Gripen, enligt regeringens förslag, är det mest kostnadseffektiva sättet att tillgodose det långsiktiga behovet av flygstridskrafter.

Regeringen föreslår att utveckling och ombyggnad av 40–60 JAS 39 E beställs under 2013. För det fall att Schweiz eller någon annan nation slutligen väljer att inte beställa minst 20 JAS 39 E/F, kan beslut om avbeställning av verksamheten fattas.

De första JAS 39 E är tänkta att levereras till Försvarmakten 2018. År 2023 beräknas den första stridsflygdivisionen ha uppnått initial operativ förmåga.

För att skapa utrymme för anskaffningen av JAS 39 E föreslår regeringen att anslaget ökas med 300 miljoner kronor för 2013 respektive 2014. För åren därefter föreslås en årlig anslagsökning med 200 miljoner kronor.

Anskaffning av nytt luftvärnssystem

I regeringens proposition Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140) anges att den korträckviddiga luftvärnsförmågan ska upprätthållas genom att vidmakthålla robot 70. Det nuvarande robot 70-systemet närmar sig slutet på sin livslängd och att livstidsförlänga det bedöms inte som kostnadseffektivt. Regeringen avser därför att analysera alternativa, mer kostnadseffektiva lösningar för s.k. insatsförmåga luftvärn, något som kan innebära att det nuvarande robot 70-systemet avvecklas.

Utvecklad materielredovisning

För att ge riksdagen utförligare information om materielobjekten lämnar regeringen en utvecklad materielredovisning för ett antal anskaffningsobjekt. Denna redovisning kommer att utvecklas ytterligare i nästa budgetproposition.

Splitterskyddade hjulfordon (AWV)

Regeringen har efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:2, bet. 2009/10:FiU11, rskr. 2009/10:47) beslutat om anskaffning av högst 113 splitterskyddade hjulgående fordon. Anskaffningen omfattar 113 pansarterrängbil 360, integrationskostnader för vapenstation och ledningssystem, systemmateriel samt underhåll och utbildning. Pansarterrängbil 360 levereras i konfigurationer för trupptransport, ledning, sjuktransport och reparation.

Materielen ska enligt förslaget tillföras 5. manöverbataljon (lätt mekaniserad). Syftet är att ge förbanden god förmåga till rörlighet samt en hög skyddsnivå. Leveranserna är planerade att äga rum under 2013 och 2014.

Splitterskyddade bandvagnar

Regeringen har efter riksdagens godkännande (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FöU1, rskr. 2010/11:103) beslutat att upp till 60 splitterskyddade bandvagnar ska köpas in. Anskaffningen omfattar 48 bandvagn 410 och systemmateriel. Bandvagn 410 levereras i konfigurationer för trupptransport, ledning, sjuktransport och logistik. Systemet kommer att utgöra funktionsfordon och är därmed tänkta att ersätta äldre fordon under avveckling. Materielen ska enligt förslaget tillföras bl.a. ingenjörsbataljonerna och logistikbataljonerna. Leveranserna är planerade att äga rum t.o.m. 2014.

Långräckviddig flygburen radarjaktrobot

Regeringen har efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FöU1, rskr. 2009/10:104) beslutat om anskaffning och integration av en ny radarjaktrobot till JAS 39 C/D. Anskaffningen omfattar radarjaktrobot Meteor som ska ersätta befintlig radarjaktrobot 99 med början under 2015. Vapensystemet ska tillföras stridsflygdivisionerna.

Nytt medeltungt helikoptersystem

Regeringen har efter riksdagens godkännande (prop. 2009/10:99, bet. 2009/10:FiU21, rskr. 2009/10:348) beslutat om anskaffning av nytt medeltungt helikoptersystem. Anskaffningen omfattar bl.a. 15 helikopter 16. Inom den ekonomiska ram som riksdagen har slagit fast för anskaffningen ryms därutöver bl.a. drift och utbildning m.m. fram till 2020. Helikopter 16 avses lösa markoperativa uppgifter, inbegripet bl.a. trupptransport och sjuktransport. Materielen ska tillföras helikopterbataljonen. Leveranserna har påbörjats och är planerade att äga rum t.o.m. 2015.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 000 kronor för 2014–2027.

Anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 6 492 416 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 200 000 000 kronor för 2014–2021.

För den fortsatta omställningen av försvaret har anslaget minskats med 109,6 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget har ökats med 103,1 miljoner kronor för 2013, 204,4 miljoner kronor för 2014 och 198 miljoner kronor fr.o.m. 2015 med anledning av de senareläggningar av materielbeställningar som görs för att finansiera anskaffningen av ett medeltungt helikoptersystem.

Anslaget 1:5 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 622 944 000 kronor.

I syfte att bidra till finansieringen av den fortsatta omställningen av försvaret har anslaget minskats med 117,8 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Regeringen föreslår ett anslag på 23 806 000 kronor.

Anslaget har minskats med 6 miljoner kronor fr.o.m. 2013 i syfte att bidra till den fortsatta omställningen av försvaret. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget 1:7 Officersutbildning

Regeringen föreslår ett anslag på 222 085 000 kronor.

Anslaget har minskats med 4,4 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut har ökat med motsvarande belopp.

Anslaget har minskats med 8 miljoner kronor för 2013 och 13 miljoner kronor fr.o.m. 2014 till följd av minskade utbildningsvolymerna och rationaliseringar inom officersutbildningen. Beloppen beräknas i stället under anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.

Anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 821 939 000 kronor.

Anslaget har ökat med 71 miljoner kronor för 2013, 96 miljoner kronor för 2014–2015 och 101,1 miljoner kronor fr.o.m. 2016 för finansiering av teknikutveckling. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap, anslaget 1:7 Officersutbildning m.m., anslaget 1:11 Internationella materielsamarbeten och industrifrågor m.m., anslaget 1:12 Försvarexportmyndigheten, anslaget 1:13 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, anslaget 1:14 Försvarsunderrättelsedomstolen, anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt det under utgiftsområde 1 Rikets styrelse uppförda anslaget 4:1 Regeringskansliet m.m. minskas.

Anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 169 821 000 kronor.

Anslaget har ökat med 4,4 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för finansiering av utökad forskning för regeringens behov. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:7 Officersutbildning m.m. minskas med motsvarande belopp.

Anslaget har ökat med 0,6 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för finansiering av CBRN-verksamhet. Ökningen finansieras genom att anslaget 2:4 Krisberedskap minskas med motsvarande belopp.

Anslaget har ökat med 0,5 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för finansiering av internationell verksamhet. Ökningen finansieras genom att anslaget 1:11 Internationella materielsamarbeten, industrifrågor m.m. minskas med motsvarande belopp.

Anslaget 1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 5 801 000 kronor.

Försvarets materielverk

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att för 2013 besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 12 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital.

Anslaget 1:11 Internationella materielsamarbeten och industrifrågor m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 69 927 000 kronor.

Anslaget har minskats med 8,4 miljoner kronor fr.o.m. 2013 i syfte att bidra till finansieringen av den fortsatta omställningen av försvaret. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget har minskats med 0,5 miljoner kronor fr.o.m. 2013 i syfte att bidra till en ökning av anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut.

Anslaget 1:12 Förvarsexportmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 71 570 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att för 2013 besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp om 7 000 000 000 kronor för att tillgodose Förvarsexportmyndighetens behov av rörelsekapital.

Anslaget har minskats med 5 miljoner kronor fr.o.m. 2013 i syfte att bidra till finansieringen av den fortsatta omställningen av försvaret. Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ökas med motsvarande belopp.

Anslaget 1:13 Förvarsunderrättelsedomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 7 494 000 kronor.

Anslaget 1:14 Statens inspektion för förvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 12 224 000 kronor.

Anslaget 2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 006 680 000 kronor.

Regeringen föreslår att förslaget till investeringsplan för Kustbevakningen för 2013–2015 godkänns.

Anslaget har engångsvis ökats med 780 000 kronor för 2011 t.o.m. 2013 för att finansiera åtgärder mot sjö- och rattfylleri.

Anslaget har vidare engångsvis ökats med 30 miljoner kronor för 2012–2014 för finansiering av drifts- och kapitalkostnader kopplade till anskaffningen av fartyg.

Anslaget har ökat ytterligare med 23 miljoner kronor fr.o.m. 2014 för finansiering av drifts- och kapitalkostnader kopplade till anskaffningen av fartyg.

Anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 24 850 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2012 för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor för 2014–2016.

I statens budget för 2010 ökades anslaget tillfälligt med 30 miljoner kronor för 2010, 35 miljoner kronor för 2011 och 15 miljoner kronor för 2012 för åtgärder för att anpassa Sverige till de effekter som följer av ett förändrat klimat. I förhållande till 2012 har anslaget därför minskats med 15 miljoner kronor fr.o.m. 2013.

Anslaget 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 21 080 000 kronor.

Anslaget 2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 172 005 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2013 för anslaget 2:4 Krisberedskap besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga eller extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 560 000 000 kronor för 2014–2018.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verksamhet intill ett belopp av 300 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Socialstyrelsens verksamhet intill ett belopp av 350 000 000 kronor.

Anslaget minskades 2012 engångsvis med 70 miljoner kronor. Beloppet användes för att täcka behovet av att till viss del anslagsfinansiera driften av det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel för skydd och säkerhet. Som framgår av regeringens övervägande när det gäller anslaget 2:5 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet finns det ett sådant behov även 2013.

I förhållande till vad som tidigare beräknats minskas därför anslaget med 11 miljoner kronor för 2013 i syfte att bidra till finansieringen av en ökning av anslaget 2:5 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet.

Anslaget har minskats med 0,6 miljoner kronor fr.o.m. 2013 i syfte att bidra till finansieringen av en ökning av anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut.

Regeringen bedömer att anslaget 2:4 Krisberedskap under en övergångsperiod bör delfinansiera Energimyndighetens upprätthållande av krisberedskapen på energiområdet.

Vidare bedömer regeringen att det finns ett behov av att upprätthålla krisberedskapen när det gäller dricksvatten. Denna verksamhet bör därför under en övergångsperiod delfinansieras med medel från anslaget 2:4 Krisberedskap.

Finansieringen av förvaltning av förstärkningsmateriel och forskning har 2012 under en övergångsperiod delfinansierats med medel från anslaget 2:4 Krisberedskap. Regeringen bedömer att förvaltning av förstärkningsmateriel och forskning även fortsättningsvis bör finansieras med detta anslag.

Anslaget 2:5 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet

Regeringen föreslår ett anslag på 30 000 000 kronor.

I budgetpropositionen för 2012 beräknades inga medel under anslaget fr.o.m. 2013 då systemet helt skulle finansieras genom avgifter. Anslutningsgraden har dock inte nått den beräknade nivån, varför driften av systemet även under 2013 till del behöver finansieras med anslag.

I förhållande till 2012 minskas anslaget med 100 miljoner kronor fr.o.m. 2013. Medlen beräknas därefter åter under utgiftsområde 4 anslaget 1:1 Polisorganisationen (30 miljoner kronor) och utgiftsområde 6 anslaget 2:4 Krisberedskap (70 miljoner kronor). Med anledning av det fortsatta behovet av anslagsfinansiering av drift bedömer dock regeringen att anslaget bör ökas engångsvis med 30 miljoner kronor för 2013. Ökningen finansieras genom att anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap minskas med 19 miljoner kronor och anslaget 2:4 Krisberedskap minskas med 11 miljoner kronor.

Anslaget 2:6 Ersättning till SOS Alarm AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 193 671 000 kronor.

Anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 024 751 000 kronor.

Regeringen föreslår att förslaget till investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för 2013–2016 godkänns.

I statens budget för 2012 ökades anslaget med 13,5 miljoner kronor för 2012, 6,8 miljoner kronor för 2013 och 2014 samt med 6 miljoner kronor fr.o.m. 2015 för finansiering av åtgärder kopplat till kärnenergi-beredskap. I förhållande till 2012 minskas därmed anslaget med 6,7 miljoner kronor för 2013 och 2014 samt med 7,5 miljoner kronor fr.o.m. 2015.

Anslaget har minskats tillfälligt med 19 miljoner kronor för 2013 i syfte att bidra till finansieringen av en ökning av anslaget 2:5 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet.

Anslaget 2:8 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 42 619 000 kronor.

Anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 351 875 000 kronor.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att under 2013 för ramanslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor för 2014–2018.

Regeringen har tidigare aviserat sin avsikt att få en tydlighet i finansieringen av verksamhet som avser granskning av slutförvar av kärnavfall. Regeringen har därför minskat myndighetens förvaltningsanslag och överfört dessa delar att finansieras via kärnavfallsfonden. Det saknas däremot lagstöd att finansiera tillsynen av det centrala mellanlagret för använt kärnbränsle, Clab, via kärnavfallsfonden. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 1,7 miljoner kronor per år fr.o.m. 2013.

Beräkningar i tidigare budgetpropositioner påverkar de beräknade anslagsramarna för 2013–2016.

Anslaget 4:1 Elsäkerhetsverket

Regeringen föreslår ett anslag på 51 375 000 kronor.

Motionerna

Socialdemokraterna

Peter Hultqvist m.fl. (S) framhåller i motion 2012/13:Fö261 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap att det mesta tyder på att den nya insatsorganisationen är strukturellt underfinansierad. I detta läge anslås därför 150 miljoner kronor extra till anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap. Tillskottet ger möjlighet att bidra till finansiering av förbättrade villkor för soldaterna inom det nya personalförsörjningssystemet. Ytterligare medel kan vidare lösgöras genom rationaliseringar i Högkvarterets organisation.

JAS 39 Gripen

Anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar är utsatt för en stark kostnadspress. Behoven är stora inom såväl flygvapnet och marinen som armén. Att satsningen på en uppgradering av JAS 39 Gripen inte fullt ut är finansierad i tioårsperspektivet utgör ett problem. Regeringen räknar i nuläget med att lösa det långsiktiga underskottet på 5 miljarder kronor i tioårsperspektivet genom omfördelningar. Ett sådant förfarande kommer naturligtvis att ställa hårda krav på omprioriteringar på hårt ansträngda investeringsbudgetar inom respektive vapengren. För att skapa en seriösare och mer hållfast finansiering av JAS är Socialdemokraterna beredda att nu anslå ytterligare 300 miljoner kronor på årsbasis (yrkande 9). Det minskar trycket på omprioriteringar och ger en hållfastare grundfinansiering. Det är viktigt att verka för stabilitet i Försvarmaktens planeringsförutsättningar.

Socialdemokraterna förordar också att en särskild objektsram inrättas för JAS-projektet i syfte att åstadkomma en bättre kostnadskontroll för både riksdagen och regeringen (yrkande 8).

Objektsramar

Riksdagen har tidigare beslutat att en utvecklad form av objektsramsredovisning skulle återinföras för att ge riksdagen ett mer fullödigt underlag för sitt ställningstagande när det gäller materielinvesteringar. Regeringen skulle beskriva materielprojekten (antal stridsfordon eller fartyg eller flygplan etc., organisation, prestanda, leveranstidpunkter, beslutstidpunkter m.m.) och redovisa en ekonomisk planeringsram för materielsystemet. Det skulle finnas en sammanställning över materielprojekten där den ekonomiska ramen framgår liksom vad som återstår att utbetala samt vad som ska utbetalas under budgetåret. Redovisningen skulle omfatta materiel som riksdagen beslutat om tidigare och föreslagen ny materiel. Redovisningen skulle ske fr.o.m. budgetpropositionen för budgetåret 2013. Inget av detta finns i budgetpropositionen för 2013. Riksdagen bör därför ånyo tillkännage för regeringen som sin mening vad som tillkännagavs om förbättrad materielredovisning vid riksdagsbehandlingen om försvarets budget förra året (yrkande 7).

Luftvärn

Regeringen begär ett bemyndigande om att få anskaffa ett nytt luftvärnssystem som kan innebära att det nuvarande luftvärnsrobot 70-systemet avvecklas. Socialdemokraterna delar bedömningen att luftvärnet behöver moderniseras. Såväl Regeringskansliet som Försvarsmakten har för utskottet framhållit dess betydelse för luftförsvaret i stort. Underlaget för riksdagens ställningstagande till en så viktig komponent inom det samlade luftförsvaret är emellertid för dåligt. Det motsvarar inte de krav på underlag som riksdagen har begärt i fråga om Försvarsmaktens materieförsörjning. Riksdagen bör därför avslå förslaget till investeringsplan i den del som avser bemyndigande om anskaffning av ett nytt luftvärnssystem (yrkande 5).

Det behövs en samlad syn på hur luftvärnet ska utvecklas som berör både robot 70-systemets och robot 77-systemets fortsatta uppgifter inom luftförsvaret och hur ett nytt luftvärnssystem ska inordnas. Regeringen bör ta initiativ till en sådan mer samlad analys och återkomma till riksdagen med ett bättre och mer fullödigt beslutsunderlag i frågan. För att bättre förankra moderniseringen av luftvärnet inom luftförsvaret parlamentariskt bör den nyligen tillsatta parlamentariska luftförsvarsutredningen ges tilläggsdirektiv att göra en värdering av de förslag om luftvärnets utveckling som kommer fram. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna (yrkande 6).

Internationella insatser

Anslaget för internationella insatser har ett anslagssparande om 690 miljoner kronor för 2011. Utgiftsprognosen för innevarande år är 1 690 miljoner kronor. Anslaget är överbudgeterat för nästa år med hänsyn till de insatser som nu kan överblickas. Ett betydande anslagssparande kommer att finnas tillgängligt för 2013; dessutom finns möjligheten till en anslagskredit. Anslaget kan därmed reduceras med 300 miljoner kronor. Om en ny, mer kostnadskrävande truppinsats blir aktuell under nästa år förutsätts att regeringen återkommer med förslag till hur en sådan ska finansieras. I stället görs förstärkningar inom förbandsanslaget och materielanslaget.

Krisberedskap

Krisberedskapen är en angelägenhet för hela samhället, inte bara för staten. Organisation och system för samverkan, övning och utbildning inom krisberedskapsområdet har byggts upp under ett antal år, och verksamheten har expanderat.

Socialdemokraterna föreslår att anslaget 2:4 Krisberedskap reduceras med 75 miljoner kronor. Vidare bör anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap reduceras med 75 miljoner kronor. Dessa båda anslagsposter omsluter i dag sammanlagt drygt 2 miljarder kronor. Verksamheten utgör en del av de samlade åtgärder som byggs upp med samverkanspartner inom såväl näringslivet som annan offentlig förvaltning. Även inom detta område finns det utrymme för både rationalisering och effektivisering. Verksamheten bör utsättas för ett mindre rationaliserings- och omvandlingstryck för att stimulera fram tydligare prioriteringar inom respektive anslagsområde.

Anslagsförslag

Socialdemokraterna föreslår att riksdagen anvisar anslag (yrkande 1) inom samma utgiftsram som regeringen enligt vad som framgår av sammanställningen i bilaga 2 i detta betänkande.

Miljöpartiet

Åsa Romson m.fl. (MP) framhåller i motion 2012/13:Fi303 att Miljöpartiet anser att Sveriges säkerhet måste ses i ett bredare perspektiv än enbart det rent militära. Att möta dessa icke-militära hot kräver i många fall ökade insatser från samhällets sida. Nödvändigheten att ta sig an dessa hot understryker vikten av att omfördela kostnader från Försvarsmakten till andra sektorer.

Som en del i detta arbete satsar Miljöpartiet totalt 1,3 miljarder kronor fördelat över fyra år på klimatanpassningsåtgärder, kallat klimatanpassningsmiljarden (Klamp). Myndigheten för Samhällsskydd och beredskap (MSB) ska vara huvudansvarig för klimatanpassningsarbetet.

Härutöver omfördelar Miljöpartiet resurser till de nationella skyddsstyrkorna, stärker arbetet för it-säkerhet och skär ned på vapenexporten.

Miljöpartiet är emot beslutet att satsa på vidareutveckling av JAS 39 Gripen E (yrkande 14). Miljöpartiet anser att de stridsflygplan som Sverige redan förfogar över är tillräckliga för Sveriges behov. Mindre uppgraderingar av planet kommer att behövas men ett helt nytt flygplan behöver inte utvecklas och anskaffas. Miljöpartiet anser också att regeringen har föregripit den analys som Försvarsberedningen och Luftförsvarsutredningen borde ha gjort innan riksdagen fattar beslutet.

Peter Rådberg m.fl. (MP) framhåller i motion 2012/13:Fö268 att en stor utgift i den svenska försvarsbudgeten är materielkostnader. Inget annat land i Europa lägger en så stor andel av försvarsbudgeten på materiel som Sverige. Det finns således en stor rationaliserings- och förändringspotential i materiel- och logistikförsörjningen.

Materieförsörjning

För att öka tydligheten i materieförsörjningen och förbättra riksdagens möjlighet till kontroll och inflytande bör man införa en utvecklad modell av den tidigare objektsramsredovisningen. Redovisningen bör utgöras av en strukturerad metod för uppföljningen och utvärderingen. I redovisningen bör totalkostnaden för respektive materielprojekt framgå.

Det är viktigt att såväl ledtider som ekonomiska bindningar i materieförsörjningen reduceras för att tillgodose insatsorganisationens behov.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen (yrkande 14). Regeringen får inte fatta nödvändiga beslut om materielprojekt beroende på oförutsedda förutsättningar (yrkande 2).

JAS 39 Gripen

Efter regeringens beslut den 25 augusti om satsningen på 40–60 Super JAS för 90 miljarder kronor väcks en hel del frågor. Hur ska köpet av Super JAS finansieras? Är det näringspolitiska eller försvarspolitiska skäl som ligger bakom köpet? Hur kommer det övriga försvaret att påverkas av satsningen på Super JAS?

Man måste ställa sig frågan vad det är som styr den svenska säkerhetspolitiken efter regeringens debattartikel i Svenska Dagbladet den 25 augusti 2012. Regeringen skriver följande.

Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar redo både till att skydda svenskt territorium och för deltagande i internationella insatser.

Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar, och inte minst ett luftförsvar som är respekt- och förtroendeingivande.

Sedan säger försvarsminister Karin Enström (M) att hon kan tänka sig att avbryta JAS-affären om Schweiz säger nej till JAS-köpet i sin folkomröstning 2013.

Den hotbild som regeringen presenterar i Svenska Dagbladet för att motivera köpet av JAS hänger med andra ord på om Schweiz säger ja till affären. Svensk säkerhetspolitik kan inte bygga på om ett annat land ställer upp på en vapenaffär eller inte. Allt detta visar med all tydlighet att det handlar uteslutande om ett industriprojekt till gagn för Saab. Satsningen på JAS Gripen E bör avslås (yrkande 11).

Försvarsexportmyndigheten

Regeringen satsar nästan 76 miljoner kronor per år på den nya Försvarsexportmyndigheten. Miljöpartiet är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verksamhet ytterligare subventioneras av skattemedel. Miljöpartiet vill därför avveckla Försvarsexportmyndigheten (yrkande 9). Anslaget för Försvarsexportmyndigheten bör halveras under nästa år, och myndigheten bör läggas ned helt efter två år.

Peter Rådberg m.fl. (MP) framhåller i motion 2012/13:Fö263 att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i dag har ca 35 miljoner kronor för medfinansiering av kommunala klimatsäkringsåtgärder. Miljöpartiet anser att det befintliga anslaget är otillräckligt med hänsyn till vad det verkliga behovet är. Ställer vi högre krav på kommunerna i det här avseendet, ökar även kravet på statlig medfinansiering. Miljöpartiet vill därför öka stödet till en miljard kronor fördelat på tre år, dvs. 350, 350 respektive 300 miljoner kronor (yrkande 3). Miljöpartiet kallar denna satsning för klimatanpassningsmiljarden eller Klamp.

Som ett första steg tas, enligt Miljöpartiets modell, medel från den militära verksamheten i försvarsanslagen och styrs över till klimatanpassningsåtgärderna.

Sverigedemokraterna

I motion 2012/13:Fö240 av Mikael Jansson m.fl. (SD) och i motion 2012/13:Fö258 av Mikael Jansson (SD) föreslås att riksdagen anvisar anslag enligt vad som framgår av sammanställningen i bilaga 2 i detta betänkande.

Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Årlig utbildning av 3 460 värnpliktsuttagna i grundläggande militär utbildning (GMU) kostar 447 miljoner kronor per år och vidareutbildning av 2 307 av dessa i sju månader för krigsplacering i mekaniserad brigad eller kustartilleribrigad kostar 695 miljoner kronor per år. Återuppsättande av Militärkommando Gotland kostar 74 miljoner kronor per år. Anställning i varje län av en civil-militär samordnare inom nationella skyddsstyrkorna kostar 13 miljoner kronor per år. Återuppsättning av Särskilda Beredskaps-

polisen 1 500 civilpliktiga under polismyndigheterna men inom utgiftsområde 6 kostar 20 miljoner kronor per år. Paus i allt militärt bistånd med undantag för Sveriges bistånd i Operation Atalanta vid behov sparar 724 miljoner kronor. Utöver detta görs en generell höjning av anslaget 1:1 med 205 miljoner kronor.

Anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser

Anslaget reduceras 2013 med 1 864 miljoner kronor och 2014 med 1 924 miljoner kronor.

Anslagen 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar samt 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar

Materielbeställningarna ökas. Nu är anslaget underfinansierat. Det finns en underfinansiering av beställningen av JAS 39 Gripen E på 5,48 miljarder kronor på tio års sikt i regeringens budget. I Sverigedemokraternas förslag täcks detta från 2013 t.o.m. 2022 med en årlig ökning av anslaget 1:3 med 548 miljoner kronor. Vidare har ÖB varnat för ett grundläggande underskott i den tioåriga investeringsplanen på 25 miljarder kronor. Täcks inte detta måste Försvarsmakten lägga ned ett vapenslag, enligt ÖB:s larmartikel i juli. Sverigedemokraterna täcker i sitt förslag även denna större underfinansiering från 2014 t.o.m. 2023 genom en höjning av anslagen 1:3 och 1:4 med sammanlagt 2 500 miljoner kronor per år.

Anslaget 1:5 Forskning och teknikutveckling

Anslaget höjs generellt med 181 miljoner kronor.

Anslaget 1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet

Anslaget höjs generellt med 30 miljoner kronor, för att kompensera för fler antagningsprövningar.

Anslaget 1:7 Officersutbildning m.m.

Anslaget höjs generellt med 50 miljoner kronor, för att kompensera för ökat tryck på utbildningen.

Anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt

Anslaget höjs generellt med 100 miljoner kronor, för att göra det möjligt att uppdatera de tekniska resurserna.

Anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Anslaget höjs generellt med 150 miljoner kronor, för att matcha ett växande försvar.

Anslaget 1:10 Nämnder m.m.

Anslaget höjs generellt med 5 miljoner kronor, för att stärka och vitalisera försvarsdebatten.

Anslaget 1:12 Försvarsexportmyndigheten

Anslaget höjs generellt med 20 miljoner kronor, för att understödja svensk export av försvarsmateriel och indirekt svensk försvarsmaterielförsörjning.

Mikael Jansson (SD) föreslår i motion 2012/13:Fö245 att regeringen tydligare bör visa hur objektsramar har återinförts i regeringens redovisning till riksdagen av planerad och beställd försvarsmateriel i enlighet med tidigare riksdagsbeslut (yrkande 6).

Vänsterpartiet

Jonas Sjöstedt m.fl. (V) framhåller i motion 2012/13:Fö238 att de förändringar som försvaret genomgått de senaste åren har varit svåra och smärtsamma. Övergången från värnpliktsförsvaret till frivilligförsvaret har inneburit större problem än vad regeringen trodde och det påverkar vår försvarsförmåga. Vänsterpartiet vill ha en förändring där värnplikt införs och den folkliga förankringen av försvaret stärks.

Anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Vänsterpartiet räknar med att förbandsverksamheten kan genomföras till lägre kostnad än nu. Med färre soldater, effektiviseringar och förbättrad planering går det att sänka kostnaderna. Samtidigt bör det vara fler soldater i hemvärnet, vilket kräver ökade anslag.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget med 650 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser

Genom ett tillbakadragande från Afghanistan och genom att Sverige avstår från att i framtiden leda eller delta i EU:s stridsgrupper kan vi spara mycket pengar på detta område. Vänsterpartiet ser dock positivt på fler helt FN-ledda aktioner.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget med 550 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Vänsterpartiet ser att Försvarsmakten har stora möjligheter att spara in kostnader på materielsidan.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget med 445 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 1:8 Försvarets radioanstalt

Vänsterpartiet har från början varit kritiskt till att ge FRA utökade befogenheter. I stället bör FRA:s uppdrag begränsas.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget med 121 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Vänsterpartiet vill rationalisera verksamheten och minskar därför anslaget.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget 1:9 med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 1:12 Försvarexportmyndigheten

Vänsterpartiet vill begränsa Sveriges vapenexport. Vänsterpartiet vill därför dra ned på anslaget till Försvarexportmyndigheten, med avsikt att avskaffa myndigheten.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en minskning av anslaget med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Anslaget 2:4 Krisberedskap

Vänsterpartiet anser att vi behöver utöka vår beredskap för att hantera kriser och katastrofer. Effekterna av klimatförändringarna innebär att vi behöver överföra resurser från vår förmåga att möta militära hot till vår förmåga att möta de hot som extremt väder medför. Olika instanser bör därför ges större möjligheter att framför allt arbeta förebyggande.

Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en höjning av anslaget 2:4 med 40 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2013.

Investeringsplan och bemyndiganden

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens nya, enormt kostsamma satsning på JAS. Regeringens förslag till investeringsplan för Försvarmakten bör därför avslås (yrkande 2). Ett avslag på investeringsplanen skulle förstås innebära att regeringen får återkomma till riksdagen med en ny investeringsplan. Vidare ingår satsningen på JAS i det bemyndigande på 70 miljarder kronor som regeringen vill få för att besluta om beställningar av materiel. Vänsterpartiet är medvetet om att inte hela bemyndigandet rör JAS, men eftersom bemyndigandet inte är preciserat närmare bör i detta läge hela bemyndigandet avslås.

Vidare bör riksdagen avslå bemyndigandet att under 2013 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 miljarder kronor för 2014–2027 (yrkande 3).

I linje med vad Vänsterpartiet tidigare anfört om Försvarsexportmyndigheten bör även förslaget till bemyndigande om kredit i Riksgäldskontoret för myndigheten avslås (yrkande 4).

Anslagsförslag

Vänsterpartiet föreslår att riksdagen anvisar anslag (yrkande 1) enligt vad som framgår av sammanställningen i bilaga 2 i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m.

Utskottet konstaterar att regeringens ansvarsfulla finanspolitik, som värnar om uthålliga offentliga finanser, ger handlingsutrymme för satsningar inom försvarssektorn (prop. 2012/13:1 förslag till statens budget, finansplan m.m.).

Förbandsverksamheten, dvs. kärnan i Försvarsmaktens verksamhet, fortsätter att förstärkas i regeringens budgetförslag. Förbandsverksamheten förstärks med ca 450 miljoner kronor under nästa budgetår. Detta sker genom effektiviseringar och överföring av medel från andra anslag.

Utskottet konstaterar att regeringen föreslår att den ekonomiska ramen för försvaret ska öka med 300 miljoner kronor för 2013 respektive 2014 jämfört med 2012 för att finansiera utvecklingen av nästa generation JAS 39 Gripen. Därefter ökar ramen med 200 miljoner kronor jämfört med 2012 för JAS.

Socialdemokraterna föreslår i sin budgetmotion en ekonomisk ram på samma nivå som regeringen men med en ytterligare förstärkning av materielanslaget för utveckling av JAS Gripen och minskningar och omfördelningar mellan anslagen. Miljöpartiet och Vänsterpartiet föreslår en ekonomisk ram som är knappt 2 miljarder kronor lägre än regeringens och med sinsemellan olika anslagsfördelning. Sverigedemokraterna i sin tur föreslår i sin motion en ekonomisk ram som är ca 2,5 miljarder kronor högre än regeringens.

Utskottet anser att det budgetförslag som regeringen lämnar är väl avvägt och innebär att det försvarspolitiska inriktningsbeslutet från våren 2009 kan fortsätta att genomföras.

En reduktion av försvarsanslagen med totalt 2 miljarder kronor anser utskottet nu liksom tidigare (jämför bet. 2009/10:FöU1, bet. 2010/11:FöU1 och bet. 2011/12:FöU1) inte vara ansvarsfullt. Det skulle innebära att det försvarspolitiska beslutet inte kommer att kunna genomföras. Försvarsmakten kommer inte att kunna lösa sina uppgifter med en så kraftigt reducerad ekonomi.

Utskottet kan liksom tidigare även konstatera (jfr bet. 2011/12:FöU1) att Sverigedemokraternas förslag till kraftigt ökad budget för försvaret bygger på en försvarsorganisation som radikalt skiljer sig från den som beslutats av riksdagen.

Riksdagen har på förslag av finansutskottet (bet. 2012/13:FiU1) beslutat om utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Försvarsutskottet föreslår att riksdagen inom denna ekonomiska ram anvisar anslag enligt bilaga 3 i detta betänkande.

Utskottet tillstyrker även i övrigt regeringens förslag till beredskapskredit, bemyndiganden och investeringsplaner m.m. (jämför också de ställningstaganden som utskottet gör under avsnittet om uppgradering av JAS 39 Gripen och Försvarsexportmyndigheten nedan). Motionsyrkandena om anslag m.m. avstyrks.

Uppgradering av JAS 39 Gripen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner att regeringen under 2013 får besluta om utveckling av JAS 39 Gripen E och ombyggnad av 40–60 JAS 39 Gripen C/D till JAS 39 E.

Utskottet har tidigare begärt att regeringen ska återkomma till riksdagen om det skulle bli aktuellt med en mer genomgripande förändring av JAS 39 Gripen, vilket alltså sker nu. Försvarsmakten har redovisat att nästa generation JAS 39 Gripen är det stridsflygsystem som bäst tillgodoser Försvarsmaktens behov. Försvarsmakten har ställt sig bakom det förslag som regeringen nu lägger fram för riksdagen.

Utskottet har i sina ställningstaganden om regeringens förslag utgått från underlaget i propositionen men även redovisningar från Försvarsmakten, Försvarsdepartementet och Försvarsexportmyndigheten. Dessutom har utskottet genomfört en offentlig utfrågning om uppgraderingen av JAS Gripen. Vid utfrågningen medverkade dessa myndigheter och Försvarets materielverk. Vidare deltog representanter för Saab AB som inbjudna.

Utskottet ställer sig liksom tidigare (jfr bet. 2008/09:FöU1, bet 2009/10:FöU1, bet. 2010/11:FöU1 och bet. 2011/12:FöU1) bakom en uppgradering av JAS 39 Gripen. Utskottet anser att en modernisering av JAS 39 Gripen är en nödvändig åtgärd för att möta den tekniska utvecklingen av stridsflygsystem i omvärlden. Utskottet understryker dock, liksom regeringen, att den svenska beställningen är knuten till att Schweiz beslutar om anskaffning och beställning av minst 20 JAS 39 Gripen E. Om inte Schweiz eller någon annan nation senast under 2014 har fattat ett sådant beslut kan den svenska anskaffningen komma att avbeställas.

Utskottet tillstyrker således regeringens förslag om JAS 39 Gripen och avstyrker därmed motionsyrkandena i frågan.

Objektsramar

I några motioner (S, MP och SD) lämnas förslag om objektsramar vid regeringens materielredovisning. I en motion (S) föreslås vidare att det införs en särskild objektsram för JAS-projektet.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen som sin mening att en utvecklad form av objektsramar ska återinföras (bet. 2011/12:FöU1, rskr. 2011/12:92). Detta skulle ske för att ge riksdagen ett mer fullödigt underlag för sitt

ställningstagande när det gäller materielinvesteringar. Regeringen skulle beskriva materielprojekten (antal stridsfordon eller fartyg eller flygplan etc., organisation, prestanda, leveranstidpunkter, beslutstidpunkter m.m.) och redovisa en ekonomisk planeringsram för materielsystemet. Det skulle finnas en sammanställning över materielprojekten där den ekonomiska ramen framgår liksom vad som återstår att utbetala samt vad som ska utbetalas under budgetåret. Redovisningen skulle omfatta materiel som riksdagen beslutat om tidigare och föreslagen ny materiel. Redovisningen skulle ske fr.o.m. budgetpropositionen för budgetåret 2013.

Utskottet konstaterar att den information som riksdagen efterfrågar inte alls finns med i budgetpropositionen. Den materielredovisning som regeringen lämnar är helt otillräcklig för riksdagens behov. Utskottet noterar att Försvarsmakten har offentliggjort sin materielplan för perioden 2014–2020. Utskottet välkomnar detta. Försvarsmaktens initiativ visar att det är fullt möjligt att lämna en utförlig dokumentation om försvarets materielobjekt. Utskottet har tidigare också hänvisat till den redovisning som t.ex. den norska regeringen lämnar till Stortinget om större materielprojekt.

Utskottet utgår från att regeringen återkommer i budgetpropositionen för 2014 med en utförlig redovisning av materielobjekten i enlighet med vad riksdagen efterfrågar. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Utskottet anser liksom motionärerna att det är viktigt att den ekonomiska utvecklingen av JAS-projektet noga följs upp. Utskottet noterar att överbefälhavaren i budgetunderlaget för 2013 anger som en förutsättning för utvecklingen av en ny version av JAS 39 Gripen att en särskild objektsram fastställs för den långsiktiga finansieringen. Utskottet kan också konstatera att när JAS-projektet ursprungligen startade följdes detta upp genom en särskild ekonomisk ram som redovisades utförligt för riksdagen.

Den modernisering av JAS 39 Gripen-systemet som regeringen nu föreslår är av en sådan ekonomisk omfattning och får sådana konsekvenser i övrigt för Försvarsmaktens materielplan att utskottet anser att en särskild ekonomisk ram för JAS-projektet bör återinföras. Denna bör redovisas för riksdagen årligen. Genom en sådan JAS-ram kommer möjligheterna att genomföra kostnadskontroller av projektet att förbättras väsentligt.

Vad som anförs om en särskild objektsram för JAS 39 Gripen bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Därmed bör motionsyrkandet om objektsramar bifallas helt (S) och delvis (MP och SD) samt motionsyrkandet (S) om objektsram för JAS-projektet bifallas.

Luftvärnssystem

Regeringen föreslår att man får besluta om ett nytt luftvärnssystem.

Utskottet konstaterar att luftvärnsförbanden utgör en viktig komponent i insatsorganisationen. Utskottet delar regeringens uppfattning att de nuvarande luftvärnssystemen är ålderstigna och behöver moderniseras.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag. Därmed avstyrks motionsyrkandena.

Oförutsedda förändrade förutsättningar

Regeringen föreslår att man vid anskaffning av materiel ska få fatta nödvändiga beslut om materielprojekt beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar.

Utskottet understryker liksom tidigare (bet. 2010/11:FöU1 och bet. 2011/12:FöU1) att det är viktigt att regeringen innan den fattar några beslut till följd av oförutsedda förändrade förutsättningar inom den ekonomiska ramen återkommer till riksdagen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionsyrkandet.

Försvarexportmyndigheten

I ett par motioner (MP och V) föreslås att Försvarexportmyndigheten läggs ned.

Försvarexportmyndigheten inrättades 2010. Utskottet tillstyrkte detta i betänkande 2009/10:FöU1. Utskottet framhöll att exportstödet under senare år hade blivit mer omfattande. Det krävdes ett större engagemang hos staten och industrin än tidigare. En ny myndighet som stöder exporten innebar enligt utskottet att ansvarsförhållandena blev klarare och att intressekonflikterna minskade. Ett effektivare stöd kunde lämnas.

Utskottet tillstyrkte myndigheten 2009 och har samma uppfattning nu. Utskottet anser att Försvarexportmyndigheten utför ett förtjänstfullt arbete när det gäller exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn. Dessutom har myndigheten viktiga uppgifter vid avveckling av övertalig materiel.

Utskottet föreslår därför att motionsyrkandena avslås.

Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens förslag om att inordna Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) i Göta ingenjörregemente (Ing 2) avslås samt att motionsyrkanden (S) bifalles och (C, SD) bifalles delvis.

Jämför reservation 9 (M, FP, C, KD).

Propositionen

Regeringen föreslår att Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) läggs ned den 31 december 2012 och att verksamheten inordnas i Göta ingenjörregemente (Ing 2).

Eksjö garnison utgörs av Försvarsmaktens två organisationsenheter Ing 2 och Swedec. Regeringen anser liksom Försvarsmakten att verksamheten vid Eksjö garnison bör rationaliseras. Det gäller dels ledning och administration, dels samordning av förmågeutveckling och vidmakthållande av kompetens inom ammunitions- och minröjningen.

Genom en tydligare samordning av Ing 2:s och Swedecs resurser skapas enligt regeringen bättre förutsättningar för att lösa uppkommande uppgifter.

Omstruktureringen kommer inte att innebära några förändringar när det gäller Ing 2:s och Swedecs kärnverksamhet. Inte heller kommer lokaliseringen att förändras, utan verksamheten ska även fortsättningsvis vara lokaliserad till Eksjö.

Regeringen framhåller att Swedecverksamheten har varit och är en totalförsvarsresurs. Samtidigt har verksamheten organisatoriskt ingått i Försvarsmakten. Den omstrukturering som regeringen nu föreslår ändrar inte dessa förhållanden. Verksamheten inom ammunitions- och minröjning ska vid Ing 2 oförändrat fortsätta att vara en resurs även för det civila samhället.

Motionerna

Mikael Jansson m.fl. (SD) anser i motion 2012/13:Fö245 att Swedec ska fortsätta att vara en egen organisationsenhet (yrkande 23). Utredningen om integreringen med Ing 2 har gått för snabbt.

Göran Lindell (C) anför i motion 2012/13:Fö215 att det är synnerligen viktigt att ett beslut om Swedec kombineras med en uppdragsbeskrivning som tydliggör Swedecs roll som en nationellt samordnad kompetensenhet inom sitt ämnesområde. Vidare bör det göras en grundlig utredning så att inte den föreslagna organisatoriska förändringen försvårar Swedecs uppdrag. Det är mycket viktigt att dessa frågor klaras ut innan den föreslagna förändringen beslutas.

Carina Hägg m.fl. (S) framhåller i motion 2012/13:Fö250 att Sverige genom Swedec har unika förutsättningar att kostnadseffektivt samordna merparten av statens samlade ärenden inom den humanitära minröjningen. För att Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland inom den humanitära minröjningen och för att bibehålla den kompetens som finns i dag på området bör Swedec fortleva som en egen organisationsenhet.

Finansutskottets yttrande

Försvarsutskottet har berett finansutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens förslag om att lägga ned Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) och att inordna verksamheten i Göta ingenjörregemente (Ing 2).

Finansutskottet framhåller att ramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap fastställdes av riksdagen den 21 november till 46 196,5 miljoner kronor. Denna ram måste respekteras, dvs. får inte över-

skridas, i den fortsatta behandlingen av anslagen under utgiftsområdet. Vidare gäller att anslag och andra utgifter i staten ska fastställas för varje utgiftsområde genom ett enda beslut (RO 5 kap. 12 §). Beslutsordningen med ett enda beslut innebär att såväl propositionens förslag som de motioner som påverkar det aktuella anslaget ska tas upp i anslagsbeslutet. Det centrala här är från finansutskottets utgångspunkt att försvarsutskottet tar ställning till helheten genom att allt som påverkar anslagen under utgiftsområdet behandlas i en och samma förslagspunkt.

Finansutskottets yttrande i sin helhet finns i bilaga 5.

Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec) läggs ned vid utgången av 2012 och inordnas i Göta ingenjörregemente (Ing 2). Detta kontrasterar till att regeringen så sent som 2006 i budgetpropositionen framhöll att Swedec skulle vara en samlingspunkt för Sveriges samlade expertis i ammunitions- och minröjningsrelaterade frågor.

Sverige har genom Swedec unika förutsättningar att kostnadseffektivt samordna merparten av statens samlade ärenden inom den humanitära minröjningen. Detta var också den bärande tanken bakom inrättandet av Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum. Swedec har i dag ett högt anseende och en hög kompetens, och organisationen är väl känd i internationella sammanhang. Swedec bidrar med ett omfattande kompetensstöd vid omhändertagande av upphittad oexploderad ammunition. Vidare utbildar man bombtekniker och ammunitionsröjare för polisen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Även inom materielområdet stöder Swedec de övriga myndigheterna och industrin med kravställning, utveckling och tester av ny materiel. Swedec stöder bl.a. prov och försök av olika tekniker för ammunitions- och minröjning samt utveckling av testmetoder som i dag har blivit en internationellt accepterad FN-standard.

För att Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland inom den humanitära minröjningen och för att bibehålla den kompetens som i dag finns på området bör Swedec fortleva som egen organisationsenhet.

Under beredningens gång har frågan väckts om ett bibehållande av Swedec får budgetpåverkande konsekvenser under år 2013. Försvarsutskottet har tagit del av en skrivelse från Försvarmakten till Förvarsdepartementet daterad den 26 november 2012. Av skrivelsen framgår att en integrering av Swedec i Ing 2 inte bedöms ge någon besparing under 2013. Utskottet konstaterar att finansutskottet, som anfört att besparingen uppskattas till ca 7,5–10 miljoner kronor årligen från 2013, uppenbarligen lämnat ett yttrande baserat på felaktiga uppgifter. Utskottet konstaterar därför att ett bibehållande av Swedec rymms väl inom anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap, som uppgår till cirka 22,5 miljarder kronor, och således inte får någon anslagspåverkan under 2013.

Regeringens förslag om Swedec bör därför avslås. Motionsyrkandet (S) bör bifallas och motionsyrkandena (C, SD) bifallas delvis.

Frivilliga försvarsorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att anslaget till de frivilliga försvarsorganisationerna återinförs och tillstyrker motionsyrkanden helt och delvis.

Jämför reservation 10 (M, FP, C, KD).

Propositionen

Anslaget för finansiering av organisationsstöd till de frivilliga försvarsorganisationerna togs på förslag av regeringen bort ur statsbudgeten 2010 (prop. 2009/10:1, bet. 2009/10:FöU1, rskr. 2009/10:104). Riksdagen har tillkännagivit (bet. 2011/12:FöU1, rskr. 2011/12:92) att anslaget för de frivilliga försvarsorganisationerna bör återinföras i statsbudgeten för att säkerställa ett visst grundläggande organisationsstöd. Med tanke på den utvärdering av fördelningsmodellen som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska göra och eftersom frivilligorganisationernas roll i det reformerade försvaret och deras roll i krisberedskapsarbetet är en fråga som behöver beaktas i Försvarsberedningens kommande arbete anser regeringen att återinförandet av ett frivilliganslag får anstå.

Motionerna

Peter Hultqvist m.fl. (S) framhåller i motion 2012/13:Fö261 att riksdagen i riksdagsbeslutet om försvarets budget hösten 2011 tillkännagav för regeringen som sin mening att anslaget för de frivilliga försvarsorganisationerna skulle återinföras i statsbudgeten för att säkerställa ett visst grundläggande organisationsstöd.

Regeringen anför att frivilligorganisationernas roll är en fråga som behöver beaktas i Försvarsberedningens kommande arbete och anser att återinförandet av ett frivilliganslag får anstå. Det kan konstateras att Försvarsberedningen enligt sina direktiv inte har något sådant uppdrag.

Riksdagen ska därför på nytt tillkännage för regeringen som sin mening vad som tillkännagavs om återinförande av ett anslag för de frivilliga försvarsorganisationerna vid riksdagsbehandlingen av försvarets budget förra året (yrkande 10).

Torbjörn Björlund m.fl. (V) anför i motion 2012/13:Fö204 att Vänsterpartiet anser att de organisationer som varaktigt och med kvalitet kan bidra till Försvarsmaktens verksamhet eller till samhällets krishanteringsförmåga

också bör kunna få samhällsstöd för t.ex. demokratiarbete och organisationsutveckling. Vänsterpartiet anser därför att det är av stor vikt att det finns ett grundorganisationsstöd till dessa organisationer (yrkande 1).

De ändringar i bidragsstrukturen som regeringen genomfört de senaste åren skapar inte förutsättningar för organisationerna att åta sig uppdrag och utgöra en långsiktig resurs inom svensk krishantering.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis, liksom man gjort vid många tidigare tillfällen, understryka den stora betydelse som de frivilliga försvarsorganisationerna har för totalförsvaret, försvarsviljan och den folkliga förankringen av försvaret.

Utskottet anförde i 2012 års budgetbetänkande (bet. 2011/12:FöU1) att det synes som om förutsättningarna för frivilligorganisationerna har försämrats med den ordning som infördes för några år sedan då anslaget för frivilligorganisationerna togs bort. För att säkerställa ett visst grundläggande organisationsstöd ansåg utskottet att anslaget för frivilligorganisationerna borde återinföras i statsbudgeten. Riksdagen tillkännagav (rskr. 2011/12:92) för regeringen som sin mening med anledning av utskottets förslag att så skulle ske.

Regeringen anför nu att återinförandet av ett anslag bör vänta. Som skäl anger regeringen att man bör vänta tills verksamheten har utvärderats.

Utskottets uppfattning är liksom föregående år att regeringen ska införa ett anslag för de frivilliga försvarsorganisationerna för att säkerställa viktig verksamhet hos dessa. Ett sådant anslag bör vara med i budgetpropositionen för 2014. Eventuellt utrednings- och utvärderingsarbete får enligt utskottet inte fördröja detta.

Vad utskottet anför om anslag för de frivilliga försvarsorganisationerna i nästa års budgetproposition bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening. Utskottet föreslår att motionsyrkandet (S) bifalls och motionsyrkandet (V) bifalls delvis.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (S)

av Peter Hultqvist (S), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Kent Härstedt (S), Clas-Göran Carlsson (S) och Anna-Lena Sörenson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

1. Riksdagen anvisar anslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt Socialdemokraternas förslag i bilaga 4,
2. a–j = utskottet och
3. tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 6, 7 och 9–15 samt motion 2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 1 och 9 samt avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 16 och motionerna 2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 1, 2012/13:Fö240 av Mikael Jansson m.fl. (SD), 2012/13:Fö258 av Mikael Jansson (SD) och 2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Försvarsmakten har under 2012 framhållit att det är problem med insatsorganisation 2014 (IO14). Den kommer inte att kunna upprätthållas ens i perspektivet 2019, dvs. då insatsorganisationen förväntas vara fullt bemannad och organisationen övad med nya personalkategorier. Skälen är framför allt att kostnaderna för materielförsörjningen och insatsorganisationen bedöms överskrida anslagsramarna. Det finns dessutom en stor osäkerhet kring det ekonomiska resultatet av de rationaliseringar inom Försvarsmakten som förutsätts. ÖB:s markering av behovet av ytterligare anslag för att upprätthålla den nya organisationen samt FOI:s studier om sannolikt högre personalkostnader måste också noteras i sammanhanget.

Det mesta tyder på att den nya insatsorganisationen är strukturellt underfinansierad. Socialdemokraterna tillför därför i detta läge 150 miljoner kronor extra till förbandsanslaget. Tillskottet ger möjlighet att bidra till finansiering av förbättrade villkor för soldaterna inom det nya personalför-

sörjningssystemet. I den politiska uppgörelsen om regler för ”tidvis anställda soldater” finns utfästelser om en översyn av löner, premier, försäkringar, sociala förhållanden och civil meritvärdering. Även om detta i grunden nu är parternas uppgift är det något som måste verkställas och i förlängningen också finansieras. Villkoren måste förbättras för att stabilitet ska kunna skapas i den nya personalförsörjningen. Socialdemokraterna anser vidare att ytterligare medel kan lösgöras genom rationaliseringar i Högkvarterets organisation.

Anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar är utsatt för en stark kostnadspress. Behoven är stora inom såväl flygvapnet och marinen som armén. Att satsningen på en uppgradering av JAS inte fullt ut är finansierad i tioårsperspektivet utgör ett problem. Regeringen räknar, vad vi kan förstå, i nuläget med att lösa det långsiktiga underskottet på 5 miljarder kronor i tioårsperspektivet genom omfördelningar. Ett sådant förfarande kommer naturligtvis att ställa hårda krav på omprioriteringar på hårt ansträngda investeringsbudgetar inom respektive försvarsgren. För att skapa en seriösare och mer hållfast finansiering av JAS är vi beredda att nu anslå ytterligare 300 miljoner kronor på årsbasis. Det minskar trycket på omprioriteringar och ger en hållfastare grundfinansiering.

Från Socialdemokraternas sida anser vi att de internationella insatserna är viktiga. Sverige ska som nation vara beredd att delta tillsammans med andra länder i operationer som syftar till gemensam säkerhet och fred. Vårt engagemang är långsiktigt och tydligt på denna punkt. Som läget ser ut i nuläget kan vi konstatera att vi står inför en nedtrappning i flera av de operationer vi deltar i. Det gäller såväl i Afghanistan som i Kosovo.

Anslaget för internationella insatser har ett anslagssparande om 690 miljoner kronor för 2011. Utgiftsprognosen för innevarande år är 1 690 miljoner kronor. Vi bedömer att anslaget är överbudgeterat för nästa år med hänsyn till de insatser som nu kan överblickas. Dessutom beräknar vi att ett betydande anslagssparande kommer att finnas tillämpligt för 2013 samt noterar möjligheten till en anslagskredit. Anslaget kan därmed reduceras med 300 miljoner kronor. Om en ny, mer kostnadskrävande truppinsats blir aktuell under nästa år förutsätter vi att regeringen återkommer med förslag på hur en sådan ska finansieras. Vi förstärker i stället såväl förbandsanslaget som materielanslaget.

Krisberedskapen är en angelägenhet för hela samhället, inte bara för staten. Organisation och system för samverkan, övning och utbildning inom krisberedskapsområdet har byggts upp under ett antal år och verksamheten har expanderat. Vi förordar att det tillsätts en säkerhetsberedning.

Vi föreslår att anslaget 2:4 Krisberedskap reduceras med 75 miljoner kronor. Vi föreslår också att anslaget 2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap reduceras med 75 miljoner kronor. Dessa båda anslagsposter omfattar i dag sammanlagt drygt 2 miljarder kronor. Verksamheten utgör en del av de samlade åtgärder som byggs upp med samverkanspartner inom såväl näringslivet som annan offentlig förvaltning. Även inom

detta område finns det utrymme för både rationalisering och effektivisering. Verksamheten bör utsättas för ett mindre rationaliserings- och omvandlingstryck för att stimulera fram tydligare prioriteringar inom respektive anslagsområde.

Riksdagen bör med ändringar i förhållande till regeringens förslag anvisa anslag enligt Socialdemokraternas förslag i sammanställningen i bilaga 4 i detta betänkande.

2. Investeringsplan och beställningsbemyndigande för Försvarsmaktens materiel samt utveckling av JAS 39 Gripen E, punkt 2 (MP)

av Valter Mutt (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller motionerna

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 14 och

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 11,

bifaller delvis proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkterna 3 och 5 samt motion

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 2 och 3 samt

avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 4 i denna del.

Ställningstagande

Efter regeringens beslut den 25 augusti 2012 om satsningen på 40–60 Super JAS för 90 miljarder kronor väcks en hel del frågor: Hur ska köpet av Super JAS finansieras? Är det näringspolitiska eller försvarspolitiska skäl som ligger bakom köpet? Hur kommer det övriga försvaret att påverkas av satsningen på Super JAS?

Man måste ställa sig frågan vad det är som styr den svenska säkerhetspolitiken efter regeringens debattartikel i Svenska Dagbladet den 25 augusti 2012. Regeringen skriver följande.

Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar redo både till att skydda svenskt territorium och för deltagande i internationella insatser. Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar, och inte minst ett luftförsvaret som är respekt- och förtroendeingivande.

Sedan säger försvarsminister Karin Enström (M) att hon kan tänka sig att avbryta JAS-affären om Schweiz säger nej till JAS-köpet i sin folkomröstning 2013.

Den hotbild som regeringen presenterar i Svenska Dagbladet den 25 augusti 2012 för att motivera köpet av JAS hänger med andra ord på om Schweiz säger ja till affären. Svensk säkerhetspolitik kan inte bygga på

om ett annat land ställer upp på en vapenaffär eller inte. Allt detta visar med all tydlighet att det uteslutande handlar om ett industriprojekt till gagn för Saab.

Riksdagen måste avslå regeringens förslag om uppgradering av JAS 39 Gripen.

3. Investeringsplan och beställningsbemyndigande för Försvarets materiel samt utveckling av JAS 39 Gripen E, punkt 2 (V)
av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkandena 2 och 3, bifaller delvis motionerna 2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) yrkande 14 och 2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 11 och avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkterna 3, 4 i denna del och 5.

Ställningstagande

Vänsterpartiet är kritiskt till regeringens nya, enormt kostsamma satsning på JAS 39 Gripen.

Det förslag som regeringen lämnat till riksdagen har inte alls beretts på det grundliga sätt som borde ha skett. Uppgraderingen av JAS 39 Gripen är den mest kostsamma investering som dagens försvarspolitikern kommer att få vara med om. Beslutet borde ha föregåtts av en parlamentarisk utredning där behovet av ett nytt stridsflygsystem ställts mot andra behov inom luftförsvaret och mot behov inom andra stridskrafter.

Vi kan konstatera att ÖB har framhållit att det saknas 5 miljarder kronor i regeringens förslag jämfört med kostnaden för uppgraderingen av JAS 39 Gripen. Till detta kommer det ofinansierade materielberg på 25 miljarder kronor som ÖB aviserade i regeringens nuvarande ekonomiska ram för försvaret.

Ett litet land som Sverige har definitivt inte råd att bygga nyproducerade stridsflygplan. Vad som anförs om JAS 39 Gripen bör riksdagen tillkänna för regeringen som sin mening.

Vi anser att regeringens förslag till investeringsplan för Försvarets materiel bör avslås. Ett avslag innebär att regeringen får återkomma till riksdagen med en ny investeringsplan.

Vidare ingår satsningen på JAS 39 Gripen i det bemyndigande på 70 miljarder kronor som regeringen vill ha för att besluta om beställningar av materiel. Vi är medvetna om att inte hela bemyndigandet rör JAS, men eftersom bemyndigandet inte är preciserat närmare ser vi oss tvingade att i detta läge avslå hela bemyndigandet.

4. Objektsramar, punkt 3 (M, FP, C, KD)

av Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Annicka Engblom (M), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Staffan Danielsson (C), Johan Forssell (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 6,

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 7 och 8 samt

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

I några motioner (S, MP och SD) lämnas förslag om objektsramar vid regeringens materielredovisning. I en motion (S) föreslås vidare att det införs en särskild objektsram för JAS-projektet.

I proposition 2005/06:1 (utg.omr. 6) anförde den dåvarande regeringen att objektsramarna inte var anpassade till regeringens behov av styrning och uppföljning, inte heller till riksdagens informationsbehov. Därigenom upphörde denna form av redovisning.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen som sin mening att en utvecklad form av objektsramar ska införas (bet. 2011/12:FöU1, rskr. 2011/12:92). Vi konstaterar att regeringen således redan har ett sådant uppdrag och att man i regeringens skrivelse 2011/12:75 redogjort för beredningen av ärendet och att regeringen avser att återkomma till riksdagen.

Vi konstaterar vidare att regeringen nu liksom föregående år lämnar en ännu mer utvecklad materielredovisning i propositionen. Genom denna redovisning får riksdagen en utförligare information inför sina ställningstaganden om större materielinvesteringar. Dessa är ofta långsiktiga och påverkar den statliga budgeten under flera år. Vi noterar att regeringen avser att ytterligare utveckla materielredovisningen och regelbundet återkomma till riksdagen.

Genom den utförliga redovisning som regeringen lämnar och det arbete som regeringen aviserar att man fortsätter med är motionerna om objektsramar tillgodosedda och behöver inte bifallas.

Vi anser att det är viktigt att den ekonomiska utvecklingen av nästa generation JAS 39 Gripen noga följs upp. Vi utgår från att Försvarsmakten och regeringen fortlöpande genomför en sådan uppföljning och att regeringen i kommande budgetpropositioner årligen lämnar en redovisning till riksdagen. Vi anser dock inte att riksdagen behöver inrätta någon särskild objektsram för detta.

Motionsyrkandet om objektsram för nästa generation JAS 39 Gripen bör därför avslås.

5. Luftvärnssystem, punkt 4 (S, MP, V)

av Peter Hultqvist (S), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Kent Härstedt (S), Clas-Göran Carlsson (S), Anna-Lena Sörenson (S), Torbjörn Björlund (V) och Valter Mutz (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 5 och 6 samt avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 4 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att man ska få besluta om ett nytt luftvärnssystem.

Vi konstaterar att luftvärnsförbanden utgör en viktig komponent i insatsorganisationen. De nuvarande luftvärnssystemen är ålderstigna och behöver moderniseras. Försvarsmakten har för utskottet framhållit luftvärnets betydelse i luftförsvaret. Inför ett beslut om detta behöver dock en bred värdering ske av luftvärnets framtid. Detta kan lämpligen ske i den nyli- gen tillsatta Luftförvarsutredningen.

Det underlag som regeringen presenterar i budgetpropositionen är i likhet med andra underlag om materielprojekt helt otillräckligt. Vi ställer oss helt frågande till de resonemang som förs om robot 70. Detta var ett system som Försvarsmakten tidigare velat vidmakthålla. I Försvarsmaktens budgetunderlag finns heller inga förslag om avveckling av robot 70. Detta visar att ärendet inte är ordentligt berett. Regeringen bör därför återkomma med ett berett förslag om luftvärnets modernisering. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

Regeringens illa underbyggda förslag om luftvärnssystem bör avslås och motionsyrkandena från Socialdemokraterna bifallas.

6. Oförutsedda förändrade förutsättningar, punkt 5 (MP)

av Valter Mutt (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 2 och avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 4 i denna del.

Ställningstagande

Regeringen föreslår i budgetpropositionen att man ska få fatta beslut om anskaffning av materielobjekt beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar.

Denna s.k. gummiparagraf ger regeringen fribrev att under budgetåret fatta vilka beslut som helst om materielanskaffning.

Regeringen ska naturligtvis begära tillstånd hos riksdagen när stora materielprojekt ska utvecklas och anskaffas. I den mån det under budgetåret behöver fattas beslut om större angelägna materielprojekt som inte tagits upp i budgetpropositionen finns det goda möjligheter att återkomma till riksdagen i de ändringsbudgetar som underställs riksdagen ett par gånger om året.

Vad som anförs om materielanskaffning beroende på oförutsedda förändrade förutsättningar bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening. Regeringens förslag bör avslås och motionsyrkandet bifallas.

7. Försvarsexportmyndigheten, punkt 6 (MP)

av Valter Mutt (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9 och bifaller delvis proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 8 och motion 2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4.

Ställningstagande

Regeringen satsar nästan 76 miljoner kronor per år på den nya Försvarsexportmyndigheten. Miljöpartiet är av princip emot exportstöd till företag som tillverkar krigsmateriel och vill inte se att denna verksamhet ytterli-

gare subventioneras av skattemedel. Miljöpartiet vill därför avveckla Försvarsexportmyndigheten. Anslaget för Försvarsexportmyndigheten bör halveras under nästa år, och myndigheten bör läggas ned helt efter två år.

Enligt Miljöpartiet sänder det helt fel signaler att Sverige lägger många miljarder av skattebetalarnas pengar på en särskild myndighet vars enda syfte är att exportera vapen. Hade regeringen levt upp till politiken för global utveckling (PGU), som den säger att den gör, hade det knappast varit möjligt att inrätta Försvarsexportmyndigheten eftersom vapenexporten är en tydlig mållkonflikt.

Riksdagen bör tillkännage för regeringen som sin mening vad som anförs om att Försvarsexportmyndigheten bör läggas ned.

8. Försvarsexportmyndigheten, punkt 6 (V)

av Torbjörn Björlund (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 4,

bifaller delvis motion

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP) yrkande 9 och

avslår proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 8.

Ställningstagande

Vi vill begränsa Sveriges vapenexport. Det finns anledning att vara mycket kritisk till den omfattande vapenexport som Sverige ägnar sig åt. Enligt regeringens skrivelse 2011/12:114 exporterade Sverige krigsmateriel för 14 miljarder kronor under 2011. Häpnadsväckande nog är dessutom Saudiarabien den näst största mottagaren av krigsmateriel från Sverige. Krigsmaterielexporten dit var värd 2,9 miljarder kronor.

Försvarsexportmyndigheten inrättades 2010. Den har till uppgift att främja export från försvarsindustrin. Detta innebär en skattefinansiering av vapenexporten som bör avvisas. Det är orimligt att svenska skattemedel används för att stödja vapenexport.

Försvarsexportmyndigheten bör läggas ned. Vi ser inga som helst behov av en sådan myndighet. Skattemedel till myndigheten kan definitivt komma till bättre användning inom andra områden.

Vad som anförs om Försvarsexportmyndigheten bör riksdagen tillkännage för regeringen som sin mening.

I linje med detta bör även förslaget till bemyndigande för regeringen att besluta om kredit i Riksgäldskontoret för Försvarsexportmyndigheten avslås.

9. Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum, punkt 7 (M, FP, C, KD)

av Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Annicka Engblom (M), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Staffan Danielsson (C), Johan Forssell (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 punkt 2 och avslår motionerna

2012/13:Fö215 av Göran Lindell (C),

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD) yrkande 23 och

2012/13:Fö250 av Carina Hägg m.fl. (S).

Ställningstagande

Riksdagen beslutade om Försvarsmaktens grundorganisation i det försvarspolitiska beslutet i december 2004 (prop. 2004/05:5, bet. 2004/05:FöU5, rskr. 2004/05:143). Swedec är enligt riksdagens beslut en organisationsenhet i Försvarsmaktens grundorganisation med lokalisering till Eksjö.

Swedec inrättades ursprungligen som ett resultat av försvarsbeslutet för perioden 1997–2001 (prop. 1996/97:4, bet. 1996/97:FöU1). Försvarskottet ansåg, liksom regeringen, att det var viktigt att utvidga det internationella engagemanget för minröjning.

Vi konstaterar att försvarsministern i ett interpellationssvar om Swedec i oktober 2012 framhöll att Swedec är Sveriges kompetenscentrum för nationella och internationella uppgifter inom ammunitions- och minröjning inom både militär och civil humanitär verksamhet. Swedecs verksamhet är inriktad på utbildning, utveckling och operativt stöd. För att effektivisera verksamheten inom Eksjö garnison föreslår regeringen att själva organisationsenheten Swedec läggs ned och att denna verksamhet inordnas i organisationsenheten Ing 2. Swedec kommer enligt försvarsministern även i fortsättningen att vara lokaliserad till Eksjö. Omstruktureringen kommer inte att innebära några förändringar när det gäller Ing 2:s och Swedecs kärnverksamhet. Swedecverksamheten har varit och är en totalförsvarsresurs. Verksamheten ska oförändrat fortsätta att vara en resurs även för det civila samhället.

Vi konstaterar att regeringens förslag att integrera Swedec i Ing 2 är grundat på Försvarsmaktens förslag i budgetunderlaget för 2013 och är anslagspåverkande och därför enligt finansutskottets eniga yttrande bör ingå i anslagsförslaget.

Enligt vår mening innebär rationaliseringen av Swedec en kommande effektivisering. Vi finner det därför anmärkningsvärt att Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet som har vitt

skilda försvarsbudgetar frångått finansutskottets enhälliga yttrande om att beslut om organisationsförändringen av Swedec ska tas i ett samlat beslut med anslaget. Finansutskottet betonar att anslagsbeslutet omfattar allt det som ger anslagsbeslutet ett innehåll under budgetåret och således inte endast anslagsbeloppet i kronor räknat. Försvarsutskottet borde, som finansutskottet anför, ta ställning till helheten genom att allt som påverkar anslagen under utgiftsområdet behandlas i en och samma förslagspunkt. I stället har försvarsutskottet brutit ut frågan om Swedec och tagit ett särskilt beslut om Swedecs organisation utan att finansiera detta.

Regeringens förslag om att inordna Swedec i Ing 2 bör bifallas. Detta ska ingå i ett långsiktigt arbete där Försvarsmakten steg för steg reformeras från ett invasionsförsvar till ett insatsförsvar. Utskottet understryker att detta är en organisationsförändring och inte en verksamhetsförändring. Åtgärden kommer att ytterligare stärka Försvarsmaktens kärnverksamhet.

Motionerna bör avslås.

10. Frivilliga försvarsorganisationer, punkt 8 (M, FP, C, KD)

av Cecilia Widegren (M), Hans Wallmark (M), Annicka Engblom (M), Anders Hansson (M), Allan Widman (FP), Staffan Danielsson (C), Johan Forssell (M) och Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V) yrkande 1 och

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis, liksom vi gjort vid många tidigare tillfällen, understryka den stora betydelse som de frivilliga försvarsorganisationerna har för försvaret, försvarsviljan och den folkliga förankringen av försvaret.

Riksdagen har tillkännagivit för regeringen som sin mening att anslaget för de frivilliga försvarsorganisationerna borde återinföras (bet. 2011/12:FöU1, rskr. 2011/12:92). Regeringen har i skrivelse 2011/12:75 redogjort för beredningen av detta ärende och meddelat att man avser att återkomma till riksdagen.

Socialdemokraterna och Vänsterpartiet yrkar i sina respektive motioner på ett särskilt anslag respektive organisationsstöd för frivilliga försvarsorganisationer och har funnit stöd för detta hos övriga oppositionspartier (MP och SD).

Utskottet har under åren i partiövergripande enighet många gånger understrukit den stora betydelse som de frivilliga försvarsorganisationerna har (jfr t.ex. bet. 2008/09:FöU10 Försvarets inriktning, bet. 2009/10:FöU8 För-

svarsmaktens personalförsörjning m.m., bet. 2009/10:FöU8 utg.omr. 6 Försvaret och samhällets krisberedskap). Utskottet har flera gånger framhållit att de frivilliga försvarsorganisationerna på ett betydelsefullt sätt bidrar till en folklig förankring av försvaret, samtidigt som de bedriver en kostnads-effektiv verksamhet.

Vi vill i denna reservation på nytt framhålla att de frivilliga försvarsorganisationerna har en viktig uppgift när det gäller personalförsörjningen till hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna. Vi bedömer också att de frivilliga försvarsorganisationerna har en viktig roll vid rekrytering till Försvarsmaktens nya personalförsörjningssystem. Deras ungdomsverksamhet har i det sammanhanget stor betydelse.

Samtidigt kan de på ett effektivt sätt ställa resurser till förfogande när det uppkommer tillfälliga omfattande behov inom krisberedskapen.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Försvarsmakten sammantaget under 2011 utbetalade 170,7 miljoner kronor i stöd, bidrag och ersättningar till frivilliga försvarsorganisationer samt ideella organisationer, varav 68,2 miljoner kronor i organisationsbidrag till frivilliga försvarsorganisationer.

I regeringens proposition Ett användbart försvar (prop. 2008/09:140) angavs att myndigheters, kommuners och andra organisationers behov bör vara styrande för de uppdrag som lämnas till frivilliga organisationer. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tillsammans med de frivilliga försvarsorganisationernas samarbetskommitté (FOS) utarbetat en ny modell för hur fördelningen av medel till frivilliga försvarsorganisationer ska utformas. Modellen skickades på remiss till de frivilliga försvarsorganisationerna innan den infördes. Av en skrivelse 2011 till utskottet och dess ledamöter, som hade undertecknats av företrädare för tolv frivilligorganisationer, framgår att 16 av 18 frivilligorganisationer ställde sig positiva till förslaget. Vidare framhöll organisationerna i skrivelsen att modellens konstruktion förutsätter att den tillämpas under tre år innan den utvärderas. Den nya modellen infördes den 1 januari 2011. Modellen innebär en ökad långsiktighet och förutsägbarhet för de frivilliga försvarsorganisationerna och främjar den verksamhet som efterfrågas.

Vi delar regeringens uppfattning att ett återinförande av anslaget bör anstå. Vi bör avvakta resultatet av den utvärdering av den nuvarande ordningen som ska göras och det utredningsarbete om frivilligverksamheten som Försvarsberedningen kommer att genomföra.

Motionerna bör därmed avslås.

Särskilda yttranden

1. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (MP)

Valter Mutt (MP) anför:

Det övergripande syftet med Miljöpartiet de grönas försvarspolitik är att skapa en fredligare och säkrare värld. I enlighet med FN-stadgans principer har Sverige ett ansvar för att främja internationell fred och säkerhet. Miljöpartiet anser att Sverige ska förbli militärt alliansfritt och anser att ett medlemskap i Nato inte skulle främja världsfreden.

Miljöpartiet anser att Sveriges säkerhet måste ses i ett bredare perspektiv än enbart det rent militära. De hot som Sverige och våra grannländer står inför är svåra att förutsäga, och de är gränslösa och komplexa till sin natur. De är inte i första hand av militär natur utan kan handla om miljö- och klimatkatastrofer i olika former, grov brottslighet och terrorism. Hoten kan också vara it-relaterade i form av cyberattacker. Miljöpartiet anser att Sverige måste stå bättre rustat för den typen av hotbilder.

Att möta dessa icke-militära hot kräver i många fall ökade insatser från samhällets sida. Det är insatser som i många fall kommer att kosta mycket pengar. Det står helt klart att det inte är det militära försvaret som ska tackla dessa icke-militära hot. Det ska andra myndigheter göra. Nödvändigheten att ta sig an dessa hot understryker vikten av att omfördela kostnader från Försvarsmakten till andra sektorer för att möta de reella hoten mot vårt samhälle samt att investera i förebyggande åtgärder och sårbarhetsreducerande verksamhet, både i Sverige och i omvärlden.

Som en del i detta arbete satsar Miljöpartiet totalt 1,3 miljarder kronor fördelat över fyra år på klimatanpassningsåtgärder, kallat klimatanpassningsmiljarden (Klamp). Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska vara huvudansvarig för klimatanpassningsarbetet, inte bara samordningsansvarig. Syftet är att kommuner och myndigheter ska kunna ansöka om bidrag för klimatanpassning, exempelvis åtgärder mot extrema väderhändelser som översvämningar och långsiktiga klimatförändringar, och att MSB ska kunna ta egna initiativ till klimatanpassningar som inte faller inom någon annan myndighets ansvarsområde. Utöver satsningen på klimatanpassning vill vi omfördela resurser till de nationella skyddsstyrkorna, stärka arbetet för it-säkerhet och skära ned på vapenexporten.

Miljöpartiet är emot beslutet att satsa på en vidareutveckling av JAS 39 Gripen E. Miljöpartiet anser att de stridsflygplan som Sverige redan förfogar över är tillräckligt för Sveriges behov. Mindre uppgraderingar kommer att behövas men ett helt nytt flygplan behöver inte utvecklas och anskaffas. Regeringen har föregripit den analys som Försvarsberedningen och Luftförsvarsutredningen borde ha gjort innan riksdagen fattar beslutet.

2. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (SD)

Mikael Jansson (SD) anför:

Sverigedemokraterna anser att Försvarsmaktens främsta uppgift är det territoriella försvaret (SD:s benämning: existensförsvaret) av Sverige. Försvarsmakten har också en viktig betydelse när det gäller att bistå det civila samhället i kriser och att möta asymmetriska hot.

Den aktuella hotbilden påverkar oftast försvarsanslagen kortsiktigt medan den potentiella hotbilden bör påverka försvarsanslagen långsiktigt. Med ett existensförsvaret på tillräcklig nivå och med tillräcklig förmåga kan Sverige avskräcka från fiendtligheter, vara en reell partner för fred men också relativt snabbt bygga ytterligare förmåga om den aktuella hotbilden så kräver.

Den förvärrade potentiella hotbilden sedan det förra försvarsbeslutet och den urholkade investeringsplanen för försvarets materiel innebär att försvarsanslagen måste öka.

Sverigedemokraterna budgeterar fr.o.m. 2013 för att täcka hela underskottet i JAS 39 Gripen E-beställningen genom en ökning av anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar med 548 miljoner kronor. Från och med 2014 budgeterar Sverigedemokraterna för att även täcka det hål i investeringsplanen som överbefälhavaren pekade ut genom en sammanlagd ökning av anslagen 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar samt 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar med 2,5 miljarder kronor. Utöver att täcka dessa underskott satsar Sverigedemokraterna ytterligare på materiel i fyraårsbudgeten varvid nödvändiga offensiva satsningar kan göras och investeringsbudgeten rejält ökas.

En militarisering av EU är lika negativ som frambringandet av överstatlighet i EU på andra områden. Sverige bör inte delta i EU:s stridsgrupper eller Eda.

En ansökan om medlemskap i Nato är inte aktuell. En del av Natos insatser är inte förenliga med svensk säkerhetspolitik; oavsett om vi deltar eller inte i olika Natosatser blir vi lojalt medansvariga om vi skulle vara medlemmar. Däremot bör vi vara en god partner för fred med Nato, vilket vi endast kan vara om vi själva har en betydande militär förmåga att bidra med i partnerskapet.

Det nordiska försvarssamarbetet bör fördjupas så långt som det är möjligt. Om de nordiska länderna kan garantera sin egen säkerhet är det en god sak även för Nato.

Enligt Sverigedemokraternas bedömning kräver den potentiella hotbilden en grundnivå för det svenska försvaret om sex mekaniserade brigader och tre kustartilleribrigader. Värnplikt behövs för att fylla dessa förband, men andelen kontinuerligt anställda bör vara högre än i gårdagens invasionsförsvaret. Varje brigad bör vara direkt gripbar i omfattningen av en strategiskt förstärkt bataljon. Brigaderna ska övas regelbundet i brigads storlek.

Militärkommando Gotland bör återuppsättas. Ledningscentraler och andra för fienden högvärdiga mål bör finnas i berggrum eller skyddas på annat sätt. Sverige behöver 100 JAS 39 Gripen E och ett återtagande av F 16 i Uppsala. För ett stärkt luftförsvar krävs att luftvärnet upgraderas, såväl det som ligger i brigaderna som det fristående. Flottans fartyg behöver robotluftvärn och torpedbestyckning. Visbykorvetterna bör färdigställas med hjälp av höjda anslag.

En försvarsindustristrategi bör upprättas där vi tydligt definierar våra säkerhetspolitiska intressen kopplade till särskilda kompetenser i fråga om tillverkning av eller handel med försvarsmateriel. En svensk myndighet som upphandlar försvarsmateriel bör sedan kunna använda undantagsregeln i artikel 346 i EUF-fördraget på liknande sätt som andra medlemsländer som har viktigt försvarsindustri.

Statligt finansierad FoU är väldigt viktig för försvarsindustrin och bör koncentreras till områden där vår industri är framgångsrik.

Vidare bör Sverige återta kravet på offset (motköp) i syfte att gynna svenska små och medelstora företag. Svenska myndigheter bör tilldela underleverantörer en god andel av kontrakten i syfte att ekonomiskt gynna viktiga innovationsföretag enligt den rätt att göra så som anges i artikel 21.4 i försvarsupphandlingsdirektivet.

Territorialförsvarsförband bör skapas ur hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna och kan utgöras av lokalt rekryterade värnpliktiga och frivilliga soldater med minst GMU och kort mobiliseringstid. Territorialarmén bör organiseras i regementen, ett per län oräknat sammanslagningen av Västra Götaland och Skåne. Ett regemente verkar i ett eller flera hela försvarsområden. Kaserner som behövs för administration av territorialregementena återtas.

Med det skrivna har jag förtydligat min mening att utgiftsområde 6 har fått för lite resurser i budgetpropositionen och att nivån på anslagen samt inriktningen av försvarspolitikerna inte möter Sveriges försvarsbehov.

3. Anslag, bemyndiganden, investeringsplaner m.m., punkt 1 (V)

Torbjörn Björlund (V) anför:

Vänsterpartiet har i sin budgetmotion presenterat en politik som är ett helhetsalternativ till regeringens budgetproposition. När nu vårt förslag till budgettram har fallit väljer vi att i detta särskilda yttrande redovisa den politik vi menar att Sverige behöver för en bättre framtid.

För Vänsterpartiet är full sysselsättning det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Vi lägger fram förslag som skapar fler jobb, som utjämnar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och som ökar den ekonomiska jämlikheten.

Vänsterpartiet föreslår stora och nödvändiga samhällsnyttiga investeringar som skapar jobb. Vi vill investera i gröna jobb för miljön och klimatet, bl.a. genom en storsatsning på förnybar energi. Vi vill se ett ökat

bostadsbyggande och föreslår ett långsiktigt investeringsstöd för byggande av hyresrätter med rimliga hyror och som bidrar till energiomställningen. För att bygga bort bostadsbristen behövs det ca 20 000 nya hyresrätter om året, vilket vi beräknar nå efter fem år med vårt investeringsstöd. Det behövs också en omfattande upprustningssatsning riktad till miljonprogrammet, vilket vi finansierar. Tillgängligheten ska förbättras genom ett särskilt investeringsstöd. Genom våra satsningar på kraftigt ökad kapacitet för järnvägen kan förseningarna på allvar minskas för både människor och gods, och satsningarna skapar också nya jobb. Detsamma gäller våra förslag för att öka resandet med kollektivtrafik.

Det behövs bättre kvalitet i vård, skola och omsorg. Vi gör en stor satsning på äldreomsorgen, bl.a. genom fler anställda och utbildning. Statsbidragen till kommunerna ska värdesäkras, både för att garantera välfärdens kvalitet och för att skapa fler arbetstillfällen. En gymnasiegaranti föreslås som innebär att alla ska ha rätt till gymnasieutbildning innan de fyller 25 år. Vänsterpartiet satsar på ett generationsväxlingsprogram på arbetsmarknaden med 25 000 jobb- och utbildningsplatser. Vi föreslår ett särskilt statsbidrag för att öka lärartätheten i grundskolan, och vi föreslår en extra förstärkning av resurserna till skolor med särskilt stora behov. De som arbetar kvällar, nätter och helger ska ha rätt till den skattefinansierade barnomsorgen; därför satsar vi för att skapa 15 000 platser inom barnomsorgen på obekvämt arbetstid. Vi föreslår också en stimulans till kommunerna så att barn till arbetslösa och föräldralediga ges rätt till 30 timmars förskola. Sjukförsäkringen förbättras, bl.a. genom slopad tidsbegränsning och möjligheter att återförsäkra de som har utförsäkrats till följd av regeringens försäkringar. En individualiserad föräldraförsäkring föreslås och ett höjt och värdesäkrat underhållsstöd. Vi föreslår också att studiemedlen höjs.

För oss är utbildning centralt, och därför gör vi omfattande satsningar på utbildningsplatser i komvux, högskolor, yrkesutbildningar m.m. Vänsterpartiet satsar också på arbetsmarknadsåtgärder för att rusta människor för ett hållbart arbetsliv med plats för fler. Därför lägger vi bl.a. fram förslag om en stärkt arbetslöshetsförsäkring. Vi avskaffar programmet fas 3 och ersätter det med subventionerade jobb med avtalsenlig lön och utbildningsplatser. Vi satsar på förbättrad tillgänglighet på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning och ett förstärkt arbetsmiljöarbete.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna. Målsättningen för Vänsterpartiets skattepolitik är att få fler människor i arbete, trygga välfärden, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

Vänsterpartiets förslag inom utgiftsområde 6 är en del av vårt budgetalternativ som en helhet. Vi anser att inriktningen av politiken inom utgiftsområdet borde präglas av andra parametrar än de som regeringen framför. Vår syn på hur budgeten bör se ut är därför annorlunda.

De förändringar som försvaret har genomgått de senaste åren har varit svåra och smärtsamma. Övergången från ett värnpliktsförsvaret till ett frivilligförsvaret har inneburit större problem än vad regeringen trodde, och det påverkar vår försvarsförmåga. Vänsterpartiet vill ha en förändring där vi inför värnplikt och stärker den folkliga förankringen av försvaret.

Vänsterpartiet räknar med att förbandsverksamheten kan genomföras till lägre kostnad än nu. Med färre soldater, effektiviseringar och förbättrad planering går det att sänka kostnaderna. Samtidigt vill vi se fler soldater i hemvärnet, vilket kräver ökade anslag. Vänsterpartiet tror att det går att effektivisera arbetet och organisationen inom Högkvarteret.

Genom ett tillbakadragande från Afghanistan och genom att vi avstår från att leda eller delta i framtida EU-stridsgrupper kan vi spara mycket pengar på detta område. Vi ser dock positivt på fler helt FN-ledda aktioner.

Vi ser att Försvarsmakten har stora möjligheter att spara in kostnader på materialsidan. Vänsterpartiet är emot den nya versionen av JAS 39 Gripen.

Vänsterpartiet har från början varit kritiskt till att ge FRA utökade befogenheter. Vänsterpartiet vill i stället begränsa FRA:s uppdrag.

Vänsterpartiet minskar på anslaget till Försvarsexportmyndigheten. Vänsterpartiet vill begränsa krigsmaterielexporten.

Vänsterpartiet anser att vi behöver utöka vår beredskap för att hantera kriser och katastrofer. Effekterna av klimatförändringarna innebär att vi behöver överföra resurser från vår förmåga att möta militära hot till vår förmåga att möta de hot som extremt väder medför. Vänsterpartiet vill därför ge olika instanser större möjligheter att framför allt arbeta förebyggande.

Våra ändringar jämfört med regeringens budgetförslag för 2013 är följande.

- 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap: -650 miljoner kronor
- 1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser: -550 miljoner kronor
- 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar: -445 miljoner kronor
- 1:8 Försvarets radioanstalt: -121 miljoner kronor
- 1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut: -30 miljoner kronor
- 1:12 Försvarsexportmyndigheten: -30 miljoner kronor
- 2:4 Krisberedskap: +40 miljoner kronor
- Summa: -1 786 miljoner kronor

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2012/13:1 Budgetpropositionen för 2013 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden (avsnitt 3.2).
2. Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (SWEDEC) (avsnitt 3.5.3).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för Försvarsmakten för 2013–2016 (avsnitt 3.6.3).
4. Riksdagen godkänner anskaffningen av materielobjekt under 2013 (avsnitt 3.6.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 000 000 000 kronor 2014–2027 (avsnitt 3.6.3).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 16 200 000 000 kronor 2014–2021 (avsnitt 3.6.4).
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 12 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital (avsnitt 3.6.11).
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 7 000 000 000 kronor för att tillgodose Försvarexportmyndighetens behov av rörelsekapital (avsnitt 3.6.13).
9. Riksdagen godkänner investeringsplanen för Kustbevakningen för 2013–2016 (avsnitt 4.16.1).
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor 2014–2016 (avsnitt 4.16.2).

11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 2:4 Krisberedskap besluta om avtal och beställningar av tjänster, utrustning och anläggningar för beredskapsåtgärder samt åtgärder för att hantera allvarliga extraordinära händelser som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 560 000 000 kronor 2014–2018 (avsnitt 4.16.4).
12. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 300 000 000 kronor (avsnitt 4.16.4).
13. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2013 besluta om lån i Riksgäldskontoret för beredskapsinvesteringar inom ramen för Socialstyrelsens verksamhet som inklusive tidigare gjord upplåning uppgår till högst 350 000 000 kronor (avsnitt 4.16.4).
14. Riksdagen godkänner investeringsplanen för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för 2013–2016 (avsnitt 4.16.7).
15. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2013 för anslaget 3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 60 000 000 kronor 2014–2018 (avsnitt 5.5.1).
16. Riksdagen anvisar för budgetåret 2013 ramanslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt uppställningen under avsnitt 1 i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP):

14. Riksdagen avslår regeringens förslag om vidareutveckling av JAS 39 Gripen E.

2012/13:Fö204 av Torbjörn Björlund m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om obundet organisationsstöd.

2012/13:Fö215 av Göran Lindell (C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Swedec, dess verksamhet och dess organisation.

2012/13:Fö238 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2. Riksdagen avslår investeringsplanen för Försvarsmakten för 2013–2016 (avsnitt 3.6.3 i propositionen).
3. Riksdagen avslår bemyndigandet för regeringen att under 2013 för anslaget 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar besluta om beställningar av materiel och anläggningar som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 70 miljarder kronor 2014–2027 (avsnitt 3.6.3 i propositionen).
4. Riksdagen avslår bemyndigandet för regeringen att för 2013 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 7 miljarder kronor för att tillgodose Försvarsexportmyndighetens behov av rörelsekapital (avsnitt 3.6.13 i propositionen).

2012/13:Fö240 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2013 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2012/13:Fö245 av Mikael Jansson (SD):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör visa hur objektramar återinförts i regeringens redovisning till riksdagen av planerad och beställd försvarsmateriel i enlighet med tidigare riksdagsbeslut.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Swedec ska fortsätta att vara en egen organisationsenhet.

2012/13:Fö250 av Carina Hägg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum (Swedec).

2012/13:Fö258 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt uppställningen i motiveringstexten.

2012/13:Fö261 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1 i motionen.
5. Riksdagen avslår förslaget till investeringsplan i den del som avser bemyndigande om anskaffning av ett nytt luftvärnssystem.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tilläggsdirektiv till den pågående Luftförsvarsutredningen att värdera förslag till luftvärnets utveckling.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbättrad objektramsredovisning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en särskild objektsram bör inrättas för JAS-projektet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om finansieringen av JAS-projektet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av ett anslag för de frivilliga försvarsorganisationerna.

2012/13:Fö263 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riksdagen anslår 1 miljard kronor över kommande treårsperiod till MSB för stöd till kommunala anpassningsåtgärder, kallat klimatanpassningsmiljarden (Klamp).

2012/13:Fö268 av Peter Rådberg m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen inte kan fatta nödvändiga beslut om materielprojekt beroende på oförutsedda förutsättningar och att regeringen måste återkomma till riksdagen med sådana förändringar gentemot redovisade projekt och fattade beslut.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör avveckla den nya Försvarsexportmyndigheten inom två år.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avslå satsningen på JAS Gripen E.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med en förändrad syn på materiel- och logistikförsörjningen.

BILAGA 2

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Förslag till anslag för 2013 under utgiftsområde 6
Försvaret och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag		Regeringens		Avvikelse gentemot regeringen		
		förslag	S	MP*	SD	V
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	22 570 994	+150 000	-875 000	+730 000	-650 000
1:2	Fredsfrämjande förbandsinsatser	2 206 894	-300 000		-1 864 000	-550 000
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	8 979 728	+300 000	-940 000	+1 798 000	-445 000
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	6 492 416		-640 000	+800 000	
1:5	Forskning och teknikutveckling	622 944		-55 000	+181 000	
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	23 806			+30 000	
1:7	Officersutbildning m.m.	222 085			+50 000	
1:8	Försvarets radioanstalt	821 939		-7 000	+100 000	-121 000
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	169 821			+150 000	-30 000
1:10	Nämnder m.m.	5 801			+5 000	
1:11	Internationella materiel-samarbeten, industrifrågor m.m.	69 927		-10 000		
1:12	Försvarexportmyndigheten	71 570		-35 000	+20 000	-30 000
1:13	Försvarsunderrättsedomstolen	7 494				
1:14	Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	12 224				
2:1	Kustbevakningen	1 006 680		+20 000		
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	24 850				
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	21 080				
2:4	Krisberedskap	1 172 005	-75 000			+40 000
2:5	Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet	30 000				
2:6	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	193 671				
2:7	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 024 751	-75 000	+390 000		
2:8	Statens haverikommission	42 619				

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringen			
		S	MP*	SD	V
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	351 875				
4:1 Elsäkerhetsverket	51 375				
Summa för utgiftsområdet	46 196 549	±0	-2 152 000	+2 000 000	-1 786 000

* Enligt motion 2012/13:Fi303 av Åsa Romson m.fl. (MP) med tabell över utgifter fördelade inom utgiftsområde 6.

BILAGA 3

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2013 under
utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap*Tusental kronor*

Ramanslag	Avvikelse gentemot regeringen	Utskottets förslag
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	±0	22 570 994
1:2 Fredsfrämjande förbandsinsatser	±0	2 206 894
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	±0	8 979 728
1:4 Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	±0	6 492 416
1:5 Forskning och teknikutveckling	±0	622 944
1:6 Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	±0	23 806
1:7 Officersutbildning m.m.	±0	222 085
1:8 Försvarets radioanstalt	±0	821 939
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	±0	169 821
1:10 Nämnder m.m.	±0	5 801
1:11 Internationella materielsamarbeten, industri-frågor m.m.	±0	69 927
1:12 Försvarsexportmyndigheten	±0	71 570
1:13 Försvarsunderrättelsemyndigheten	±0	7 494
1:14 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	±0	12 224
2:1 Kustbevakningen	±0	1 006 680
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	24 850
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4 Krisberedskap	±0	1 172 005
2:5 Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet	±0	30 000
2:6 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	193 671
2:7 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	±0	1 024 751
2:8 Statens haverikommission	±0	42 619
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	351 875
4:1 Elsäkerhetsverket	±0	51 375
Summa för utgiftsområdet	±0	46 196 549

BILAGA 4

Reservanternas anslagsförslag

Reservation 1, punkt 1 (S)

Förslag till beslut om anslag för 2013 inom
utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag		Avvikelse gentemot regeringen	Reservanternas förslag
1:1	Förbandsverksamhet och beredskap	+150 000	22 720 994
1:2	Fredsfrämjande förbandsinsatser	-300 000	1 906 894
1:3	Anskaffning av materiel och anläggningar	+300 000	9 279 728
1:4	Vidmakthållande, avveckling m.m. av materiel och anläggningar	±0	6 492 416
1:5	Forskning och teknikutveckling	±0	622 944
1:6	Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	±0	23 806
1:7	Officersutbildning m.m.	±0	222 085
1:8	Försvarets radioanstalt	±0	821 939
1:9	Totalförsvarets forskningsinstitut	±0	169 821
1:10	Nämnder m.m.	±0	5 801
1:11	Internationella materielsamarbeten, indu- strifrågor m.m.	±0	69 927
1:12	Försvarsexportmyndigheten	±0	71 570
1:13	Försvarsunderrättsledomstolen	±0	7 494
1:14	Statens inspektion för försvarsunderrättel- severksamheten	±0	12 224
2:1	Kustbevakningen	±0	1 006 680
2:2	Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	±0	24 850
2:3	Ersättning för räddningstjänst m.m.	±0	21 080
2:4	Krisberedskap	-75 000	1 097 005
2:5	Gemensam radiokommunikation för skydd och säkerhet	±0	30 000
2:6	Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	±0	193 671
2:7	Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	-75 000	949 751
2:8	Statens haverikommission	±0	42 619
3:1	Strålsäkerhetsmyndigheten	±0	351 875
4:1	Elsäkerhetsverket	±0	51 375

Ramanslag	Avvikelse gentemot regeringen	Reservanternas förslag
Summa för utgiftsområdet	±0	46 196 549

BILAGA 5**Finansutskottets yttrande
2012/13:FiU5y****Nedläggning av Swedec**

Till försvarsutskottet

Den 20 november 2012 beslutade försvarsutskottet att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap i de delar som avser organisationsförändringar av Swedec (Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum). Regeringen föreslår att Swedec läggs ned och att verksamheten inordnas i Göta ingenjörregemente (Ing 2). Tre motioner har också väckts i ärendet (S, SD, C). Finansutskottet begränsar sitt yttrande till ärendets budgetaspekter.

De statsfinansiella konsekvenserna av regeringens förslag uppskattas till ca 7,5–10 miljoner kronor i lägre utgifter på anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. De motionsförslag som motsätter sig regeringens förslag uppskattas således innebära ca 7,5–10 miljoner kronor i högre utgifter jämfört med regeringens förslag. Ramen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap fastställdes av riksdagen den 21 november till 46 196,5 miljoner kronor. Denna ram måste respekteras, dvs. får inte överskridas, i den fortsatta behandlingen av anslagen inom utgiftsområdet. Vidare gäller att anslag eller andra utgifter i staten ska fastställas för varje utgiftsområde genom ett enda beslut (5 kap. 12 § RO). Beslutsordningen med ett enda beslut innebär att såväl propositionens förslag som de motioner som påverkar det aktuella anslaget ska tas upp i anslagsbeslutet. Finansutskottet vill här betona att anslagsbeslutet omfattar allt det som ger anslagsbeslutet ett innehåll under budgetåret och således inte endast anslagsbeloppet i kronor räknat.

Utskottets överväganden

Den 20 november 2012 beslutade försvarsutskottet att ge finansutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2012/13:1 utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap i de delar som avser organisationsförändringar av Swedec (Totalförsvarets ammunitions- och minröjningscentrum). Tre motioner har också väckts i ärendet. Enligt 4 kap. 8 § (RO) får ett utskott ge ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende eller en fråga som berör detta utskotts beredningsområde.

Propositionen

I budgetpropositionen (punkt 2, utg.omr. 6) föreslår regeringen att riksdagen ska godkänna att Swedec läggs ned den 31 december 2012 och att verksamheten inordnas i Göta ingenjörregemente (Ing 2). Swedec är Sveriges kompetenscentrum för nationella och internationella uppgifter inom ammunitions- och minröjning både inom militär och humanitär verksamhet. Eksjö garnison utgörs av Försvarsmaktens två organisationsenheter Ing 2 och Swedec. Regeringen anser liksom Försvarsmakten att verksamheten vid Eksjö garnison bör rationaliseras. Det gäller dels ledning och administration, dels samordning av förmågeutveckling och vidmakthållande av kompetens inom ammunitions- och minröjningen. Genom en tydligare samordning av Ing 2:s och Swedecs resurser skapas enligt regeringen bättre förutsättningar för att lösa uppkommande uppgifter. En omstrukturering skulle enligt Försvarsmakten beröra 5–10 personer vid Ing 2 respektive Swedec. Den skulle enligt regeringen inte att innebära några förändringar vad avser Ing 2:s och Swedecs kärnverksamhet. Inte heller skulle lokaliseringen förändras.

Motionerna

Göran Lindell (C) framför i motion 2012/13:Fö215 att det är synnerligen viktigt att den föreslagna organisationsförändringen av Swedec kombineras med en uppdragsbeskrivning där rollen som nationell samordnande kompetensenheter inom verksamhetsområdet tydliggörs. Detta för att den föreslagna organisatoriska förändringen inte ska försvåra Swedecs uppdrag.

I motion 2012/13:Fö245 yrkande 23 av Mikael Jansson (SD) anförs att Swedec ska kvarstå som en egen enhet och att utredningen om integrering med Ing 2 har gått för snabbt.

För att Sverige fortsatt ska vara ett föregångsland inom den humanitära minröjningen och för att behålla den kompetens som i dag finns på området bör Swedec kvarstå som en egen organisationsenhet, enligt motion 2012/13:Fö250 av Carina Hägg m.fl. (S).

Kompletterande information

I Försvarsmaktens budgetunderlag för 2013 föreslås att Swedec från 2013 upphör som egen organisationsenhet för att integreras i Ing 2. Enligt Försvarsmakten innebär förslaget en rationalisering av ledningen och administrationen vid Eksjö garnison, dock med bibehållen möjlighet att lösa ställda uppdrag.

Frågan om Swedec debatterades i en interpellationsdebatt mellan försvarsminister Karin Enström (M) och riksdagsledamot Torbjörn Björlund (V) den 23 oktober 2012 (Interpellation 2012/13:22). I debatten framhöll försvarsministern att omstruktureringen handlar om rationalisering och att den inte kommer att innebära några förändringar i kärnverksamheter.

Finansutskottets ställningstagande

Finansutskottet begränsar sitt yttrande till ärendets budgetaspekter. Relevanta budgetaspekter är i det här sammanhanget dels förslagets statsfinansiella konsekvenser, dels vad som är en rimlig beslutsordning enligt rambeslutsmodellen.

När det gäller de statsfinansiella konsekvenserna framgår av budgetpropositionen inga direkta budgetkonsekvenser av organisationsförändringen. Dock redovisas att 5–10 personer vid Ing 2 respektive Swedec berörs av de föreslagna förändringarna (utg.omr. 6, s. 50). Enligt uppgifter som utskottet inhämtat från Försvarsdepartementet innebär detta att totalt 10–20 personer skulle beröras av rationaliseringen och att den totala besparingen därmed uppskattas till ca 7,5–10 miljoner kronor årligen från 2013. I två av de tre motionerna föreslås att Swedec ska kvarstå som en egen organisationsenhet. De statsfinansiella konsekvenserna av detta kan då uppskattas till ca 7,5–10 miljoner kronor i högre utgifter jämfört med regeringens förslag. Budgetpropositionens och motionernas förslag påverkar anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Anslaget omfattar enligt regeringens förslag totalt ca 22 571 miljoner kronor för 2013.

Vad kan då sägas om beslutsordningen i detta ärende enligt den s.k. rambeslutsmodellen? För det första gäller att riksdagen fastställde ramen för utgiftsområde 6 till 46 196,5 miljoner kronor den 21 november 2012. Denna ram måste respekteras, dvs. får inte överskridas, i den fortsatta behandlingen av anslagen inom utgiftsområdet. För det andra gäller att anslag eller andra utgifter i staten ska fastställas för varje utgiftsområde genom ett enda beslut (5 kap. 12 § RO). Beslutsordningen med ett enda beslut innebär att såväl propositionens förslag som de motioner som påverkar det aktuella anslaget ska tas upp i anslagsbeslutet. Finansutskottet vill här betona att anslagsbeslutet omfattar allt det som ger anslagsbeslutet ett innehåll under budgetåret och således inte endast anslagsbeloppet i kronor räknat. Som bl.a. framgår av förarbeten till budgetlagen anvisar riksdagen

genom anslagsbeslutet inte endast ett belopp för ett visst ändamål, utan anger också mer eller mindre utförligt de sakliga villkor som ska gälla för verksamheten (Budgetlagsutredningen, SOU 1996:14 s. 134).

Som anförts ovan är ramen för utgiftsområde 6 beslutad av riksdagen och får inte överskridas i den fortsatta budgetbehandlingen. Medelsomfördelning kan endast göras genom omfördelningar mellan och inom anslag inom befintlig utgiftsområdesram. Försvarsutskottet kan överlåta till regeringen att omprioritera verksamhet inom befintligt anslag, i detta fall anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap.

Som Riksdagskommittén framhåll i samband med införandet av rambeslutsmodellen kommer fackutskottens förslag till förändringar inte att vara utgiftsdrivande i och med att ramarna är fastlagda (1993/94:TK2 s. 27). Effekterna av att ett utskott föreslår avvikelser från regeringens förslag blir därför inte lika allvarliga som tidigare. Kommittén underströk också att fackutskotten genom den föreslagna ordningen kunde tänkas känna större frihet och därför vara motiverade att lägga större omsorg vid prioriteringen mellan olika anslagsförslag inom ett utgiftsområde. Det centrala här är enligt finansutskottet att försvarsutskottet tar ställning till helheten genom att allt som påverkar anslagen under utgiftsområdet behandlas i en och samma förslagspunkt.

Avslutningsvis kan det konstateras att finansutskottet vid upprepade tillfällen har framhållit vikten av att de statsfinansiella konsekvenserna av olika förslag beaktas inom ramen för den årliga budgetprocessen (senast i yttr. 2012/13:FiU3y). Den rambeslutsmodell som riksdagen använder för att besluta om statens budget har varit en starkt bidragande faktor till den goda utvecklingen av de offentliga finanserna sedan mitten av 1990-talet.

Stockholm den 27 november 2012

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Fredrik Olovsson (S), Pia Nilsson (S), Peder Wachtmeister (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Carl B Hamilton (FP), Per Åsling (C), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Jörgen Andersson (M), Sven-Erik Bucht (S), Edip Noyan (M), Johnny Skalin (SD) och Monica Green (S).

BILAGA 6

Försvarsutskottets offentliga utfrågning

Anskaffning av nästa generation JAS 39 Gripen

Tid: Torsdagen den 8 november 2012

Lokal: Skandiasalen

Inbjudna

Försvarsdepartementet

Carl von der Esch, statssekreterare
Reidar Ljöstad, departementsråd
Michael Cherinet, militärsakkunnig
Olof Andersson, departementssekreterare

Försvarsmakten

Sverker Göranson, ÖB, general
Jan Salestrand, C LEDS, generallöjtnant
Lars Helmrich, överstelöjtnant
Jesper Tengroth, kommunikationsrådgivare

Försvarets materielverk

Dan Ohlsson, överdirektör
Dan Averstad, affärsdirektör
Toni Eriksson, kommunikationsdirektör

Försvarsexportmyndigheten

Ulf Hammarström, generaldirektör
Joakim Wallin, marknadschef
Sofia Karlberg, kommunikationschef

Saab

Lennart Sindahl, direktör
Ulf Nilsson, direktör
Michael Mohr, direktör

Medverkande

Försvarsutskottet

Peter Hultqvist (S), ordf.
Cecilia Widegren (M), vice ordf.
Hans Wallmark (M)
Åsa Lindestam (S)

Annicka Engblom (M)
Peter Jeppsson (S)
Anders Hansson (M)
Allan Widman (FP)
Clas-Göran Carlsson (S)
Staffan Danielsson (C)
Anna-Lena Sörenson (S)
Peter Rådberg (MP)
Mikael Oscarsson (KD)
Mikael Jansson (SD)
Torbjörn Björlund (V)
Stefan Caplan (M)
Eva Sonidsson (S)
Abdirizak Waberi (M)
Pyy Niemi (S)

Försvarsutskottets offentliga utfrågning om anskaffning av nästa generation JAS 39 Gripen

Ordföranden: Klockan är 9, och jag förklarar försvarsutskottets sammanträde öppnat.

I dag har vi ett väldigt speciellt och särskilt ärende som vi ska hantera genom en offentlig utfrågning. Det gäller anskaffningen av nästa generation JAS 39 Gripen. Det är viktigt att beslutsprocessen i denna fråga präglas av så stor öppenhet som möjligt. Det är viktigt att de olika argumenten, de olika bevekelsegrunderna och fakta redovisas så tydligt som möjligt och att allmänheten får möjlighet att ta del av detta. Det är själva bakgrunden till den utfrågning vi har arrangerat i dag.

Detta är ett stort beslut med stor effekt. Det är ett beslut som är viktigt för Sverige och viktigt också för vårt lands säkerhet i ett längre perspektiv. Därför är det viktigt att det finns ett bra beslutsunderlag. Det som sägs här i dag kommer att dokumenteras och finnas med som underlag i den fortsatta beslutsprocessen i ärendet.

Under dagen kommer Försvarsdepartementet, Försvarsmakten, Försvarsmaterielverket och Försvarsexportmyndigheten att få möjlighet att ge sin bild av projektet och redovisa sin andel och del i detta. Varje myndighet får således möjlighet att göra en kort introduktion. Sedan kommer ledamöterna att få möjlighet att ställa frågor, och jag uppmanar ledamöterna att rikta dessa till en särskild person eller en särskild myndighet. Ordet kommer att fördelas i turordning efter partistorlek.

Jag ser fram emot en intressant och givande förmiddag. Jag vet att detta är ett ämne som många är intresserade av och som har ett stort och brett allmänintresse. Jag hälsar alla hjärtligt välkomna hit! Jag är tacksam för att myndigheterna har haft möjlighet att ställa upp och komma hit i dag. Det betyder mycket för oss att få denna chans och möjlighet till diskussion och informationsutbyte. Hjärtligt välkomna hit!

Jag ger först ordet till Försvarsdepartementet, som representeras av statssekreterare Carl von der Esch. Han kommer under tio minuter att redovisa regeringens uppfattning och förslag till riksdagen. Var så god!

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Tack, herr ordförande! Jag vill börja med att tacka för möjligheten att komma hit och beskriva regeringens förslag om att genomföra ett förmågelöft av stridsflygsystemet samt avsikten att gå vidare med utveckling och anskaffning av nästa generation JAS 39 Gripen.

Jag har tänkt beskriva regeringens förslag om förmågelöftet av stridsflygsystemet samt bakomliggande behov och finansiering. Jag ska också försöka ge en så tydlig bild som möjligt av var vi nu står i processen och vad som händer den närmaste tiden. Jag tänkte göra det genom att visa er åtta bilder på datorskärmen.

När det gäller behovet av ett förmågelöft vill vi framhålla att Försvarsmakten under ett par års tid har utrett olika möjligheter för det fortsatta vidmakthållande av ett konkurrenskraftigt och ekonomiskt hållbart stridsflygsystem. I budgetunderlaget för 2012 redovisade Försvarsmakten bedömningen att JAS 39 C/D är operativt relevant till 2020–2030.

För dem som inte är väl bevandrade i beteckningarna kan jag inledningsvis nämna att beteckningen C/D står för en- respektive tvåsitsig version av ett system. Vi har alltså A/B, C/D och framöver även E och eventuellt F.

Försvarsmaktens värdering av de olika alternativen fortgick sedan, och våren 2012 redovisade myndigheten ett slutligt ställningstagande i samband med budgetunderlaget för 2013. Där konstaterades att en utveckling av JAS 39 C/D är det mest kostnadseffektiva alternativet. Utgångspunkten för myndighetens värdering har bland annat varit den av riksdagen fastställda försvarspolitiska inriktningen. Vi vet alla att det av denna framgår att flygstridskrafterna ska ha en hög tillgänglighet och en kvalificerad förmåga att genomföra strid i hela skalan, från lågintensiva till högintensiva konfliktnivåer. Flygstridskrafterna ska primärt utveckla förmågan att verka i Sverige och i vårt närområde.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2013 att riksdagen godkänner en utveckling av JAS 39 E och en ombyggnad av 40–60 JAS 39 C/D till JAS 39 E. E är alltså en ensitsig version. Vi får möjligen återkomma till frågan om ombyggnation och vad som ska läsas in i det, men det är alltså så att man utgår ifrån flygplanskropparna C/D och med ett antal utvecklingar kommer fram till JAS 39 E.

Regeringens förslag

- **Utveckling av JAS 39 E**
- **Ombyggnad av 40–60 JAS 39 C/D till JAS 39 E**
- **Möjlighet till avbeställning senast 2014 om inte Schweiz eller annan nation beslutat om anskaffning och beställning av minst 20 stycken JAS 39 E.**
- **Anslagsökning med drygt 2 miljarder kronor under tioårsperioden.**

Försvarsdepartementet

Regeringen föreslår också att riksdagen bejaktar möjligheten att senast 2014 avbeställa utvecklingen och uppgraderingen om inte Schweiz eller något annat land beslutat om anskaffning och beställning av minst 20 stycken JAS 39 E. På så vis menar regeringen att statens risk även vid en utebliven beställning från Schweiz begränsas till att enbart omfatta vissa initiala kostnader. Jag kommer senare att återkomma till processen i Schweiz; jag kommer själv att nämna den, och jag tror även att den kommer att nämnas av senare presentatörer här.

För finansieringen av förmågeliftet föreslår regeringen också en anslagsökning om 300 miljoner kronor under 2013 och 2014 samt en ökning om 200 miljoner kronor under åren efter det. Sammanlagt uppgår således ökningen av materielanslaget till drygt 2 miljarder kronor under tioårsperioden.

Jag ska nämna något om motiven till regeringens förslag. Det säkerhetspolitiska läget i vår omvärld kräver att Sverige har ett försvar som är redo både att skydda svenskt territorium och att delta i internationella insatser. Det ställer krav på en försvarsmakt med förmågor att möta olika typer av utmaningar. Försvarsmakten har som sagt redovisat att den operativa livslängden för JAS 39 C/D uppnås under perioden 2020–2030. Ett mer omfattande förmågelift av flygsystemet har således bedömts vara nödvändigt.

Stridsflyget är avgörande för Sveriges förmåga att hävda vår suveränitet och försvara vårt territorium. Till det ska läggas att partnerskapet med Schweiz medger kostnadsdelning vad gäller drift och vidmakthållande samt goda samarbetsmöjligheter. Försvarsmakten har inom ramen för sin utredning också pekat på nödvändigheten av en sådan partner. Behovet av

att förlänga den operativa livslängden för JAS 39 Gripen och de positiva effekterna av samarbetet med Schweiz medför enligt regeringens sammantagna bedömning att det under 2013 är motiverat att gå vidare med ett beslut.

Det pågår alltså flera parallella processer. Regeringen har i budgetpropositionen presenterat förslaget om en utveckling av Gripensystemet till riksdagen, och vi ser fram emot att riksdagen slutligt tar ställning i frågan i början av december. Samtidigt pågår förhandlingar mellan staten och tillverkaren, Saab, genom Försvarets materielverk, FMV.

I Schweiz pågår också en politisk process. Den schweiziska politiska beslutsprocessen leder bland annat till att regeringen i närtid ska ta ställning till ett nytt så kallat rustningsprogram, som även ska behandlas av det schweiziska parlamentet. Anskaffningen av JAS 39 Gripen utgör en delmängd av detta program. Vi räknar också med att frågan kommer att behandlas i en folkomröstning och att en beställning därför kan läggas först 2014.

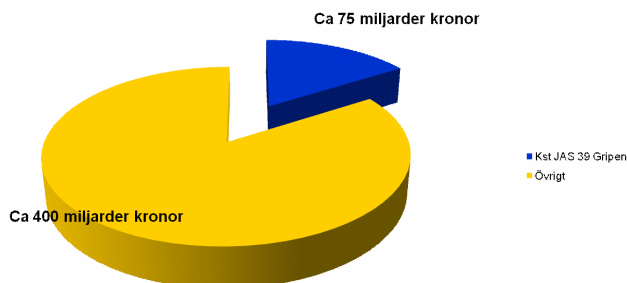
Efter riksdagens godkännande kan regeringen ta ställning till Försvarmaktens förslag om anskaffning. När ett sådant regeringsbeslut är fattat kan Försvarmakten uppdra åt Försvarets materielverk, FMV, att lägga en beställning hos tillverkaren. När den schweiziska beslutsprocessen är klar och kontraktsförhandlingarna med Schweiz slutförts kan Schweiz beställa JAS 39 E av den svenska staten genom Försvarexportmyndigheten. Därmed kommer också de nödvändiga förutsättningarna att vara på plats.

Vad innebär då detta förslag? Regeringen menar att förslaget innebär att Försvarmaktens förslag på operativ förmåga tillgodoses över stridsflygsystemets livscykel. JAS 39 E är baserat på det demonstratorprogram som redan genomförts och som syftade till att klarlägga och utgöra grund för framtida möjliga beslut om vidareutveckling av JAS 39 Gripen. Förmågeflyftet innebär bland annat att stridsflygsystemet erhåller ökad prestanda avseende räckvidd, vapenlast och sensorer.

Den produktionsfas som följer på utvecklingsarbetet innebär att 40–60 JAS 39 C/D blir föremål för ombyggnation till JAS 39 E. Serieleveranserna kommer att påbörjas 2018 och fortsätta fram till 2025. Vi räknar med att den nya versionen kommer att vara initialt operativ från 2023. Redan i dag är det därför förutsägbart att JAS 39 C/D kommer att vidmakthållas till minst ca 2025.

Livscykelkostnaderna för systemet kommer att ligga på omkring 3 miljarder per år. Investeringen i utveckling och produktion medför ett omplaneringsbehov inom Försvarmaktens materielanslag på sammanlagt ca 5 miljarder kronor under tioårsperioden. Försvarmakten arbetar nu för att omhänderta denna omplanering inom ramen för myndighetens avvägningsprocess.

Kostnad JAS 39 Gripen som andel av materielanslagen 2013-2042

Försvarsdepartementet

Försvarmaktens kostnader för utveckling, anskaffning och vidmakthållande av JAS 39 Gripen-systemet, det vill säga de stridsflygsrelaterade kostnader som belastar de två materielanslagen 1.3 och 1.4, beräknas efter avräkning av kostnadsdelningen från Schweiz uppgå till ca 75 miljarder kronor över den kommande 30-årsperioden. Det ska ställas i relation till att materielanslaget totalt uppgår till knappt 400 miljarder kronor under samma tidsperiod.

Sammantaget vill jag understryka att vi även med förmågelyftet av JAS Gripen kommer att ha en försvarsmakt med god balans mellan olika förmågor. Det är och har varit en förutsättning för regeringen i hela denna process.

Sammanfattningsvis: Sverige har kommit överens med Schweiz om anskaffning av nästa generation JAS 39 Gripen. Partnerskapet med Schweiz innebär att vi tillsammans kan anskaffa och driva ett kvalificerat stridsflygsystem till en lägre kostnad än vi hade tvingats betala om Sverige i stället på egen hand hade anskaffat samma system. Utvecklingen av stridsflygsystemet bidrar långsiktigt till den operativa förmågan i luftförsvaret och därigenom till Sveriges förmåga att hävda vår suveränitet och försvara vårt territorium.

Förmågelyftet av JAS 39 Gripen är av stor ekonomisk omfattning. Mot denna bakgrund föreslås en ökning av försvarsanslaget med drygt 2 miljarder kronor över tioårsperioden. Det föreslagna förmågelyftet innebär bland annat att stridsflygsystemet erhåller ökad prestanda avseende räckvidd, vapenlast och sensorer. Sammantaget möjliggörs en operativ livslängd till minst 2040.

Sammantaget är detta ett bra tillfälle att fatta ett beslut som bär mot framtiden och säkerställer en långsiktig lösning som svarar mot Försvarsmaktens behov.

Ordföranden: Då tackar vi statssekreterare Carl von der Esch för den redovisningen och går vidare till Försvarsmakten som representeras av överbefälhavare general Sverker Göransson. Var så god!

Sverker Göransson, Försvarsmakten: Herr ordförande! Tack för att Försvarsmakten får möjligheten att kommentera både pågående och framtida arbete! Vi kommer att göra det i två delar, med några inledande ord från min sida och sedan kommer chefen för Högkvarteret, generallöjtnant Jan Salestrand, att mer beskriva det som vi arbetar med, arbetet med kravställning och också ekonomiska prognoser.

Först vill jag understryka och vara tydlig med att beslutet om förmågeflyft kanske är ett av de största beslut som vi har att hantera de närmaste åren. Därför är frågans dignitet vital för Försvarsmakten. Det har varit grunden för att göra väldigt djupa och grundläggande analyser i vårt arbete som ledde fram till det underlag som vi har lämnat till regeringen innevarande år.

Jag vill också anknyta till det som statssekreteraren sade. Vi begärde inför BU12 ytterligare tid för att just kunna göra dessa fördjupade arbeten och fick göra det när vi sedan kom med BU13 den 1 mars i år.

Det har inneburit att vi har mycket djupgående och grundläggande analyser med spel i olika former av scenarier i dagens och framtidens möjliga händelseutvecklingar. Det har varit hjälpen för att så tydligt som det någonsin går identifiera de operativa krav som ställs på ett sådant här stridsflygsystem och också ställa dem tekniskt och operativt i relation till våra bedömningar om tekniska prestanda hos en motståndare i framtiden.

Jag vill poängtera att arbetet har letts av en av våra doktorerade personer i staben, därför att vi vill säkerställa att vi gör arbetet utifrån en vetenskaplig grund när vi kopplar det till både scenarier och operativa krav.

Arbetet resulterade i bedömningen att Sverige och Sveriges försvarsmakt i framtiden behöver 60–80 stridsflygplan av JAS 39 E för att kunna möta den förväntade, tekniska och operativa hotbilden. När jag säger det vill jag också betona att stridsflygsystemet är en del av luftförvarssystemet. Det finns också andra komponenter. Balansen och fönstrens antal påverkas av hur vi väljer att lösa andra delar av luftförvaret. Det går alltså inte att se stridsflygsystemet som en isolerad företeelse, utan det är ett system av system.

Med koppling till omvärldsmiljön har vi precis i dagarna lämnat in vår bedömning och övergripande omvärldsanalys till arbetsgruppen för säkerhetspolitiskt arbete som bistår Försvarsberedningen. Där ser vi tendenser till att vi har aktörer i vår omvärld för vilka militär kapacitet i framtiden kommer att vara viktig och också ett verktyg att förhålla sig till. Det är alltså i den miljön och omvärlden som vi ska applicera kravställningen på detta stridsflygsystem. Det är i den miljön som vi ska kunna verka i tids-

fönstret 2020 och framåt. Det är en komplicerad och komplex miljö. Men vi bedömer, utifrån de djupgående analyser som vi har gjort, att vi har kommit så nära en korrekt kravspecifikation som det någonsin går att göra. Vägen dit har naturligtvis varit milt sagt komplex, och det måste vi alla vara medvetna om.

Chefen för Högkvarteret kommer att gå in mer i detalj på hur arbetet har gått till, de olika alternativen som vi har hanterat och följden ekonomiskt av detta.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Som nämndes har vi i arbetet med att komma fram till en slutsats naturligtvis tittat på inramningen vad gäller den operativa miljön, och det är det som framgår av bilden. Jag ska säga några korta ord om detta.

Rent allmänt förändras den operativa miljön hela tiden. Den blir alltmer komplex, och framåt 10–20 år accentueras det alltmer. Man kommer oaktat stridskraft att behöva uppträda i en contested miljö. Ordet på bilden är svårt att översätta till svenska. Man kan lägga in väldigt mycket i det, men säg så här: Man kan bli påverkad av angripare varhelst man är i tid och rum. Man kan inte längre avgränsa ett stridsfält och åka till det och tillbaka till en hemmabas, utan man påverkas på många olika sätt var än man är.

Det operativa tempot ökar hela tiden, alltså tiden från det att man blir upptäckt tills att man blir bekämpad. Den loopen blir allt snabbare. Ytterligare framåt i tiden kommer det kanske också att bli en automatisering fullt ut så att människan blir mer som en övervakare än någon som faktiskt fattar beslut.

Bandbredden ökar rent tekniskt, vilket gör att information kan skickas i stor mängd till olika system och mellan system. Man kan också i allt ökad grad bli påverkad av inte minst fjärrstridsmedel. Kryssningsmissiler, ballistiska robotar och självklart vapen får en allt längre räckvidd.

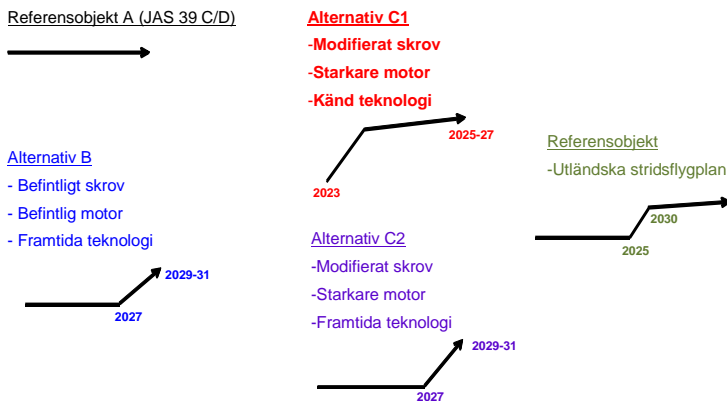
När det gäller stridsflygsystemen som sådana, och då har vi jämfört med de system som ligger i ungefär samma tidsperspektiv, är, på västsidan, F-35 den kanske mest tydliga kandidaten till att vara det vassaste. På den ryska sidan är det som nu benämns PAK FA det som ska vara operativt framåt 2020. Där är det signifikanta ökad räckvidd och ökad uthållighet. Man kan alltså vara längre i luften och på det sättet minska det operativa tempot. Det blir förbättrad förmåga att se mål på längre avstånd. Radarräckvidderna ökar på ett tydligt sätt. Man har möjlighet att ha allt fler vapen och, som sades tidigare, möjlighet att skicka kommunikation och information.

När det gäller sensorfunktion, de sensorer som flygplanet har men också andra sensorer, kan informationsmängden paketeras och skickas snabbt så att man får en samlad bild i ökad grad. Signaturanpassningen är ett försök att ha en så liten målyta som möjligt ända tills det blir ren stealthteknologi.

Vi har också tittat på och värderat påverkansfaktorerna och naturligtvis haft fokus på vårt närområde. Vi har tittat på hur det ser ut i omgivningen och också på vilken påverkan både EU och Nato kommer att ha på scenarier vid en framtida eventuell konflikt. Vad gäller styrkeförhållanden har vi använt MUST:s, vår egen underrättelsetjänsts, bedömningar. Vi har varit ganska försiktiga i detta, eftersom vi inte skulle vara huvudaktören i en framtida konflikt. Här har vi alltså inte tagit i i överkant.

Redovisade alternativ

2

Vi vinnlade oss om att spänna ut de olika alternativen så långt som möjligt när vi skulle lämna vår rekommendation till regeringen den 1 mars. Ett alternativ som står längst upp på bilden till vänster är referensobjekt A, det vill säga att behålla dagens C/D-flotta och värdera den utifrån det. Vi kunde ganska snabbt konstatera att den inte är operativt relevant 2025, 2035 och in på 2040-talet. Däremot var den viktig, och jag återkommer till det, när vi jämförde den för att få ett ekonomiskt referensalternativ, helt enkelt vad det kostar att behålla det vi har i dag och utifrån detta se vad det blir för skillnad gentemot det andra.

Alternativ B bygger på att vi behåller dagens konfiguration av skrovet och behåller dagens motor. Sedan försöker vi stoppa in den nödvändiga teknologin på radarsidan, i telekrigssystem med mera i den här maskinen. Det innebär att det just i dag inte finns någon känd teknologi som kan gå till utveckling, utan det måste jobbas betydligt längre för att få fram en sådan, och det finns en osäkerhet i den. Om det är möjligt eller inte går inte att säga i dag, men det är ett alternativ. Det innebär att det blir en ganska sen leverans och att vi då får ett system som blir operativt in på 2030-talet.

Vi hade två alternativ, C1 och C2, med något modifierat skrov och en starkare motor. Skillnaden var att vi i C1 använde teknologi som inte är utvecklad fullt ut, men som är känd och kan gå till operativ utveckling. I

det andra alternativet skulle man likt B-alternativet invänta och försöka utveckla ytterligare en generation. Det tar längre tid. Därför finns det olika tidsaxlar för när de olika systemen skulle kunna vara operativa.

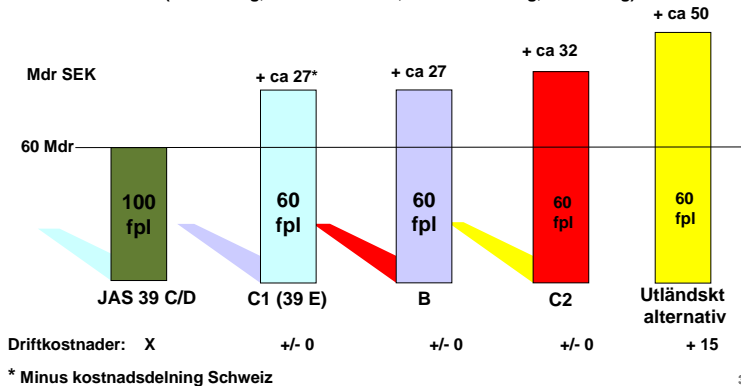
Slutligen hade vi som referensobjekt utländska stridsflygplan. Med den information som går att få fram har vi värderat ett antal av de mest relevanta och möjliga kandidaterna i det här tidsperspektivet. Då förutsatte vi att ett sådant system i så fall skulle anskaffas någon gång mellan 2025 och 2030.

När det gäller den ekonomiska värderingen är det viktigt att säga att det är FMV som kan göra och har gjort de ekonomiska värderingarna. Det är de som har kompetens att göra det vad gäller effekter av eventuell kostnadsdelning med andra nationer. I det här fallet har ju Schweiz varit aktuellt, och det får FXM återkomma till i sina presentationer.

Livscykelkostnad till 2042

(modifiering, vidmakthållande, vidareutveckling, avveckling)

Referensalternativet, att behålla dagens C/D-flotta på 100 flygplan, kostar i ett 30-årigt perspektiv, alltså fram till 2042, 60 miljarder. Det är bottenplattan, och det var viktigt att komma ihåg när vi värderade detta. De andra alternativen kostar mer. Det innebär det som står i de andra staplarna plus någonting.

En reflektion var att alternativ C1, ett modifierat skrov och en ny motor, och alternativet att behålla dagens motor och dagens konfiguration med en i dag inte riktigt känd teknologi, som innehåller osäkerhet om hurvida den kan utvecklas, ligger ekonomiskt sett på en likvärdig nivå, totalt ca 87 miljarder men 27 miljarder över referensalternativet.

C2, också med ny motor och nytt skrov men med lite mer framtida teknologi, blir dyrare. Det blir mer utvecklingspengar. Och de utländska alternativen kostade betydligt mer, som ni ser på stapeln. Till detta ska

läggas driftskostnaderna, som ni ser på den nedre raden. JAS-alternativen är ganska neutrala vad gäller driftskostnaderna, medan det i de utländska alternativen tillkommer ytterligare minst 15 miljarder på driftsidan.

Det stod ganska snabbt klart att ett utländskt alternativ inte är kostnads-mässigt realistiskt för oss, utan vi måste rimligen vidareutveckla och utnyttja den investering vi har gjort i JAS 39 Gripen.

När vi har värderat de olika alternativen rent systemmässigt har vi utgått från de kriterier som står på bilden. Jag ska inte i detalj gå in på dem, men de är ganska givna och har kommit fram på olika sätt. Det som jag vill framhålla med detta är att det finns en balans. Man kan inte satsa på en av dem, för det kommer att få påverkan och bli obalans. Det gäller att ha balans mellan de olika. Det ena leder, så att säga, till det andra i detta.

Något som är väldigt viktigt om man ska satsa vidare på JAS Gripen är att man får den nya radarteknologin med möjlighet att följa fler mål och mål på betydligt längre avstånd med mera, den så kallade AESA-teknologin. Inte minst viktig är den för att i ett telekrigssystem ha möjlighet att störa en angripare men också skydda sig själv och bli varnad i tid. Det är en av de kanske mer viktiga överlevnadskomponenterna i dag. Detta leder i sin tur till att man också måste titta på skrovets karaktär. Motorn och detta gör att det kan bära mer vapen. I det här fallet är det ungefär 50 procent mer vapen och 50 procent mer tid i luften än med C/D – detta sagt för att ge en något så när uppfattning om skillnaderna.

När vi lämnade vårt underlag till regeringen den 1 mars föreslog vi helt klart förmågeflyftet. När vi har gjort våra spel har vi kommit fram till att det krävs minst 60–80 flygplan. Det är ett minimum. Det innebär att vår nedre gräns ligger på 60. Skulle man börja värdera 40 och 50 kan man naturligtvis komma fram till andra slutsatser. Men för vår del är det 60 som är det absoluta, och vi har satt en spännvidd mellan 60 och 80.

När vi tittade på ekonomistaplarna relativt den ekonomi som vi själva har inom prolongerade ramar sade vi att det inte är rimligt att vi kan göra detta själva, att det förutsätter att vi har någon att dela kostnaderna med, och då fanns ju Schweiz av kända skäl här. Men det var inte det som var huvudpunkten, utan huvudpunkten var att det inte går att göra detta själva om vi ska ligga kvar med dagens ekonomi här.

Vi sade också att dessa Gripenplan kunde vi ha redan i dag och att kostnadsdelningsvinsterna måste kunna tillgodogöras i kalkylen. De är relativt sett inte jättestora, men de är viktiga för att finansiera helheten.

Vår materielplan är tioårig. Det som ligger bortom tio år är inte planerat, så det är svårt att göra en sådan materielplan med exakthet. Men de tio åren är i detalj planerade, och materialplanen rullas varje år när vi lämnar in den till regeringen.

Då sade vi att den ram som var avsatt i vår materielplan 13 för stridsflygsystemet JAS måste vara den som är tillräcklig eftersom vi redan i dag tycker att vi har problem att innehålla de system som vi fullt ut skulle ha.

Tittar vi på nästa period talade vi om att det måste till ytterligare fördjupade internationella samarbeten, eller också måste man kanske se på en tilläggsfinansiering.

I det läge som vi har nu, och som framgick av statssekreterarens redovisning, är det den första perioden som är den centrala, det vill säga 2013–2022, och som vi nu ska göra en materielplan för och lämna in den 1 mars på sedvanligt sätt. Det finns ett underskott i denna kalkyl relativt vår förhoppning på 5 och en halv miljarder. Det innebär att det är det som vi nu så att säga måste prioritera bort.

Vi har ändå bejakat detta därför att, om man går tillbaka till alternativbilden, vi inte ser några andra alternativ som är särskilt realistiska. Att behålla C/D fram till 2040 och kanske in mot 2050 är inte relevant. Det bör göras någonting. Utländska alternativ är helt orealistiska. Därför är detta, även om det är dyrare, ändå en sak som vi har fått bejaka i detta läge.

Ordföranden: Vi tackar Sverker Göranson och Jan Salestrand för denna information och genomgång och går vidare till Försvarets materielverk. Överdirektör Dan Ohlsson kommer att redogöra för de underlag som man har tagit fram.

Dan Ohlsson, Försvarets materielverk: Jag tänker göra en muntlig redovisning utan bilder. Det gör jag inte för att avvika utan mer för att det annars hade blivit mycket upprepning av det som statssekreteraren, överbefälhavaren och Jan Salestrand har sagt. Vårt bidrag i denna process är nämligen inledningsvis att stå för tekniska och ekonomiska underlag till framför allt Försvarmakten. Men vi har även lämnat underlag till FXM. Jag tror inte att man behöver upprepa bilder som har visats några minuter tidigare.

Det som vi gör just nu är att vi sköter förhandlingarna med Saab för att möjliggöra ett avtal i början av nästa år. Det innebär att vi just nu sitter i förhandlingar om den tekniska kravuppfyllelsen, realiserbarheten i det. Det gäller inte bara att bedöma tekniken. Det handlar också om att bedöma realiserbarheten i utvecklingen av ett designarbete som ska fortlöpa under de närmaste åren där vi ska försöka ta tekniksprång med i dag inte känd eller befintlig materiel i alla dess delar.

Det handlar också om att hitta verifierbarhet i ett sådant här jätteprojekt. Jag instämmer i det som överbefälhavaren nyss sade om att detta är ett av de största beslut som åtminstone jag kommer att ha möjlighet att vara med om under min karriär. Då gäller det också att hitta system för att fortlöpande under processen verifiera och testa och inte bara vänta på att det händer någonting vid en viss given tidpunkt om tre, fyra eller fem år. Vi ser framför oss ett nära samarbete mellan Försvarmakten, oss och leverantören för att hela tiden vara säkra på att vi tar de steg som ska möjliggöra att leveransen uppfyller kraven. I dag har åtminstone jag inga farhågor för att vi inte skulle klara av detta.

Vi har naturligtvis också riskhantering och kommersiella villkor som ska vara färdigförhandlade. Men eftersom det är en pågående upphandling har vi viss upphandlingssekretess. Jag går därför inte närmare in på detaljerna i dessa förhandlingar.

Ordföranden: Vi tackar Dan Ohlsson för denna information. Vi går vidare till Försvarsexportmyndigheten som representeras av generaldirektör Ulf Hammarström som bland annat ska redovisa avtalet med Schweiz.

Ulf Hammarström, Försvarsexportmyndigheten: Jag tackar för att vi har fått komma hit. Med mig här är Joakim Wallin som är vår marknadschef och den som har ansvarat för förhandlingarna med Schweiz.

Det är en viktig huvuduppgift i den fortfarande relativt nya myndigheten, Försvarsexportmyndigheten, att representera staten i mellanstatliga affärer, till exempel i den nu aktuella Schweizaffären. Vi har tidigare i år förhandlat fram ett nytt Gripenavtal med Ungern, och det pågår just nu förhandlingar om förlängning av avtal med Tjeckien.

Den andra huvuduppgiften som myndigheten har är att stödja företagens export, alltså att företräda staten och stödja företagens export.

Det har tidigare beskrivits att det har varit en förutsättning för en uppgradering av Gripensystemet att det finns ett partnerland. I och med att Schweiz den 30 november 2011 efter utvärdering valde Gripensystemet uppstod en historisk möjlighet att tillsammans med en partner anskaffa, driva och fortsätta utvecklingen av Gripensystemet. Jag ska ge bakgrund, dagsläge och lite om framtiden i den uppgiften.

Schweiz har genomfört en konkurrensutsatt upphandling med från början Rafale, Eurofighter och amerikanska F-18 som konkurrenter. Det är en offert från företaget Saab som man har utvärderat för att ersätta det nuvarande F-5-systemet i Schweiz. Efter utvärderingen valdes Gripen. Som jag nämnde uppstod då en historisk möjlighet att göra ett partnerskap kring upphandlingen av en ny uppgraderad version.

FXM fick då kontakt med den schweiziska myndigheten Armasuisse som ville diskutera möjligheterna att optimera en upphandling mellan staterna, det vill säga att göra en gemensam upphandling med svenska staten av det nya systemet. Vi diskuterade under vintern och våren teknik, tidsplan för detta samt naturligtvis priset.

Den 29 juni var en annan viktig milstolpe i utvecklingen då försvarsminister Enström besökte Schweiz, och det undertecknades då ett declaration of intent som bland annat innefattade att länderna skulle söka synergier i just upphandling, underhåll och fortsatt utveckling av Gripensystemet. Det lade grunden för slutförandet av våra diskussioner och upprättandet av ett framework agreement som undertecknades mellan FXM och Armasuisse den 24 augusti i år.

Gripenavtalet har tre delar som tidsmässigt ser ut som framgår av bilden. Det innefattar först en interimslösning av en C/D-version – jag kommer tillbaka till detaljerna i detta – som ska börja gälla från 2016. Det innebär att de första leveranserna av Gripen till Schweiz sker 2018 och att

vi från det att systemen introduceras i båda länderna inleder ett långsiktigt samarbete som ska gälla under hela livscykeln för Gripen systemet och gälla vidmakthållande och drift och att hålla systemet fortsatt operativt relevant.

Gripen Schweiz – omfattning

Anskaffning

- 22 stycken Gripen E (ensits) med leverans 2018-2021
 - Utrustning för jakt, attack och spaning
 - Logistikpaket med gemensam underhållsresurs
 - System för utbildning samt för planering och utvärdering av uppdrag
 - Utbildning av piloter och tekniker
 - Supportteam på plats i Schweiz

Interimslösning

Ger en tidig förmåga och en välordnad introduktion av Gripen systemet. Ger också Schweiz möjlighet att fasa ut befintliga stridsflygplan.

- Leasing av 11 stycken Gripen C/D (en- och tvåsits) från 2016 och fem år framåt
 - Tillhörande utrustning och logistikpaket
 - Supportteam på plats i Schweiz
 - Drift och underhåll inklusive gemensam reservdelspool

4

Mer precist består avtalet av en anskaffning av 22 Gripen E, det vill säga ensitsversionen. De börjar levereras till Schweiz 2018, och leveransen ska vara slutförd 2021. Det är utrustning för jakt, attack och spaning, det är logistikpaket, det är utbildning av piloter och tekniker, och det är ett svenskt supportteam på plats i Schweiz.

I avtalet ingår som sagt också en interimslösning. Man kan säga att den har tre fördelar för Schweiz. Först och främst får man en tidig förmåga, och man kan börja fasa ut det befintliga stridsflygsystemet F-5 som man har där. Det fungerar också som en introduktion till den nya uppgraderade versionen av Gripen. Det handlar om elva Gripen C/D-plan, en- och tvåsits, som ska hyras från 2016 och fem år framåt tills man får en fullständig leverans av Gripen E. Även här ingår utrustning och logistikpaket, ett svenskt supportteam på plats, drift och underhåll och en gemensam reservdelspool mellan länderna.

Gripen Schweiz – omfattning (fortsättning)

Långsiktigt samarbete

- En strategi för att vidmakthålla en gemensam och operativt relevant konfiguration av Gripen E
- En gemensam reservdelspool

Militärt samarbete (Försvarmakten)

Parallellt med Gripenavtalet ska en överenskommelse gällande militärt samarbete träffas. Denna ska hantera områden där de två försvarsmakterna kan dra nytta av samarbeten, t ex utbildning och övningsverksamhet.

Industrisamarbete (Saab)

- Avtal sluts mellan Saab och Schweiz

5

Den tredje delen i själva Gripenavtalet handlar om det långsiktiga samarbetet. Det är en strategi för att vidmakthålla en gemensam och operativt relevant konfiguration av Gripen E under hela livscykeln. Även här ingår komponenter som till exempel en gemensam reservdelspool.

I det s.k. framework agreement som undertecknades den 24 augusti nämns också två delar som ska ingå i partnerskapet men som FXM inte ansvarar för. Den ena är militärt samarbete som möjliggörs genom att man driver samma system. Det är då tänkt att försvarsmakterna ska underteckna och kunna inleda och dra nytta av detta genom samarbeten inom till exempel utbildnings- och övningsverksamhet.

Den andra viktiga delen som är nämnd i framework agreement och som är en schweizisk förutsättning för ett mellanstatligt avtal är att det upprättas ett avtal om industrisamarbete mellan Saab och Schweiz, där vi också har åtagit oss att stödja involveringen av en konkurrenskraftig och kostnads-effektiv schweizisk industri.

Det som pågår just nu är att vi arbetar tillsammans med Armasuisse, som är upphandlingsmyndigheten i Schweiz, med att detaljera avtalsutkast på dessa olika områden. Vi gör naturligtvis detta tillsammans med våra kompetenta försvarsmyndigheter Försvarmakten och Försvarets materielverk. Jag vill också framhålla att ambassaden i Bern genom hela processen har spelat en mycket viktig roll i denna affär.

Avtal ska kunna undertecknas när de erforderliga politiska besluten har fattats i respektive länder. I det svenska fallet kan ni naturligtvis den svenska processen. I Schweiz finns en motsvarande process där man ska lägga fram det som heter Rüstungsprogram 2012 någon av de kommande veckorna i november där det ska fastställas av regeringen och presenteras

för parlamentet. Det ska sedan fattas ett beslut i den lilla kammaren, som företräder kantonerna, under sessionen den 4–22 mars 2013 och i den stora kammaren, som är den direktvalda delen av parlamentet, under sessionen den 3–21 juni 2013. Efter detta finns det en möjlighet att begära en folkomröstning. Den skulle då handla om den särskilda finansieringen och att man upprättar en fond för att finansiera Gripenupphandlingen. Det anses som sannolikt att det blir en folkomröstning och att den då sker under våren 2014.

Jag ska säga några ord om försvarsnyttan av export. Export och internationellt samarbete är en allt viktigare del av att på ett ekonomiskt rimligt sätt finansiera ett starkt försvar. Att göra detta genom kostnadsdelning tillsammans med andra länder är viktigt, och Sverige har en närmast unik kompetens, unik för vår storlek i alla fall, när det gäller förmågan att utveckla stridsflygplan och att göra det på ett mycket kostnadseffektivt sätt.

Avslutningsvis vill jag också nämna att det naturligtvis inte bara är Schweiz som är ett viktigt partnerskap för Försvarsmakten, Sverige och Gripen, utan också de övriga partnerländerna som i dag har Gripen-systemet är viktiga. Vi har, som jag nämnde, förlängt avtalet med Ungern. Det pågår en omförhandling med Tjeckien. Vi har nyligen träffat ett nytt supportavtal med Thailand. Och vi har lämnat offert till Kroatien. Dessa existerande partner bidrar också på ett viktigt sätt till Gripenverksamheten, både ekonomiskt och vad gäller erfarenhetsutbyten och liknande.

Jag vill också nämna att Gripen i dag är den mest exporterade av de moderna europeiska flygsystemen.

Ordföranden: Vi tackar Ulf Hammarström för denna information.

Då har vi klarat av den första delen av denna offentliga utfrågning. Vi tar nu en paus på 15 minuter innan vi går in på nästa block i arrangementet, och det är frågor från riksdagens ledamöter.

Ordföranden: Klockan är 10.00, och försvarsutskottet återupptar förhandlingarna.

Vi har kommit till den andra delen av utfrågningen. Vi kommer att ge ledamöterna möjligheter att ställa sina frågor till de olika myndigheterna. Det är viktigt att man säger sitt namn och riktar frågan direkt till myndighet eller enskild person så att det framgår tydligt.

Frågorna kommer att fördelas enligt storleksordning på partierna så att Socialdemokraterna börjar, Moderaterna fortsätter, och sedan går vi vidare. Så ser ordningen ut.

Jag skulle vilja börja med att ställa en fråga från min sida till Carl von der Esch, som är statssekreterare i Försvarsdepartementet.

Det har här redogjorts för att det saknas 5 miljarder kronor i tioårsperspektivet när det gäller finansieringen av JAS. Försvarsmakten pekade på det faktumet.

Det finns också ett stort materielbehov i övrigt som har beskrivits i storleksordningen 25 miljarder inom Försvarsmakten under samma period. Det är ett materielbehov som är ofinansierat. Med den ofinansierade delen av JAS är vi uppe i ca 30 miljarder. Då är det inte lätt att omfördela.

Från Socialdemokraternas sida har vi föreslagit att göra en uppökning med regeringen där man tillför ytterligare medel. Vi har år ett föreslagit att 300 miljoner förs över till materialanslaget syftande till att på en tioårsperiod ha ett belopp på 3 miljarder i sammanhanget.

Jag skulle vilja att Carl von der Esch kommenterade möjligheten att göra den typen av omfördelningar och om regeringen har en öppenhet i frågan att göra omfördelningar för att få en fastare och stabilare finansiering av JAS-projektet.

Vice ordförande Cecilia Widegren (M): Jag vill rikta mina frågor till Försvarsmakten. Den första är att jag vill att Försvarsmakten gör en djupare beskrivning. Man säger att man analyserar, haft seminarier och undersökt behoven för en uppgradering.

Med tanke på att detta är en offentlig hearing och att vi också vänder oss till svenska folket blir min fråga rätt och slätt: Varför behöver vi ett flygvapen i Sverige?

Jag vill egentligen att ni mer riktar svaret kopplat inte till andra tekniska vinster eller hot som finns i andra länder i vårt närområde utan mer mjukare faktorer kopplat till de civila och eventuella andra säkerhetspolitiska hot och risker som ni ser i vårt närområde och den behovsbilden.

Min andra fråga till Försvarsmakten gäller det förslag som regeringen nu har lagt på riksdagens bord: Ställer sig Försvarsmakten bakom det förslaget?

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Herr ordförande! Regeringen har ingen annan syn än den som getts här. Det finns ett omplaneringsbehov under tioårsperioden på ca 5 miljarder kronor. Det är den bild vi har i dag.

Regeringen menar att man ska se det i ljuset av att Försvarsmakten under de tio kommande åren har ca 160 miljarder kronor avsatta under anslagen 1:3 och 1:4.

Materielplanen sträcker sig över tio år. Omprioriteringar sker löpande. Det är alltså ingenting unikt att det sker omprioriteringar. Det är en pågående process som har funnits tidigare och som också kommer att finnas framöver.

Under den kommande tioårsperioden kommer enligt de underlag vi har i dag Försvarsmakten att behöva planera om ca 5 miljarder motsvarande 3 procent av omslutningen för anslagen.

Regeringens bedömning är att det inte kan ske utan ansträngning men att det är möjligt.

Jag vill poängtera att det inte i det här läget förutom den anslagshöjning som regeringen har föreslagit om för de första åren 300 miljoner och där- efter 200 miljoner, motsvarande ca 2 miljarder på tioårsperioden, finns ett omplaneringsbehov på 5 miljarder.

Vi har alltså skjutit till medel. Den resterande delen menar vi är görlig att hantera genom i första hand omplaneringar. Vi ser därför i dagsläget inte behov av att göra omdisponeringar mellan andra anslag för att ytterli- gare reducera omplaneringsbehovet.

Frågan om Försvarsmaktens långsiktiga ekonomiska utmaningar lyftes också i frågan. Där vill jag ändå framhålla, vilket också framgår av budget- propositionen, att Försvarsdepartementet och regeringen tar dessa frågor på mycket stort allvar. Detta baserar sig på de undersökningar som Försvars- makten redovisade i våras.

Vi har därför, vilket försvarsutskottet kommer att informeras om ytterli- gare inom närtid, satt i gång ett arbete där vi tillsammans med Försvars- makten går igenom alla de relevanta delar som berör de utmaningar som Försvarsmakten har lyft fram. Vi ska tillsammans gå igenom frågorna för att se vilka åtgärder som behöver vidtas på längre sikt.

Vi menar att under de kommande åren är ekonomin i balans. De utma- ningar som finns på längre sikt går att hantera utan att för den skull göra ytterligare omplaneringar mellan anslag.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Vi går in på frågan om säkerhetspoli- tisk miljö. Som jag sade i mitt inledningsanförande är det viktigt att dra ut utfallsrummet och titta på de säkerhetspolitiska trender som vi ser i framtiden.

Jag nämnde att en grund är att flera avgörande aktörer ser militär för- måga som ett viktigt instrument för att kunna uttrycka och kunna skydda sina delar. Militär kapacitet är en viktig del i detta.

Vi har tagit utgångspunkten i vårt arbete i den miljö vi har i dag och dragit ut trenderna i framtiden. Vad skulle det kunna innebära i miljön kring Östersjön och i det övriga närområdet som inbegriper inte bara Sve- rige utan också våra närmaste grannar?

Till det har vi lagt den tekniska prestandautvecklingen, som chefen för Högkvarteret var inne på. Vad är det för tekniska system? Det är vad som har definierat spelen.

I detta ska man också sätta ett Sverige som är militärt alliansfritt. Det finns en palett av förmågor – mark, sjö och luft – som vi måste kunna hantera under en viss tidsutdräkt på egen hand för att kunna klara de nega- tiva scenarier som vi har tittat på.

Vi talar dock inte om fullt krig eller någonting sådant utan de spännings- tendenser som kan uppstå där man tillgriper militära maktmedel.

Det innebär att system såsom stridsflygsystemet, som ni var inne på, blir en oerhört viktig förmåga för att kunna borthålla eventuella aggressioner mot oss och därmed direkt skydda landmassan Sverige, befolkningscentrum och svenska medborgare. Det är i det perspektivet man ska se stridsflygsystemet.

Som jag sade innan måste man betona att det är en komponent i luftförsvaret, som är skalet över Sverige. Det måste också vara kompletterat med andra luftförvarssystem såsom luftvärn och motsvarande.

Med detta som grund, precis som chefen för Högkvarteret var inne på, står Försvarsmakten bakom förslaget. Vi måste av dessa skäl uppgradera vårt stridsflygsystem om det ska vara tekniskt och operativt relevant i de tidsperspektiv vi nu talar om. Därför står vi bakom uppgradering av stridsflyget.

Jag betonar igen att det är ett av systemen. Vi behöver olika system för att vara komplett när det gäller Försvarsmakten i Sverige.

Peter Rådberg (MP): Herr ordförande! Jag riktar min första fråga till statssekreterare Carl von der Esch.

När regeringen skulle motivera JAS Gripen-planet gjorde man det i Svenska Dagbladet den 25 augusti. Då hänvisade man just till att det säkerhetspolitiska läget hade försämrats för att vi bland annat skulle skydda vårt territorium.

När man sedan läser i propositionen finns det inget tal om något säkerhetspolitiskt läge. Då tar man inte hänsyn till våra operativa behov. Det handlar i mångt och mycket om en anskaffningsprocess som är nästan helt exportstyrd.

Det går ut på att vi ska anskaffa dessa plan under förutsättning att Schweiz eller något annat land köper detta. Vilket är själva huvudsyftet? Är det hotbildsanalysen som partiledarna gav den 25 augusti eller är det att det är väldigt viktigt att få ett annat land att köpa av ekonomiska skäl?

I min andra fråga vänder jag mig till överbefälhavaren och Jan Salestrand. Ni har här levererat och informerat om att JAS E ska börja levereras 2018, och från 2023 ska den första divisionen med Gripen E vara i tjänst. Det sista planet ska vara klart 2025.

Det betyder att vi kommer att ha två versioner av C/D och E från 2023. Försvarsministern har sagt att det bara komma att gälla fram till 2025. Trots att vi har 60 stycken C/D-plan som kan flyga fram till 2035 kommer de att tas bort redan 2025.

Till detta kommer att Försvarsmakten har sagt att man inte har råd med två system. Den satsning som vi kommer att göra på JAS E betyder att vi kommer att halvera från 100 plan ungefär ned till 50 plan efter 2025 om detta stämmer.

Jag undrar lite utifrån det säkerhetspolitiska läget och det som ÖB själv nyss sagt om att han vill ha 60–80 plan plus att vi ska leasa ut elva plan från 2016. Min fråga är: Hur går den ekvationen ihop?

Allan Widman (FP): Herr ordförande! Tack för samtliga redogörelser som vi har fått så här långt. Jag noterar att flera av dem som har talat har sagt att detta med att anskaffa stridsflygplan är någonting mycket stort. Det är kanske det största man kan uppleva under en karriär eller under en ämbets-tid.

Så är det inte bara för Sverige utan också för andra länder. En lång rad länder har, som inte minst FXM var inne på, nu tagit leveranser och kommer att ta leveranser av JAS Gripen-systemet. Det är Tjeckien, Ungern, Thailand och kanske Kroatien inom kort.

När de anskaffar eller leasar stridsflygplan av oss antar man givet den ekonomiska magnituden på investeringen att de under lång tid vill vidmakthålla stridsflygplanet. Eftersom detta är affärer government to government, det vill säga att aktiebolaget Sverige garanterar dem, undrar man: Hur kommer vidmakthållandet gentemot andra länder avseende C/D-versionen av stridsflygplanet att ske, och hur kommer det att finansieras?

Min andra fråga gäller tiden från det att vi nu sätter igång förmågelyft till dess att allting är på plats 2023–2025.

De år som nu ligger framför oss kräver också en förmåga av det svenska flygvapnet. Jag undrar hur det kommer att se ut de kommande tio åren i termer av tillgängliga plattformar, flygtidsuttag med mera.

Ordföranden: Jag förmodar att frågan var riktad till Sverker Göranson och Jan Salestrand. Då överlåter jag ordet till representanterna från Försvarsmakten, men först Carl von der Esch.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Ordförande! Jag tänker på frågan från Miljöpartiet. Vi har sett att frågan har dykt upp tidigare i debatten också. Jag kan bara från regeringens perspektiv säga att den säkerhetspolitiska bedömningen ligger till grund för hela processen och beslutet om att säkerställa stridsflygsystemets kapacitet över tid och dess behov. Det är det ena.

Det andra är det faktum att vi nu har möjligheten att gå vidare med förmågelyftet tillsammans med ett annat land – Schweiz. Det styr den nuvarande processen och det förslag som regeringen har presenterat i budgetpropositionen att utveckla tillsammans med Schweiz. Det i sin tur ger möjligheter – vilket också har varit det som har framhållits av Försvarsmakten som förutsättning för att kunna göra detta vid det här tillfället och på det här sättet – att utveckla stridsflygsystemet. Det är en säkerhetspolitisk bedömning som ligger till grund för det. Att göra på detta sätt, med en möjlighet till samverkan med Schweiz, är det som ligger till grund för beslutet att lägga fram beslutet här och nu. Det är också styrt av det faktum att vi har tidsprocesser där även Schweiz har signalerat ett behov av stridsflyg vid en viss tidpunkt.

Det är alltså två olika frågor, och de är båda relevanta. I grunden ligger den säkerhetspolitiska analysen och on top of that lägger man just för detta beslut möjligheten att göra det tillsammans med Schweiz.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: För att svara på den första frågan: När vi talar om att vi har värderat detta stridsflygplan i en miljö från 2020 fram till 2042 har vi tittat på hur utvecklingen ser ut i vårt närområde. Det är viktigt att säga att det inte finns något hot i dag. Man får inte förknippa detta med ett hot som motiverar det hela. Men det finns en förmåga. Utgående från att denna förmåga i en mycket osäker framtid kan användas i något sammanhang måste vi koppla det till hur våra system står sig gentemot både volym och den kvalitet eller den tekniska nivå som omvärldens flygplan har.

Vi har rekommenderat 60–80. Vi har värderat referensalternativet, som jag sade, att behålla C/D-flottan i dag och ta den med i flera decennier framöver. Vi är ganska övertygade om att den inte håller operativt för detta. I det här fallet kan man använda terminologin: Här är inte fem myror bättre än fyra elefanter. Vi har alltså hellre 60 Erik än 100 C/D.

Vid ombeväpning måste man med nödvändighet gå parallellt med två system. Det går inte att byta system under ett år, utan det tar precis som tidigare några år att gå över. Skulle vi efter det att vi har ombeväpnat behålla C/D därutöver blir det en ganska hög kostnad på det. Det är det ena.

Det andra är att om dessa pengar skulle finnas – vilket de inte gör, åtminstone inte i vår värld – tar vi hellre några fler Erik än behåller ett antal C/D.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Det fanns ytterligare två komponenter i frågorna, delvis om åtagandena i andra C/D-länder. Jag föreslår att Exportmyndigheten svarar på detta. Det handlade också om övergången från nuvarande till nästa system.

Ulf Hammarström, Försvarsexportmyndigheten: Jag kan helt kort svara att det för närvarande inte finns några kontrakt som går bortom denna tidshorisont. Den frågan är inte aktualiserad eller konkretiserad på detta sätt, men det är klart att exportländer betalar för sina kostnader för att driva detta system. Det innebär dessutom kostnadsdelning för Sverige.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Låt mig då gå in på den andra frågan. Det gäller övergången från nuvarande stridsflygsystem i flygvapnet till nästa. Vi arbetar nu med frågan med koppling till exportstöd, det vill säga hur många tillgängliga flygplan som behövs för att upprätthålla den beredskap som vi har i dag utifrån en total flotta av 100 flygplan. I det perspektivet har vi också tittat på hur många vi kan leasa ut som en del av avtalet. Vi är ungefär där; vi har talat om 12–15 som en möjlighet för att upprätthålla den beredskap som vi har på oss av statsmakterna i dagsläget.

På motsvarande sätt – men det ska också sägas att vi inte har gjort detta ännu – kan man fråga sig: Hur gör man då en sådan övergång när vi har ett beslut om att gå över till nästa system? Det förutsätter att vi ska upprätthålla en tillgänglighet i C/D så att det lappar över till E. Men innan vi har ett beslut om att vi ska gå den vägen har vi inte heller gjort någon plan i detalj för hur det ska se ut. Men det kommer naturligtvis att finnas

motsvarande tillgänglighet. Det är också därför man i införande av ett system tittar på initial operativ förmåga och sedan slutlig operativ förmåga där det ena går ned och det andra går upp. Men denna detaljplan får vi återkomma till när vi har ett beslut om hur tidslinjalen ser ut både med förhandlingar med andra parter och oss själva.

Ordföranden: Då har vi uttömt detta ämne.

Staffan Danielsson (C): Tack för bra föredragningar i en viktig fråga för Sverige! Vi ska ha ett bra försvar. Stridsflyget är centralt. Sverige har haft ett sådant sedan flygplanen tillkom. Vi har ett strategiskt läge i Norden, så det är viktigt att det kan matcha andra länders flygvapen. Jag delar och har respekt för den analys som försvaret har gjort med olika system, och landar i att vårt system just nu är JAS Gripen och att det bästa för oss för att möta framtiden är att utveckla JAS Gripen.

Min första fråga riktar sig till Försvarsexportmyndigheten och även till Saab. JAS Gripen är ett effektivt och prisvärt flygplan, vilket Schweiz försvarsminister har uttryckt. Nu har vi ett samarbete med Schweiz, vilket är bra. Vi har också samarbetsavtal med andra länder. Allan Widman frågade om också dessa kommer att uppgradera JAS Gripen. Det kunde vara intressant att möjligen få svaret på denna fråga fördjupat när det gäller de samarbetsländer vi har. Min tro är att det borde finnas ett sådant intresse. Vad skulle det i så fall innebära för Saab och för Sveriges utveckling av JAS Gripen?

Jag har ytterligare en fråga. Flygvapensystem kostar väldigt mycket. Vi har en konkurrens. Ibland förlorar Sverige upphandlingar, och ibland vinner man. Hur är intresset från andra länder, och hur bedömer Försvarsexportmyndigheten, och även Saab, den produkt som man har att erbjuda länderna? Det kunde vara intressant att höra.

Hur många flygplan ska det bli? Det får vi väl se här i Försvarsberedningens omvärldsanalyser och så vidare. ÖB och Försvarsmakten har angett 60–80 plan. Regeringen har angett 40–60. Det finns en minsta gemensam nämnare där som är 60, vilket jag tycker låter intressant. Det kunde också vara intressant att höra något djupare om detta. 40 är ju rätt mycket lägre. ÖB har sagt att det hänger på hur vi utformar luftvärn och andra system. Skulle statssekreteraren och ÖB möjligen kunna diskutera lite kring volymen flygplan?

Mikael Jansson (SD): Det är bra att Sverige gör denna beställning. Gripen är ett billigt plan med hög prestanda. Det är speciellt billigt om man ser det i det längre 30-årsperspektivet. Beställningen gäller 40–60 plan, medan Försvarsmakten säger att 60–80 plan är den kritiska lägsta nivån.

Nära till antalet plan ligger tilläggsfinansieringen. I tioårsperspektivet saknas det 500 miljoner kronor per år. Vi sverigedemokrater tycker att detta naturligtvis ska finansieras. Jag hoppas att övriga partier också kan ansluta till det.

När industrin tar fram ett sådant fint plan och Försvarsmakten gör en sådan detaljerad och bra förmågebedömning borde vi kunna få fram 500 miljoner kronor per år. Det är inte mycket pengar, särskilt när systemet är så billigt på lång sikt.

Min fråga gäller luftförsvarsrollen för Gripen i E-version. E-versionen har högre prestanda och ny teknik. Går det enkelt att beskriva skillnaden mellan hur Gripen E ska agera i strid jämfört med Gripen C?

Ordföranden: Då har vi ett antal frågor. Försvarsmakten, Saab och FXM var de som Staffan ställde frågor till inledningsvis.

Ulf Hammarström, Försvarsexportmyndigheten: Herr ordförande! Vad gäller export av version E för vi diskussionerna med Schweiz, som vi har ett framework agreement med. Staten för inte några andra diskussioner för närvarande vad gäller E-versionen. Däremot har Saab offerter till exempelvis Brasilien vad gäller E-versionen, så det kanske Saab kan kommentera. Men även C/D-kunder kommer en dag att ha operativa behov av att uppgradera. Vi har förhoppningar om att Gripen kommer att vara ett lika konkurrenskraftigt och kostnadseffektivt alternativ då som det är för Sverige. Som jag nämnde är Gripen det mest exporterade av de moderna europeiska systemen. Det är förhoppningen och min tro att det kommer att vara så även när de här länderna ska uppgradera. Men vi för alltså inte några sådana diskussioner i dag med några av de andra länderna.

Jag tror att just kostnadseffektivitet rent generellt är en allt viktigare komponent i dagens ekonomiska situation. Det gör Gripen till ett konkurrenskraftigt element. Det handlar inte på samma sätt i dag på exportmarknaderna om att vara världsmästare i varje del av kravbildens. Det handlar om att möta behoven på ett kostnadseffektivt sätt, vilket också Schweiz försvarsminister beskrev när han talade om sina motiv för att välja Gripen. Den möter kraven på ett kostnadseffektivt sätt.

Ordföranden: Saab representeras här i dag av Lennart Sindahl, Ulf Nilsson och Michael Moore. Jag skulle vilja att någon av er kommenterade frågan.

Lennart Sindahl, Saab: Herr ordförande! Det kan vi göra. Flygsystem kostar mycket pengar. Så är det oavsett vad man väljer. Det kostar pengar eller ännu mer pengar, skulle man kunna säga. Detta drabbar alla länder som tittar på flygsystem. Det är inget unikt för Sverige att det är svårt att få in flyget i budgeten. Till och med i USA brottas man med sådana problem, där man kan tycka att de har väldigt stora budgetar.

Ekonomi är viktig. När vi hör Försvarsmakten säga att man hellre tar 60 E-flygplan än 100 C/D-flygplan tycker jag att det på något sätt avspeglar det förmågeflyt som kommer i ett eventuellt steg till E. Det här blir alltså ett väldigt vasst system som har framtiden för sig. Om man tar förhållandet mellan den förmåga och den kostnadsbild som vi ser här tror jag att vi från industrins sida tillsammans med Försvarsexportmyndigheten har

stora möjligheter att hitta fler kunder till detta. Jag tror att ekonomin kommer att spela en allt större roll framgent, och jag tror att vi har goda möjligheter där.

När det gäller existerande kunder tror jag att det finns en stor möjlighet framgent att dela kostnader. När man tittar på de existerande kunderna har vi stora möjligheter. Det handlar inte om C/D eller E going forward, utan det finns möjlighet att sälja delar av den teknik som tas fram för E-utveckling om det fattas ett beslut om den. Det handlar om att uppgradera exportkunders behov. Där finns stora möjligheter även fortsatt. Flera av dessa kunder kommer enligt min bedömning säkert att flyga Gripen C/D eller vidareutvecklingen av den bortom 2025. Där finns en stor möjlighet till kostnadsdelning som kan komma Sverige och Gripen E till del även om man inte har samma konfiguration.

Ordföranden: Då överlåter jag ordet till Sverker Göranson, eventuellt Jan Salestrand, för kommentarer på både Danielssons och Janssons frågor.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Låt mig börja med den första frågan om volymen. Som jag har beskrivit tidigare har vi, satt i dagens miljö, dragit ut trenderna för vilken luftförsvarsmiljö vi har att agera i tekniskt och operativt. Hur långt ser man med sensorerna? Vilka stand-off-avstånd har man på vapen? Sedan har vi spelat igenom de scenarierna utifrån kravet på Sverige att kunna hantera detta på egen hand under en viss tidsrymd. Det har lett fram till fönstret som i dag är 60–80 flygplan.

Den lägre siffran förutsätter också andra aktiva åtgärder när det gäller markburet luftvärn för att upprätthålla den totala bubblan utifrån vårt svenska territorium. Vidtar vi inte de åtgärderna, det vill säga utvecklar luftvärnsförbanden på motsvarande sätt, behöver vi vara i den övre delen av fönstret. Det är det som har gett fönstret 60–80.

Sedan måste vi också komma ihåg att det i alla dimensioner är bedömningar utifrån tekniska prestanda. De är byggda på erfarenheter, byggda på scenariemiljö och så vidare, men det är fortfarande bedömningar. Man får vara lite försiktig när man är exakt, och nu är vi snart nere på ental.

Jag försöker nu ge er en bild av vad fönstret är, hur det är uppbyggt. Det finns också en ganska våldsamt händelse när man går ned i lägre volymer när det gäller att lösa de uppgifter som jag nyss beskrev. Det händer saker, och det måste man vara medveten om.

När det gäller frågan om skillnaden mellan E och C föreslår jag att Lars Helmrich som är pilot själv beskriver den, för då blir det bättre relevans i bilden än om en markbunden general gör det.

Lars Helmrich, Försvarsmakten: Tack, general! Herr ordförande! Det finns flera svar på den frågan. Den första är i vilken miljö de här planen ska verka. Vi har tittat på mitten av 2020-talet, och då är det så, precis som vi har hört, att eventuella motståndarflygplan kommer att se längre och ha längre skjutavstånd på sina vapen och kommer framför allt att synas mycket sämre för oss. Det innebär att JAS 39 E med den utvecklade

radarn och EW-systemen har förmågan att på långa avstånd ta upp strid med de här flygplanen. Dagens JAS 39 C/D kommer inte ha den förmågan över huvud taget i slutet av 20-talet.

När man sedan kommer in på närstrid, som också blir aktuell i luftstrider, har JAS 39 E bättre manöverprestanda än dagens C/D.

Den sista delen gäller att E kan ha fler vapen och längre uthållighet, vilket innebär att vi får ut mer stridseffekt av varje enhet.

Svaret är att det finns tre delar som gör att JAS 39 E kommer att vara betydligt mycket mer potent i luftförsvarsrollen.

Torbjörn Björlund (V): Jag har några frågor som gäller ekonomi, hotbild och säkerhetspolitik.

Den första frågan handlar om påverkan på materielinköp. Jag vänder mig först och främst till ÖB. Finns det någon undanträngningseffekt på andra materieldelar i försvaret när den här kostnaden kommer till försvaret? Den är ju mycket stor. Det är naturligtvis också en politisk fråga hur mycket man tillskjuter. Men är man beredd att i en ekonomisk kris skjuta till pengar så att man fyller upp andra delar av materialet också? Eller kommer JAS Gripen E att innebära en så stor kostnad att man tränger undan andra delar av försvarets materieltillgångar?

Sedan vänder jag mig till statssekreteraren. Det gäller klausulen om att vi kan säga nej. Vad gör vi om det skulle vara så att Schweiz hoppar av och det finns en klausul om att man kan säga nej till den här affären? Vad finns det för plan B om inte E-versionen tillverkas och säljs till det svenska försvaret? Då hamnar vi i en säkerhetspolitisk situation som inte är tillåten, för då har vi ingenting att lägga till om det inte går att hitta en mellanväg på något sätt där man ändå hottar upp C/D-versionen lite grann och får tillgång till en bättre version av C/D, och kanske till en lägre kostnad också.

Den tredje frågan går kanske till er båda två. Man säger här att det är viktigt med samarbete med andra länder, både ekonomiskt och försvars- och säkerhetspolitiskt. Hur viktigt är detta för samarbetet med Nato? Ser man Nato som ett hot eller som en möjlighet när det gäller samarbetet runt flygsystemet?

Mikael Oscarsson (KD): Jag vill rikta mina frågor till överbefälhavare Sverker Göranson och Jan Salestrand. Av Försvarmaktens underlag framgår att en satsning enbart på flygplan ger ett flygvapen i obalans varför det vore en suboptimering om vi inte även investerade i vapen och fortifikationsskydd av flygplan, ett utökat bansystem och ett kvalificerat luftvärn – kort sagt det som överbefälhavaren pratade om som ett system av system. Mina frågor blir då: Finns detta med i de befintliga planerna? När kommer det att vara på plats?

Sedan skulle jag särskilt vilja ställa frågan vilken beväpning planet JAS E kommer att få och var de kostnaderna finns redovisade. Och allra sist är det intressant vilken märkmålsbeväpning som ligger i planerna.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Herr ordförande! Jag börjar med frågan om den klausul som regeringen också har beskrivit i budgetpropositionen i den händelse att vi inte skulle ha en annan partner som skulle beställa 20 flygplan. Det är viktigt att komma ihåg att oaktat om den klausulen hade funnits där eller inte, och även om vi är förhoppningsfulla och har goda skäl att anta att processen i Schweiz kommer att löpa väl, tycker regeringen att det i ett sådant här stort projekt är viktigt att tillvarata skattebetalarnas intressen i mest möjliga mån och försäkra sig om att man har en god situation om det som inte ser sannolikt ut ändå skulle inträffa.

I ett sådant läge tyckte regeringen att det var, av flera skäl som jag redovisat här, rimligt att införa en klausul som gör att det kan ske en avbeställning vid den tidpunkten. Vi ser det inte som troligt, men vi tyckte att det var rimligt att ha det, om inte annat av omtanke om skattemedel, för att kunna hantera den eventuella situation som skulle uppstå i det läget. Men jag vill poängtera att det är en hypotetisk fråga. Därför är det också svårt för oss att i dag redogöra för vad som skulle hända vid ett sådant tillfälle. Vi tror inte att det kommer att hända, men vi har försäkrat oss om att om det händer kommer vi att ha handlingsfrihet. Därav den här klausulen. Men vi har inte förberett något alternativt handlingsåtgärde vid det tillfället, för vi ser det inte framför oss.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Jag börjar med frågan om samarbete med andra länder. Jag vill understryka att det är oerhört viktigt, men man ska inte sätta ett likhetstecken mellan det och Nato. De flesta frågor av det här slaget hanterar vi oftast i bilaterala relationer och ibland i multilaterala. Sedan kan de vara medlemmar i Nato eller inte. Det är landen i sig och deras flygvapen som är den viktiga delen.

Det leder resonemanget direkt över till det nordiska samarbetet, det vi benämner Nordefco. Där arbetar vi sedan flera år med cross-boarder training i Norge, Sverige och Finland. Det har också skapat förutsättningar för våra respektive flygvapen att vara interoperabla, det vill säga kunna uppträda tillsammans enligt alla rutiner. Det handlar också om vad personerna som kör maskinerna kan göra relativt varandra och de ledningssystem som används. Det är nästan den viktigaste biten.

Låt mig gå tillbaka till grundfrågan. Samarbete är mycket viktigt, men det sker primärt med enskilda länder och framför allt i det nordiska området. Danmark stödde oss när vi förra året gick till Unified Protector, det vill säga dem som Natoland och vi som partner.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Jag börjar med den fråga som Torbjörn Björklund ställde om huruvida det har någon utträngningseffekt. Den har varit uppe ganska mycket här. Det är helt klart så att det här beslutet innebär att just nu finns det en utträngningseffekt på den första tioåriga perioden som ligger på ungefär 5,5 miljarder. I den materielplan som vi arbetar med, som ska lämnas in den 1 mars och som ska sträcka sig tio år framåt, kommer vi att behöva göra prioriteringar och prioritera bort 5,5 miljarder.

Det här är vi absolut inte nöjda med som myndighet eller som försvarsmakt. Men vi har ändå – det vill jag återkomma till – i det här läget funnit att alternativet att inte gå den här vägen är om möjligt ännu sämre eller en icke-väg. Då skulle vi få ett stridsflygsystem de kommande decennierna framåt mot 2040-talet som inte kommer att vara operativt relevant, och det är trots allt en av de viktigare komponenterna i landets försvar att ha en ordentlig bottenplatta där.

Nu har regeringen, som också har framgått här, gett oss ett uppdrag att redovisa den långsiktiga ekonomin och helheten. Då kan vi inom ramen för det också få återkomma mer detaljerat och redovisa de behov som vi i dag inte tycker är tillfredsställda.

På Mikael Oscarssons fråga om balans är svaret både ja och nej. Vid sidan av den här kalkylen tycker vi att vi har avsatt tillräckligt med pengar för att kunna beväpna det här systemet på ett tillräckligt bra sätt i omfattning av vapen, volym och typ av vapen. Vi tittar särskilt på luftvärnsförmågan. I dag är den inte inne i detta. Det är en av de saker vi har anmält. Det är viktigt att säga att stridsflygsystemet inte är nyckeln till hela skyddet, utan inte minst när det gäller kryssningsrobotar behöver man kanske komplettera eftersom stridsflygsystemet inte är den främsta komponenten där. Det är en sak som vi tittar på, och vi måste prioritera det. Överbefälhavaren var inne på 60–80. Blir det ned mot 60 ökar behovet. Det hänger delvis ihop, som vi har varit inne på.

Lars Helmrich kan beskriva lite mer om vilka vapentyper det handlar om.

Lars Helmrich, Försvarsmakten: Herr ordförande! Vi har nyligen införskaffat nya korthållsjaktrobotar, det vill säga vapen som man använder mot andra flygplan. Regeringen har också beslutat om att införskaffa nya långdistansjaktrobotar som heter Meteor. De ger oss en god förmåga i jaktrollen, och de kommer att föras in i det nya flygplanet.

När det gäller markmålsbekämpning har vi vapen för precisionsbekämpning i form av bomber, både befintliga och planerade, till dagens JAS 39, och delar av dem kommer också att föras vidare till JAS 39 E.

Sedan har vi sjömål. Där har vi dagens robot 15. Vi kommer naturligtvis att ha sjömålsbekämpningsförmåga i JAS 39 E. I den här beväpningsbudgeten ingår även spaningsutrustning. Vi har en ansats till vilka volymer vi ska ha som vi tror är relevant. Den går naturligtvis att justera, men vi har tagit en nivå som vi tycker är rimlig. Det är varken för mycket eller för lite med hänsyn till regeringens krav på användbarhet och tillgänglighet.

Ordföranden: Då har vi klarat den första omgången frågor och vi går in på andra varvet.

Åsa Lindestam (S): Tack för möjligheten för oss att fördjupa oss på det här svåra området och för möjligheten att offentliggöra den här frågan i ett bredare forum. Jag tror att det är mycket nödvändigt just nu.

Jag skulle vilja veta lite mer om landmassan Sverige och dess befolkning, som alltså på vetenskaplig grund har klarlagts av ÖB och de övriga. Miniminivån är alltså 60 flygplan, och då handlar det om ett samarbete med någon annan. Hur kan då regeringen hamna på 40–60? Vilken vetenskaplig grund bevisar att 40 flygplan i så fall skulle räcka? Jag skulle vilja rikta den frågan till Carl von der Esch för att få klarhet i hur man egentligen tänker här.

Hans Wallmark (M): Det här är en offentlig utfrågning, och det innebär att det finns möjlighet för allmänheten att följa den. Jag tycker att svaren har varit klara och tydliga. Jag uppskattar till exempel signalen om luftvärn som en del av system i systemen.

Det har sagts att stridsflyget är avgörande för oss i Sverige för att hävda vår suveränitet och försvara vårt territorium. Därför skulle jag vilja att Försvarsmakten utvecklar lite mer hur man har utvärderat alternativa plan från andra länder. Det är en fråga som kommer upp. Man anger här att det skulle kosta ungefär 50 miljarder mer och att man dessutom skulle ha en merkostnad när det gäller drift på 15 miljarder. Jag skulle vilja höra något mer om hur man har kommit fram till detta och om det har varit jämförbara objekt, det vill säga om de har haft ungefär samma typ av förmåga. Förmågenivån skulle ju kunna vara högre, och det kan motivera en högre kostnad.

Sedan undrar jag också om överbefälhavaren skulle kunna fördjupa diskussionen om relationerna i Norden något. Jag tror att det är viktigt att man har det nordiska perspektivet. Det är två Natoländer och ett annat alliansfritt land. Kommer JAS i E-versionen att underlätta och fördjupa nordisk samverkan eller kommer den att försvåras?

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Herr ordförande! Jag kan förtydliga att regeringen inte har tagit ställning för 40. Vi har inte tagit ställning till den exakta numerären, utan vad regeringen har lagt över i budgetpropositionen är ett intervall 40–60. Jag kan konstatera att den samlade bedömningen är att det är det antal, det intervall som regeringen menar att det är rimligt att i nuläget underställa riksdagens beslut.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Låt mig börja med frågan om nordiskt samarbete. Jag berörde det tidigare. Det är mycket viktigt när det gäller förmågeutveckling i enskilda vapensystem som detta är. En viktig del är också människan i dessa system. Det samarbete jag beskrev har tagit mycket positiva proportioner mellan Sverige, Norge och Finland, och i denna eller nästa vecka går vi in i ett avtal med danskarna för att göra motsvarande cross-border training i södra Sverige och Danmark. Det säkra steget mot framtiden är givetvis att vi övar så som vi också är avsedda att kunna användas i händelse av. I detta perspektiv är utbytet väsentligt.

En utveckling av stridsflygsystemen blir också viktig i den dimensionen eftersom bland andra grannlandet Norge har valt att gå mot ett nästa generations stridsflygsystem, både ledningsmässigt och när det gäller vapenprestanda. Danskarna har inte valt ännu, och Finland gör sin mid-life upgradering av det amerikanska systemet Hornet.

Den gemensamma utvecklingen är alltså viktig, på samma sätt som det mänskliga man-machine interface, hur vi övar tillsammans.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: När det gäller de utländska alternativen har vi försökt så gott det har gått inom ramen för denna värdering att titta på de utländska alternativ som finns, men jag vill inte gå in på system och kommentera det här. Vi har fått gå på den kunskap som finns inom våra expertmyndigheter. FMV är en viktig sådan och vår egen militära underrättelse- och säkerhetstjänst. Vi kan få fram ganska mycket genom öppna källor om vad systemen förmår tekniskt. Vi har försökt spela dem på jämbördiga villkor.

När det gäller ekonomi och bedömningarna där har vi inte haft någon offertförfrågan. Här är det bedömningar, och det finns också många bedömningar från Försvarexportmyndigheten som har en ganska bred syn på motsvarande system och kostnader. En av konkurrensfördelarna med JAS Gripen är dock driftskostnaderna.

Att byta system i sig kostar pengar. Det kan synas enkelt att bara byta flygplan i en hangar. Jag har dock själv varit flottiljchef och bytt från Viggen till JAS Gripen, och det är en stor övning i kostnader. Vi har alltså god erfarenhet av det. Vi tycker därför att vi har ganska god grund för detta.

Visst finns det flygplan som rent operativt taktiskt sett vinner över JAS Gripen. Men om vi tittar på de volymer som blir om vi skulle gå på något av det vassaste man kan hitta och jämför kommer vi ned på så få flygplan att det absolut inte står operativt i paritet med att ha 60–80 E. Den omslagspunkten går ganska långt ned i antal flygplan, med de bedömningar vi har.

Man kan ha många nyanser i detta, men som jag sade i den inledande presentationen känner vi oss ganska säkra på att det inte är realistiskt att gå till ett utländskt alternativ när man jämför det med det flygplan vi har.

Peter Rådberg (MP): Jag var inte riktigt nöjd med svaret från statssekreteraren angående hotbilden. Faktum kvarstår att de 100 plan som vi har i dag kommer 2025 att bli 50 stycken. I en realistisk hotbild kommer dessa 50 plan i en stridssituation att vara runt 35. Man ska ha det i åtanke när regeringen går fram med 40–60 plan. Vi talar hela tiden om 50 plan, men det blir inte 50 när det väl hettar till. Vi kanske då har ca 35 som kan vara i aktiv rörelse.

När det gäller hotbilden sade ändå partiledaren att det var själva huvudargumentet för att man ville anskaffa detta. Man kan diskutera hotbilden. I propositionen finns inget om detta, utan det handlar om ren ekonomi. Om Schweiz eller något annat land köper kan Sverige gå vidare med detta. Det går inte riktigt ihop.

Allan Widman (FP): Herr ordförande! Jag delar Lennart Sindahls bedömning att de kunder som i dag har förvärvat C/D och av allt att döma kommer att förvärva C/D nog kommer att vilja flyga dem i mer än tio år. Oavsett om det blir så eller inte är även den hypotetiska frågan ett vidmakthållande. Hur det ska finansieras är fortfarande relevant.

Statssekreterare Carl von der Esch nämnde i sitt anförande E och eventuell utveckling och anskaffning av F, alltså en tvåsitsig variant. I budgetpropositionen är förslaget anskaffning av E, det vill säga den ensitsiga modellen. Mot bakgrund av uttalandet blir min fråga: Om det sker utveckling och anskaffning av F, ligger det också inom den kostnadsram som nu presenteras eller kommer det i en särskild ordning?

Generallöjtnant Jan Salestrand sade i sitt inledningsanförande att man hoppas få tillgång till den nya radartekniken som kallas AESA-radar. Vad skulle hindra oss från att få det?

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Herr ordförande! Jag tolkar Miljöpartiets fråga som att 50 plan skulle vara följden av intervallet 40–60. Om det är så kan jag förtydliga att regeringen inte har fattat beslut om vare sig 40, 50 eller 60, utan man går fram med ett intervall. Det är först efter att regeringen har fattat beslut som frågan om numerären kan ställas, alltså om det ska vara 50 eller 60. Jag har därför svårt att gå in på frågan om 50 i så fall skulle bli 35, för vi är inte där än. Vi har inte fattat beslut om 50, utan vi är i ett intervall på 40–60.

Angående den fråga som Folkpartiet ställde är det i dagsläget E som gäller. Att jag tog upp F var för att det tidigare har varit en diskussion som också förekom i samband med Schweiz beställning, men nu är det alltså E som gäller. E är därför det som presenteras i budgetpropositionen.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Jag ska svara på Allan Widmans fråga. Jag beklagar om jag uttryckte mig slarvigt. AESA-teknologin är en förutsättning i detta, och det är också det som planeras för. Det var alltså inte fråga om ett önsketänkande, utan det är det som ligger till grund.

Staffan Danielsson (C): Försvaret av vårt land är en politisk fråga av allra största vikt. Det är bra med stabilitet och så långt som möjligt bred samsyn om försvarsfrågorna. Den här utfrågningen visar att det är en glädjande bred uppslutning kring vikten av ett starkt flygvapen och att det är en uppgraderad JAS Gripen vi ska bygga på. Det enda alternativ som har framförts i debatten är att fortsätta med JAS Gripen C/D ytterligare 30–40 år. Försvarsmaktens analys och uppfattning är dock entydig: Det behövs en uppgradering.

Om vi skulle behålla C/D och inte uppgradera JAS Gripen till den nivå som länderna i vår omvärld kommer att skaffa sig, hur skulle JAS Gripen C/D i en hypotetisk luftstrid på 20-/30-talet med något större angränsande land i vår närhet sluta? Skulle vårt svenska flygvapen vara i underläge mot den motpart vi skulle möta? Ge gärna några konkreta exempel på det.

Avsikten med min fråga är en förhoppning om att vi efter den här utfrågningen kan få en ännu större uppslutning kring att JAS Gripen behöver uppdateras.

Mikael Jansson (SD): Luftförsvaret är en helhet, och vi har hört att om vi anskaffar 80 Gripen i E-version krävs en viss mängd luftvärn. Anskaffar vi bara 60 Gripen i E-version krävs det mer luftvärn. Det är alltså en balans.

Det finns också andra länkar vad gäller luftförsvaret, och det är exempelvis skyddet av krigsflygplatser. Tidigare hade vi ett starkt sådant skydd. Man kan skydda via bunkersystem eller via spridning. Finns det i detta läge någon planering för att öka säkerheten och skyddet för våra flygplatser som kan bli krigsflygplatser.

Jan Salestrand, Försvarmakten: Jag börjar med frågan om sammanhanget. Ja, vi tittar på helheten, och luftvärnsförmågan är den som vi kanske speciellt studerar just nu. Det handlar både om medelräckviddigt och korträckviddigt luftvärn och om kopplingarna till bassystemet och vad man kan göra i det.

I dag har vi inte full täckning för alla åtgärder. Det är dock en sak som är löpande och som vi får prioritera in, och det ligger i arbetet som vi gör just nu.

Staffan Danielsson frågade hur det kommer att sluta om vi behåller C/D. Det kommer att sluta mindre bra, men jag låter vår pilot, överstelöjtnant Lars Helmrich, kommentera detta utan att han går in alltför djupt i hemligheterna.

Lars Helmrich, Försvarmakten: Dagens JAS 39 C/D är ett otroligt bra flygplan i den operativa miljö och kontext som vi har i dag. Nu är vi väldigt nöjda och skulle inte vilja ha något annat. Men tittar vi på hur det ser ut på 20-talet och på slutet av 20-talet och de flygmaskiner som kommer att finnas då kommer dagens C/D i en stridsituation att vara nedskjuten innan den ens har sett det andra planet. Det är skillnaden. Det sker ett paradigmskifte inom radarteknik och en signaturanpassning på många av de andra flygplattformarna som gör att vi måste ha detta lyft för att vara operativt relevanta på stridsfältet.

Sverker Göranson, Försvarmakten: En fråga blev hängande i luften, och det gäller vår försvarsplanering med koppling till flygbaser. Här är vi nu ungefär två år in i en aktiv försvarsplanering i förlängningen av de scenarier som jag beskrev att vi har använt i spel och där vi också tittar på denna typ av frågor. Just nu finns det dock ingen sådan genomförd planering, men vi får se varhän detta leder. Där är vi just nu.

Torbjörn Björlund (V): Jag tänkte följa upp ett par av de frågor som jag ställde förut, framför allt det här med undanträngningseffekten. ÖB talade i somras om att det kan vara aktuellt att lägga ned en hel försvarsgren om man inte får mer pengar. Var ligger i så fall prioriteringen? Kommer luft-

försvaret att prioriteras före andra vapengrenar eller kommer man att få göra något slags kompromiss? Hur viktig blir Gripen E/F kontra andra delar av luftförsvaret?

Vidare: Hur ser egentligen samarbetet ut med andra länder i Norden? Vi har ändå några länder i Norden som är medlemmar i Nato. Det innebär att man måste samarbeta och anpassa sig efter dessa länders förutsättningar. Hur viktig är denna anpassning kontra alliansfriheten när det gäller just Nato, för Nato är ju en aktör som finns med? Hur pass viktig är uppgraderingen av JAS för att passa in i det nya system som finns framöver när det gäller samarbete med andra länder, framför allt Natoländerna?

Mikael Oscarsson (KD): Det här är viktiga frågor för Sverige med det läge vi har och den stora landyta och enorma kuststräcka vi har att försvara. Vi vet att Ryssland satsar väldiga resurser på att rusta upp sin försvarsmakt, inte minst med ett nytt stridsflygplan. Vi hörde förut att om vi skulle behålla C/D skulle den i en framtid bli nedskjuten direkt.

Det skulle vara intressant att få lite utvecklat hur E/F står sig mot det ryska stridsflygplanet i de simulationer som gjorts.

Låt mig också återkomma till den fråga jag hade inledningsvis: Finns det mer specificerat när det kvalificerade luftvärnet finns på plats?

Till sist: Vad kommer att hända med de JAS-plan som inte byggs om?

Ordföranden: Jag tolkar det som att de här två frågorna ligger i det härade att de berör både Carl von der Esch och Försvarsmakten.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Ordförande! Jag tror nog att det är så att Försvarsmakten är den som har störst möjlighet att ge en fullständig bild i de frågor som frågeställaren har ställt.

Ordföranden: Jag tänkte främst på Björlunds fråga om Natodimensionen. Den har väl en tydlig politisk bäring.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Regeringens perspektiv i processen har varit att utgå från att det är viktigt att den förmåga som levereras uppfyller Försvarsmaktens kravspecifikation. Jag vet också att frågan om interoperabilitet finns där hela tiden, men den är på en sådan detaljeringsgrad att jag ändå skulle vilja överlämna frågan till Försvarsmakten som kan ge en bättre bild.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Samarbetet har jag varit inne på flera gånger, både i den nordiska dimensionen och större än så. Där är det inte explicit Nato. Det jag säger är att i den nordiska dimensionen har vi två Natoländer. När vi pratar cross-border training, utbyte av system, handlar det om Natomedlemmar. Det är ju där vi utövar taktiken, tekniken och hur vi går till väga. Det är där vi måste ha system som kan prata med varandra och fungera. Av det skälet måste man också ta de här successiva stegen av utveckling, i både lednings- och kommunikationssystem men också för att utbyta kunskaper när det gäller vapen och vapenprestanda.

Det är ur det perspektivet man ska se det. Det är inte Nato utan det är främst länderna, men de är också Natoländer. Därför blir det en del av Nato också.

Reglerna när det gäller prestanda, det vill säga teknisk utveckling för att skapa kommunikationsmöjligheter, sätts gemensamt i Nato. Det har vi genom tidigare försvarsbeslut angett i Försvarsmakten att det ska vara grunden för vår utveckling när det gäller att kunna samarbeta med andra. Det gäller fortsatt.

Tillbaka till frågan om prioriteringar. I den miljö vi prognostiserar kommer, som jag var inne på, skalförsvaret av Sveriges territorium att vara oerhört väsentligt. Det är en kombination av flygande och markbundna resurser men också resurser på sjöhavet. När vi nu i vårt arbetar prioriterar materiel lägger vi också ut, ifrån erfarenheter i vår försvarsplanering, i vilken ordning det blir viktigt. Kommer det att påverka det andra? Precis som chefen för Högkvarteret var inne på: Ja, det gör det. Då får man återkomma till det när det åker bort i tidsperioden.

Det är ur det perspektivet man också måste se de konsekvenser för organisationen som jag pratade om. Fortsätter man i en prolongerad ekonomi i evinnerlighet är det klart att saker så småningom kommer att påverkas. Det är bland annat det resonemanget som Försvarsberedningen i nästa steg och det arbete vi gör nu i en långsiktig ekonomi ska försöka ge oss svaren på. Men vi har ju inte de svaren ännu.

Sedan gled vi över i vår situation relativt andra länder och deras utvecklade stridsflygsystem. Vi kan konstatera att i de spel som vi har genomfört, som vi precis var inne på, har vi ställt det emot de olika tekniska systemen, med sensorqualiteter, som Lars var inne på, med vapen-stand-off-avstånd och verkan mot en motståndare. I det perspektivet kan jag säga att vi står oss väl i den miljön. Men det är också så när vi tittar på det operativa kravet hur många att vi måste fråga hur länge vi ska kunna stå oss väl, tills någonting annat måste inträffa? Det är det som har gett intervallet. Det är fortfarande bedömningar, men det är så bra bedömningar som man någonsin kan göra för vi har använt en metod som vi har utvecklat under lång tid och också till dels lånat från andra länder.

Den stora ekonomiska satsningen i Ryssland är en reform. Vi ser alltså nya övningar. De lägger ungefär 5 000 miljarder fram till 2020. Avsikten är att byta ut ungefär 70 procent av de olika materielsystemen. Där kommer framtiden att utvisa huruvida de lyckas eller ej. Det är de tekniska system som vi såg på bilden som vi har mätt emot utan att fundera på om de lyckas till volym och antal i framtiden. Det vet vi inte.

Sedan var det numerären för JAS.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Någon ställde en fråga om de överblivna planen. Om vi skulle utgå från att vi får mellan 60 och 80 kommer det, relativt de 100 flygplan som nu är beställda i C/D och som finns, att bli ett överskott. Dem är ju vi ägare till, för vi har betalat för dem. Det blir

överskottsmateriel. Sedan får man kanske hoppas att det finns någon kund, jag tittar till höger om mig här, så att man så småningom kan få nytta av dem på något annat sätt, genom ombyggnad eller i den version de är.

Det ställdes en fråga av Staffan Danielsson eller Mikael Oscarsson som lite mer gällde det ryska planet. Ska du kommentera detta något, Lars.

Lars Helmrich, Försvarmakten: När vi tittar på de operativa förmågorna mäter vi dem i ett sammanhang så att säga. En militär konflikt mellan de två parterna är ju ett lagspel, det ena laget mot det andra. Då gäller det att de spelare som ingår i det egna laget har en förmåga som är tillräckligt hög i förhållande till motståndaren för att vara relevant. Det bedömer vi att C/D inte har på 2020-talet. Men E har den förmågan att man i ett lagspel mot ett motståndarlag – med fönstret 60–80 – totalt både har tillräcklig kvalitet och tillräcklig kvantitet, dessutom vid den tidpunkt vi behöver ha förmågan. Det är de tre aspekterna som hänger ihop.

Ordföranden: Då har vi gått igenom två frågeomgångar. Det är många aspekter på det här ämnet som har belysts. Nu fortsätter vi på en tredje frågeomgång.

Peter Jeppsson (S): Ordförande! Tack för redovisningen så här långt! Jag blir lite konfunderad, herr ordförande, och vill återkomma till antalet. Jag anser att det är av yttersta vikt att vi i alla fall får någon klarhet i det här, för nu har det kommit upp ett uttryck som jag inte har hört tidigare. Det är uttrycket ett intervall.

Det har sagts att det var antalet som skulle ligga till grund för en säkerhetspolitisk bedömning, men jag känner ändå att det finns en oroväckande del i detta som vi inte har fått klarhet i. Försvarmakten säger 60–80 och Försvarsdepartementet och regeringen 40–60. Det är väldigt stor skillnad mellan 40 och 80 i det spannet. Det kan ju få konsekvenser på sikt.

Som jag ser det är 40 plan två divisioner. Ett antal ska stå stilla. De behöver underhåll, det kan vara haverier och man kan ha en utlandsmission. Det blir inte så många kvar i luften. Även om vi kompletterar med ett luftvärnssystem i övrigt är det ett mycket skört flygvapen vi har. Dessutom är, som jag ser det, två divisioner 20 plus 20 plan. Vi har två flygflottiljer i dag, en i norr och en i söder. Där kommer också en fundering in om antalet plan. Det blir väldigt dyrt att ha dem på två platser.

Min huvudfråga gäller egentligen ”intervall”. Det är en ny benämning i det här sammanhanget. Jag skulle faktiskt vilja att statssekreteraren förtydligar vad ”intervall” innebär. Det har alltså inte förekommit tidigare i diskussionerna. Det är helt nytt för mig, och jag skulle vilja ha ett förtydligande.

Annicka Engblom (M): Herr ordförande! Jag har två frågor, en är riktad till Försvarmakten – det är mer en kunskapsfråga – och den andra är riktad till Försvarexportmyndigheten. Den gäller samarbeten och mer ekonomiska implikationer.

Vi har en värld stadd i förändring, en multipolär värld också säkerhetspolitiskt. Vi ser en utveckling runt om i världen, inte bara i USA, i Australien och i Ryssland, som vi talade om tidigare, med satsningar på mer effektiva och i tid också insatsberedda försvarsförmågor, blå försvarsförmågor som ÖB uttryckte det, det vill säga flygvapen och marina sådana.

Vi är ju i det här rummet mer eller mindre pålästa när det gäller vad förmågeflyftet med den nya generationen JAS 39 Gripen innebär, det vill säga C/D-versionen gentemot E-versionen. Jag tror att det är rätt viktigt att exemplifiera det här på ett mer konkret sätt, framför allt för dem som lyssnar.

Jag skulle kanske i första hand vilja vända mig till vår representant för flygvapnet. Vi har Libyeninsatsen i närtid med de samarbetströsklar vi hade där vad gällde lufttankning, vad gällde att sätta in spaningskapseln, som ju var en lyckad insats, men också vad gällde flygbränsle exempelvis. Exemplifierat gentemot C/D-versionen, vad innebär E-versionen rent konkret i förmågeflyft?

Min andra fråga är riktad till Försvarexportmyndigheten, FXM. Jag tycker att vi ska tänka på att sådana här samarbeten i hårda frågor som tekniska flygvapensystem i det här fallet faktiskt har mjukare implikationer, exempelvis de samarbeten vi har med Ungern, Tjeckien och också Kroatien, förhoppningsvis även med Schweiz, det vill säga att det inte är bara flygplan. Det är dessutom tekniker, det är teknik, det är know-how och det hör även många bilaterala utvecklings- och forskningskopplingar till detta. Vi bygger med detta på ett sätt alltså samarbete inom Europa också i närtid.

Jag kör in på min fråga gentemot FXM. Det var en sak som C LEDS, generallöjtnant Salestrand, tog upp, nämligen att framtiden kommer att kräva ytterligare fördjupade samarbeten. Min fråga i detta sammanhang är om samarbetet med Schweiz i detta framtidsscenario – spåkulor är alltid svårt att titta in i – är tillräckligt om vi ser över flygvapnets utveckling. I vad mån behöver vi ytterligare fördjupade samarbeten, med vilka och i vilken omfattning?

Ordföranden: De här två frågeställarna riktar sig till Carl von der Esch, Försvarexportmyndigheten och Försvarmakten.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Ordförande! Jag uppfattade att frågan gällde just antalet. Huruvida ordet intervall kommer upp för första gången i dag eller inte kan jag inte svara på mer än att det i det som regeringen beskriver i budgetpropositionen framgår att man föreslår att regeringen under 2013 får beslut om utveckling av JAS 39 E och ombyggnad av 40–60 JAS. Jag valde att benämna det som ett intervall, 40–60 JAS. Det är det som regeringen har föreslagit riksdagen. Jag är inte säker på att jag kan utveckla det så mycket mer än så. Därmed har regeringen inte slagit fast vilket antal det är, utan man har preciserat det som 40–60.

Jan Salestrand, Försvarmakten: Jag ska lämna över till Lars Helmrich vad gäller att lite mer konkret beskriva det som Annicka frågade efter kring förmågeytet. Men innan Försvarexportmyndigheten kanske kommenterar samarbetet vill jag från vår horisont vad gäller internationellt samarbete, och om det i det här fallet blir Schweiz som man går vidare med, särskilt trycka på det som nu är uppe till diskussion, nämligen hur vi kanske kan titta på en gemensam flygutbildning.

Där ska man säga till ledamöterna här att vi i 15 år har haft ett intensivt arbete ute i Europa, med uppemot 15 länder när det var som mest, för att försöka hitta något sätt att skapa en gemensam plattform. Många länder inser att vi inte kan ha nationella flygutbildningsskolor och utbildningar eftersom det är relativt små volymer i dag. Där är det en förhoppning som åtminstone vi när att vi kan komma till ett strategiskt samarbete med Schweiz. Det skulle vara ett stort steg framåt. Det är ett exempel jag ser just vad gäller Schweiz och möjligheter utöver att ha samma flygplan.

Ska vi göra så att du också, Lars, kommenterar just skillnaden på ett sådant sätt att vi begriper det.

Lars Helmrich, Försvarmakten: Som statssekreteraren sade till sina inledande bilder har närområdet varit dimensionerande när vi har tittat på det här, men det som formuleras här går också utanför närområdet om så är lämpligt. Vi har naturligtvis tittat även på Libyen och liknande scenarier och vad det skulle innebära. Det är ett bra exempel. Där genomförde vi lufttankning i de allra flesta uppdragen. Så kommer man även att kunna göra med E naturligtvis, men i princip har man 50 procents längre tid i luften med E. Hela Europa är ju väldigt beroende av amerikanska lufttänkingsresurser och i en insats där man inte har med sig USA och inte har den ökade uthållighet som man har i JAS 39 E kan det bli fråga om att det är omöjligt att genomföra uppdragen.

Dessutom får man en lägre risk för piloten genom att man har ett bättre EW-system, bättre manövringsförmåga och bättre sensorer. Man kommer också att snabbare kunna bearbeta den information som man samlar in – det är det vi har i spaningsuppdrag – genom att man snabbare kan föra över information till den organisation som utvärderar.

Ulf Hammarström, Försvarexportmyndigheten: Jag kan bara hålla med Annicka Engblom om att det är en väldigt viktig del, de mjuka delarna också, i samarbetet vad gäller att skapa förståelse men också att kunna utbyta operativa erfarenheter och bidra till varandras utveckling i systemet. Det börjar med en anskaffning, men det fortsätter på ett väldigt integrerat sätt med logistik, att ha reservdelar på ett gemensamt sätt.

Jag skulle säga att Gripen systemet, utöver de möjligheter till vidare militärt samarbete som Jan Salestrand kommenterade, också väldigt mycket är det som Nato kallar smart defence, och det är pooling and sharing. Det är Gripen och partnerskapen i praktiken redan innan de orden var uppfunna. Det bidrar väldigt mycket till såväl samarbete och förståelse som kostnads-effektivitet.

Peter Rådberg (MP): Jag kan nu vända mig till Saab, Ulf Nilsson och Lennart Sindahl.

Schweiz har fått ett fast pris på 22 plan, och frågan är om Sverige betalar mer per plan eller om man har delat lika.

Den andra frågan handlar om motköpen – som jag har uppfattat det, och du får rätta mig om jag har fel – på 100 procent, och hur viktig själva motköpsaffären är i en sådan här affär för Saab.

Allan Widman (FP): Jag envisas lite med frågan som gäller andra C/D-länder, om jag uttrycker det så. De är i dag fem stycken, och vi vet att fler affärer är på gång. Av allt att döma, vilket även Lennart Sindahl från Saab bekräftade, kommer man att vilja flyga det här i mer än tio år från i dag. Då uppstår en fråga. Här finns en vidmakthållandekostnad. Man kan göra det väldigt enkelt för sig, som Ulf Hammarström gjorde tidigare, och säga att de får bära sina kostnader. Men det är ju så att den svenska staten garanterar priser gentemot dessa länder.

Min fråga är därför relevant, anser jag: Var landar kostnaden för ett vidmakthållande från svensk sida efter 2025?

Lennart Sindahl, Saab: När det gäller priset till Schweiz måste den frågan besvaras av Försvarsexportmyndigheten, som är de som planerar den affären.

När det gäller industriella relationer med Schweiz är det så att detta rör sig om ett långsiktigt samarbete mellan Sverige och Schweiz, så även på den industriella sidan. Alldenstund som både Sverige och Schweiz bestämmer sig för att gå den här vägen handlar det om ett industriellt samarbete, att dela detta arbete. Det är inte att betrakta som ett traditionellt motköp. Förutom på den militära sidan ger det här även på den industriella sidan en stor möjlighet att dela förmågor, inte minst sedan under vidmakthållandefasen. Vi såg på bilderna tidigare om gemensam reservdelsförsörjning och så vidare. Låt oss säga att det inte handlar om 60 flygplan utan om 82, och likadant handlar det för Schweiz om 82 flygplan, och så tittar man på det här från ett helhetsperspektiv. Det ger en väldigt stor möjlighet till samarbete.

Avslutningsvis kan jag kort kommentera, och kanske bli lite spetsig. Nu har svenska staten relationer med de flesta exportkunderna. Vi har det direkt med Sydafrika. Jag ska bara anmäla här att alldenstund staten tycker att det blir ett problem att vidmakthålla dessa kunder ser vi det som en möjlighet.

Ulf Hammarström, Försvarsexportmyndigheten: Vad gäller priset för de 22 planen kommer Schweiz att betala sin andel av kostnaden för den totala anskaffningen, och de kommer att kunna hålla sig inom sin budgetram som då är 3,126 miljarder schweizerfranc. Den exakta siffran råder det kommersiell sekretess kring.

Vad gäller C/D-länder tror jag också, som Allan Widman, att länder kommer att driva C/D efter den period som vi talar om. Jag vidhåller fortfarande det jag sade i mitt tidigare svar, att de kommer att betala den

kostnad som det innebär med ett förlängt kontrakt vad gäller drift av C/D. Det kommer att finnas synergier mellan E-versionen och C/D-versionen. Om det innebär att det blir mindre kostnadsdelning efter det att vi har gått över till E-versionen eller inte kan inte jag svara på i dag, på vilket sätt, men vi kommer naturligtvis inte att skriva kontrakt som innebär att kunder och partnerländer inte betalar sina kostnader.

Mikael Jansson (SD): Till C-versionen av Gripen fanns det en tvåsitsig version, D-versionen. Till den planerade E-versionen finns det ingen tvåsitsig variant. Är det en kostnadsfråga? Kan det få konsekvenser att vi inte har en tvåsitsig variant?

Mikael Oscarsson (KD): Försvarsmateriel är dyrt, och vi kan se att det blir allt dyrare i framtiden. Försvarsmakten har förut sagt att det sett på 10–15 års sikt finns stora behov av att förnya den materiel vi har. Det finns en hel del materiel som faller för åldersstrecket, och då inte bara JAS, som vi har belyst här i dag.

Jag skulle vilja knyta an till att överbefälhavaren i somras tecknade en ganska dystert bild av framtiden, att om det inte blev tillskott skulle det kunna bli så drastiskt att en hel försvarsgren behöver läggas ned. Jag tänkte att det skulle vara bra så här i slutet av utfrågningen att ge överbefälhavaren tillfälle att göra en uppdatering, om de mörka molnen finns kvar eller om de har skingrats och hur han ser på framtiden när det gäller ekonomin.

Dan Ohlsson, Försvarets materielverk: När det gäller en tvåsitsig version utgår det från den kravställning som våra uppdragsgivare har lämnat, och varken Försvarsmakten eller Schweiz har ställt krav på ett operativt behov av en tvåsitsig version av E. Det är det enda svar jag kan bidra med.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Vi ska låta Lars kommentera även den frågan, men jag vill bara säga att det är en fråga som inte är ny, huruvida man verkligen behöver en tvåsitsig version eller inte. Den var med även när vi gick till C/D, så den är många år gammal. Efter mycket moget övervägande kom vi själva fram till att vi tror att med nästa generation, på sikt med de hjälpmedel som finns på annat sätt, kommer vi att klara oss utan det. Sedan har det varit en diskussion med Schweiz när de så småningom också bestämde sig för att kunna gå på samma.

Kan du lägga några kommentarer kring aspekterna på det, Lars?

Lars Helmrich, Försvarsmakten: Det enkla svaret är: När jag började flyga fanns det inga tvåsitsiga, och det gick alldeles utmärkt. Men jag ska utveckla det lite mer ändå.

Det finns tre parametrar, dels operativ effekt, dels utbildningsvinster och dels kostnader. Det är klart att det är enklast att utbilda om man har en tvåsits. Däremot kostar det rätt mycket pengar att utveckla en tvåsits. Dessutom har varje flygplan en något mindre operativ effekt, i och med att du får med dig mindre soppa, kanske något sämre prestanda och så vidare

genom att ha en tvåsits. När vi väger ihop allt det, tillsammans med teknikutvecklingen som medger effektivare simulatorer och utbildningsmiljöer, är vår slutsats att det är ensits vi ska ha och inte tvåsits.

Ulf Hammarström, Försvarsexportmyndigheten: Jag glömde – jag ville också ansluta mig till det Lennart Sindahl sade och mot bakgrund av det han sade understryka att vi inte känner någon oro för att det inte skulle finnas en kostnadseffektiv drift av C/D-systemet också efter att vi har gått över till E.

Sverker Göranson, Försvarsmakten: Det var Mikael Oscarssons fråga när det gäller materielplanering. Låt mig först återkomma till den bild som vi har beskrivit här i förhållande till ett system, det vill säga en operativ miljö i dag, 5 år, 10 år och 20 år i framtiden, där Försvarsmakten som ett system, bestående av flera system av system, ska kunna fungera på en operativ nivå såsom den ytterst uppgiftsdefinieras av Sveriges riksdag och regering. I det perspektivet kommer vi hela tiden att arbeta med effektiviseringsfrågor, samarbete med länder, som vi har varit inne på här, för att få ut så mycket som möjligt. Min bedömning har varit och är att vi också måste vara beredda att resursinvestera i detta i pengar.

Utmaningen i den här typen av resonemang: Jag kan inte i dag säga hur mycket av de olika komponenterna, för det avgörs av hur väl vi lyckas i olika dimensioner av det här. Men jag står fast vid att jag bedömer att vi måste vara beredda att resursinvestera. Kom då ihåg: När jag pekar på detta är vi en bra bit ut i framtiden. Vi hanterar en utveckling enligt det uppdrag vi har fått av Sveriges riksdag nu för att transformera Försvarsmakten. Vi har en ekonomi i balans, men vi ska långsiktigt upprätthålla det också – därav dessa resonemang.

Där har vi nu ett regeringsbeslut 7 med en uppgift att titta på de olika komponenterna i detta för att så långt det går avge ett svar i samband med budgetunderlaget. De saker som vi då inte är färdigarbetade med får vi naturligtvis fortsätta med. Det viktiga är också här att vi kan skapa en så gemensam syn som möjligt. Men jag betonar igen: Det är väldigt många rörliga delar i det här, så skruvar man på ett sätt på ena stället får det en påverkan på annat. Det inbegriper inte bara oss utan flera länder.

Jag håller upp ett finger. Vi måste arbeta med frågan, och det gör vi nu.

Ordföranden: Vi har då gått igenom den tredje frågeomgången, och vi har möjlighet att fortsätta med en fjärde.

Anna-Lena Sörenson (S): Min fråga handlar också om internationellt samarbete. Vi har hört flera gånger här i dag att för att Sverige ska kunna behålla sin försvarsförmåga är det nödvändigt att göra den här uppgraderingen av JAS Gripen. Samtidigt har vi fått klart för oss att det är villkorat med ett samarbete med andra länder och omständigheter som vi själva inte råder över – det är andra länders beslut det handlar om. Eftersom detta är en offentlig utfrågning kanske det kan vara bra att sätta det här i ett större sammanhang.

När det gäller anskaffning av den här typen av stora och ekonomiskt tunga projekt, hur ser det ut internationellt? Är det nödvändigt med den här typen av internationella samarbeten? Vi pratar mycket om pooling and sharing och smart defence. Jag tror att det kunde vara intressant för dem som lyssnar på detta att höra hur marknaden ser ut för den här typen av samarbeten, med tanke på att vi har inte bara ett Europa utan en värld i ekonomisk regression och med stora finansiella problem och vi ser budgetnedsänkningar i försvarssammanhang överallt. Jag tror att det kunde vara bra att borra lite mer i den frågan.

Det är väl snarast en politisk bedömning som behövs i första hand.

Clas-Göran Carlsson (S): Försvarsmakten har talat om ett fönster på 60–80 plan. Vi fick också en kommentar att om man hamnar i bottenstycket i det fönstret på de 60 planen kommer det att ställa krav på andra materiella resurser. Kanske jag kan få ett något mer utvecklat svar på frågan: Vilka andra resurser kommer att krävas för att ligga på den lägre nivån, och vad ställer det för ekonomiska krav framöver på Försvarsmakten? Det är den ena frågan.

Den andra frågan, som över huvud taget inte har kommenterats här i dag, handlar om tidskraven på leveranser och kostnadsramar. Finns det några farhågor i leveranssäkerhet och processerna framöver, några kritiska delar i utvecklingsarbetet som ska göras som redan i dag är identifierade och som vore värda att lyfta fram vid den här tidpunkten? Det är snarast en fråga till FMV och Saab.

Ordföranden: Det här var två frågor som spänner sig över vida fält. Jag bedömer att Carl von der Esch, Försvarsmakten, Saab och FMV bör kommentera detta i olika dimensioner.

Carl von der Esch, Försvarsdepartementet: Ordförande! Den första frågan, om internationellt samarbete, är högst relevant och skulle säkert förtjäna en egen session. Jag nöjer mig ändå med att ge ett förhållandevis kort svar, och nu talar jag också för egen del. Under den tid jag har haft den här befattningen, snart ett halvår, har det blivit tydligt för mig, och det tror jag är någonting som regeringen tidigare upplevt, att viljan att hitta internationella samarbeten är tydlig och att det är en ökande trend. Vartefter systemen blir alltmer komplexa till sin teknik och ofta dyrare ökar trycket nationer emellan att hitta internationella samarbeten som kan fungera över tid.

Jag skulle säga att trenden är ökande mot att leta efter möjligheter till internationella samarbeten av olika skäl.

Jan Salestrand, Försvarsmakten: Frågan om samspelet mellan antalet flygplan och påverkan på andra system har vi kommenterat vid olika tillfällen här i dag. Den är svår att sätta monetära termer på. Vi har pratat mycket om luftvärnet. Luftvärnet har betydelse för skydd av viktiga områden,

både befolkningscentrum och våra egna system, till exempel flygbaser. Vi pratar mycket om medelräckviddigt luftvärn för att skydda oss mot till exempel kryssningsrobotar. Så det finns saker som ligger utanför detta.

Vi har inte i dag någon klar bild; vi tittar inom ramen för vår försvarsplanering som är ganska intensiv just nu. Vi drar slutsatser. Det kan krävas ytterligare prioriteringar beroende på vad vi får för antal flygplan. Nu är det här inte någon matematisk övning, men det är ändå ett resone-mang där det finns samspelande faktorer.

Vi har i dag inte, det måste vi ärligt säga, någon höjd ekonomiskt i planen. Vi kan behöva göra ytterligare prioriteringar. Men i grunden ligger: Ska vi ha ett stridsflygsystem – vilket jag tror att de flesta ändå är överens om och inte minst vi inom Försvarsmakten – som är en av de viktiga bottenplattorna för det här landets försvar måste det också de kommande 30 åren hålla något så när operativ relevans. Det innebär inte att man kan välja en annan väg, som vi ser det.

Det vi nu har varit noga med är att lägga in pengar i planen för vapen. Det ligger vid sidan av resonemangen i dag. Med den tillgänglighet som riksdag och regering har satt på alla våra insatsförband i det senaste inrikt-ningsbeslutet måste vi också ha mer vapen än vad vi har i dag. Det har vi lagt in pengar för, där finns det täckning. I andra frågan får vi successivt, allteftersom vi vinner erfarenhet, kanske göra ytterligare prioriteringar.

Dan Ohlsson, Försvarets materielverk: I en så här stor affär som vi nu talar om och där vi börjar 2012 att lägga upp en förhandling av en design-fas de närmaste åren för att sedan ha leverans 2018 kommer det självklart att finnas risker. Som jag sade kort inledningsvis tittar vi på hur realiser-barheten ska säkerställas. Det innebär att vi måste lägga in verifieringar, vi måste hitta samarbetsformer mellan Försvarsmakten, oss och industrin, där vi fortlöpande kan verifiera att vi tar rätt steg. Vi har gjort en omorganisa-tion hos oss. Exempelvis har vi brutit loss hela Gripen-systemet så att det ligger direkt under verksledningen som en enskild enhet med Dan Averstad som chef, just för att ha management attention de första åren.

Vi har pratat i dag om förmågelyft. Det handlar om att vi ska göra ett antal tekniska landvinningar, inte minst på EW-systemet och på sensorsi-dan. De måste hela tiden följas upp för att vi ska klara dem.

Visst finns det risker, vi identifierar dem och vidtar åtgärder för att risk-hantera dem, men vi har inte i dag någon showstopper. Som jag sade inledningsvis förutser jag ingen showstopper i dag. Men risker finns alltid när man gör förmågelyft. Det gäller att hantera de riskerna, och det känner jag att vi har management attention på. Något har vi lärt oss av vad som hänt sedan Gripenprojektet började 1982. Vi ska i alla fall inte göra om de misstag som har gjorts.

Lennart Sindahl, Saab: Herr ordförande! Som vi hörde från FMV är det ett mycket stort projekt som vi eventuellt ska dra i gång om beslutet faller så. För att det här systemet, som ska levereras 2018 och vara operativt

2023, ska vara relevant krävs det att vi spänner bågen hyfsat hårt. Samtidigt måste vi spänna den på ett sådant sätt att vi har rimliga möjligheter att med hanterbara risker gå i mål.

Vi har gjort ett arbete tillsammans med FMV och med starkt deltagande från Försvarsmakten under ett antal år för att balansera det här systemet på ett sådant sätt att vi har rätt balans. Jag tycker att vi har kommit ned på fötterna väldigt väl där.

Sedan har vi genomfört mycket praktisk verksamhet de senaste åren. Vi tog fram ett demonstratorflygplan där vi demonstrerade olika tekniker. Fler-talet av de stora steg som vi tar när vi går från C/D till E i mångt och mycket är i grunden verifierade. Sedan ska det här detaljkonstrueras och serieproduceras, verifieras och accepteras av FMV. Det är en lång process. Jag håller med FMV:s ledning om att vi har bra attention på det här, och vi har ett mycket nära och högfrekvent samarbete på ledningsnivå. Det här projektet, om och när det dras i gång, måste gå på snöret från början och får inte börja svaja. Jag tycker att vi har lagt stor vikt vid denna attention.

Vi spänner bågen ganska hårt i Sverige. Vi har jobbat med det här systemet i 30 år, redan 1982 skissade man på det här, så vi startar inte på något sätt från ett vitt papper. Vi har en god kännedom om detta, och i den ingår, som Dan Ohlsson sade, också mindre lyckade händelser som vi har tagit till oss.

När det gäller utvecklingen framöver är det framför allt på sensorsidan som man måste spänna bågen extra hårt. Vi vet inte i dag vilka förmligebehov Försvarsmakten i detalj har år 2025. Vi hörde här från Försvarsmaktens ledning att det beror på utvecklingen i omvärlden. Därför har vi vinnlagt oss om att bygga ett flexibelt system som med måttliga medel går att anpassa till rimliga förändringar i kraven. Det är viktigt att det här inte innebär att man bygger fast sig i något som är gjutet i ett stycke, fix und fertigt, och sedan går det inte att ändra på det. Det är en viktig del. Bland annat har vi gjort en sådan arkitektur i produkten att när vi nu förhoppningsvis går in i E får vi ett system som vidmakthållandemässigt är billigare än C/D. Det är ett viktigt steg. Både utvecklingsmässigt och vidmakthållandemässigt ska E vara ännu bättre än ett redan kostnadseffektivt system. Det är ett väldigt viktigt krav som vi har haft på oss.

Ordföranden: Tack så mycket! Då lider denna utfrågning mot sin avslutning och jag överlåter ordet till vice ordföranden i utskottet, Cecilia Widegren.

Vice ordförande Cecilia Widegren (M): Ordförande, gäster, kolleger och övriga åhörare! Riksdagen har i dag som ett led i budgetbehandlingen genomfört en offentlig utfrågning i försvarsutskottet om nästa generation Gripen. Jag vill inleda med att från försvarsutskottet tacka för alla inlägg, för alla frågor som ställts och för alla svar. Medborgarna representeras i riksdagen i dag av åtta partier. Åtta partier har fått ställa frågor, och alla ledamöter som har velat har fått ställa frågor, och svar har givits efter bästa förmåga. Det tackar vi så mycket för.

Ytterst handlar det om Sveriges trygghet och säkerhet, på kort och lång sikt, och det är de frågorna som försvarsutskottet har att bereda. Framtidens hot och eventuella riskbilder är både komplexa, oförutsägbara och gränslösa. Flera av de förändringar som vi ser både på kort och på lång sikt är någonting som vi tillsammans ska bedöma som medborgarnas företrädare.

Sverige genomför nu en förändring av försvaret till ett mer flexibelt, användbart och tillgängligt försvar för att stärka Sveriges försvarsförmåga både på kort sikt och på lång sikt. En viktig del i detta är våra flygstridskrafter. Som många sagt i dag betyder det här att vi framöver har att fatta ett historiskt beslut, ett väldigt omfattande beslut som försvarsutskottet kommer att föreslå Sveriges riksdag. Då är det viktigt att processen har varit öppen, transparent och att så många som möjligt har fått komma till tals.

Riksdagen beslutade redan 2009 att Sverige under överskådlig tid behöver ett kvalificerat luftstridssystem. Det hade förberetts av den tidigare Försvarsberedningen. Nu finns ett förslag på riksdagens bord som vi har att fortsatt bereda i försvarsutskottet och som vi kommer att debattera i kammaren och fatta beslut om den 6 december, såsom tidsplanen ser ut just nu. Vi ska ha både ödmjukhet och stor respekt inför den fortsatta beredningen.

Därtill har ett speciellt tillfälle dykt upp när Schweiz regering har fattat beslut om att vilja vara med i samarbete om nästa generation Gripen, ett unikt tillfälle för Sverige. Parallellt med det ska vi vara ödmjuka inte bara inför vår egen demokratiska process utan självklart inför deras demokratiska process i det fortsatta samarbetet.

Avslutningsvis än en gång ett stort tack till alla som har bidragit med inlägg, frågor och svar. Försvarsutskottet fortsätter beredningen av ärendet, och då är det i kammaren den 6 december det nästa gång sker i offentligheten.

Ordföranden: Tack för i dag! Jag förklarar mötet avslutat.